

Nr 68.

Ankom till riksdagens kansli den 14 maj 1936 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående skogsundervisningens omorganisation jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 151, 152 och 153, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition, som må varda riksdagen förelagd,

a) till Skogshögskolan: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 beräkna ett förslagsanslag av 171,700 kronor;

b) till Skogshögskolan: Omkostnader för budgetåret 1936/1937 beräkna ett förslagsanslag av 62,500 kronor;

c) till Ersättning till statens domäners fond för utgifter för statens skogsskolor m. m. för budgetåret 1936/1937 beräkna ett förslagsanslag av 195,300 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 28 februari 1936 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 136, under åberopande av bilagt utdrag av protokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) besluta, att skogshögskolan och statens skogsskolor skola omorganiseras i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna förslag;

2) besluta, att fortsättningsskolan vid Kloten skall indragas;

3) besluta, att i den vid avlöningsreglementet för domänverket fogade tjänsteförteckningen skola upptagas följande befattningar, nämligen

i 13:e lönegraden: övningslärare och

i 26:e lönegraden: skogsskoleföreståndare;

4) besluta, att ur samma tjänsteförteckning skola utgå följande befattningar, nämligen

ur 12:e lönegraden: skogsrättare och

ur 25:e lönegraden: skogsskoleföreståndare;

5) besluta, att från och med den 1 juli 1936 skall till övergångsstat för domänverket överflyttas en skogsskoleföreståndare;

6) godkänna följande avlöningsstat för skogshögskolan för budgetåret 1936/1937:

Bihang till riksdagens protokoll 1936. 10 saml. Nr 68.

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> ..	kronor	79,300
2. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	17,300
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	13,500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a) Grundavlöningar m. m.	kronor	54,800
b) Avlöningsförhöjning m. m., <i>förslagsvis</i> »	2,000	» 56,800
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	4,100
		Summa kronor 171,000;

7) till *Skogshögskolan*: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 171,000 kronor;

8) till *Skogshögskolan*: *Omkostnader* för samma budgetår anvisa ett *förslagsanslag* av 63,300 kronor;

9) till *Ersättning till statens domäners fond för utgifter för statens skogsskolor m. m.* för samma budgetår anvisa ett *förslagsanslag* av 133,500 kronor;

10) till *Ersättning till statens domäners fond för byggnadskostnader vid vissa skogsskolor* för samma budgetår anvisa ett *reservationsanslag* av 63,200 kronor;

11) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder vidtaga erforderliga åtgärder för tillsättande av befattningar vid skogshögskolan samt utfärda de övergångsbestämmelser i övrigt, som vid genomförande av förberörda omorganisation må erfordras.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 368 av herr *Carlsson, Carl, m. fl.*, likalydande med II: 700 av herr *Andersson* i *Dunker m. fl.*, vari hemställts, *dels* att Kungl. Maj:ts proposition nr 136 måtte av riksdagen avslås; *dels* att riksdagen måtte för budgetåret 1936/1937 anslå de belopp, som äro erforderliga för uppehållande av skogsundervisningens nuvarande organisation.

2) II: 641 av herr *Björck* i *Kristianstad m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte till Kungl. Maj:ts nu föreliggande proposition göra det tillägget, att fortsättningsskolans i *Kloten* verksamhet skall upprätthållas, till dess frågan om dess ersättande med annan utbildning blivit avgjord.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisar utskottet, i den mån därför ej nedan redogöres, till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

I fråga om de skäl, som ligga till grund för motionerna, hänvisas till dessa.

Den *högre skogsundervisningen* har erhållit sin nuvarande organisation genom beslut vid 1912 och 1914 års riksdagar, varigenom skogshögskolan

inrättades. Organisationen, som sedermera undergått mindre jämkningar, synes numera vara i vissa avseenden mindre tillfredsställande med hänsyn till de krav, som ställas på högre utbildade skogsmän för allmän och enskild tjänst samt vetenskapsmän på det skogliga området. Yrkanden om omorganisation av skogshögskolan ha också under senare år framförts av domänstyrelsen, lärarrådet vid skogshögskolan samt styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt.

Enligt för skogshögskolan nu gällande stadgar, utfärdade den 14 december 1917 (nr 869), och ändrade genom kungörelser den 18 december 1918 (nr 1004), den 31 december 1920 (nr 881), den 16 december 1921 (nr 733) och den 18 juni 1926 (nr 393), omfattar högskolan *dels* en jägmästarkurs med ändamål att utbilda för självständig, större skogsförvaltning väl skickade skogshushållare samt att utveckla skogsvetenskapen på nationell grund, *dels* en forstmästarkurs med ändamål att, jämte bibringande av nödiga teoretiska kunskaper, meddela praktisk insikt och färdighet i skogshanteringen till den utsträckning, som erfordras för biträdande vid större skogsförvaltning eller handhavande av mindre krävande sådana.

För inträde vid jägmästarkursen fordras studentexamen på reala linjen men ingen praktik, för inträde vid forstmästarkursen som regel realexamen samt praktik under 22 månader. *Jägmästarutbildningen* inledes med en ettårig, förberedande kurs, förlagd till Garpenberg i Dalarna, där olämpliga elever avstängas från utbildningen och även bland lämpliga elever ett urval för fortsatt utbildning sker. Sistnämnda kurs meddelar därjämte de praktiska grunderna för ifrågavarande utbildning. Jägmästarkursen omfattar därtill fem terminer vid skogshögskolan i Stockholm samt praktiska övningar under två somrar. I regel tages dessutom större delen av en sjätte termin i anspråk för tentamina och utarbetande av examensarbeten. Utbildningstiden omfattar sålunda närmare 4 år. *Forstmästarkursen* omfattar tre terminer jämte praktiska övningar under två somrar. Även en fjärde termin, som delvis måste utnyttjas för studiearbeten, tages i regel helt i anspråk för studier och tentamina. Utbildningstiden för forstmästare är sålunda, inberäknat stadgad förpraktik, av samma längd som för jägmästare.

Kungl. Maj:t har den 7 mars 1930 uppdragit åt styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt att inkomma med förslag till de ändringar i för skogshögskolan gällande stadgar, som styrelsen ansåge påkallade. Genom beslut den 30 juni 1932 har Kungl. Maj:t lämnat styrelsen för skogshögskolan bemyndigande att vid den blivande utredningen om skogsundervisningen även upptaga frågan om sammanförande av jägmästar- och forstmästarkurserna till en kurs.

Sedan styrelsen för högskolan anmodat högskolans lärarråd att verkställa utredningar i ärendet, har *lärarrådet utarbetat ett den 26 oktober 1933 dagtecknat förslag* rörande omorganisation av skogshögskolan, vid vilket fogats reservationer av lektorerna G. Kinnman, H. Carbonnier och B. Halden. En av lärarrådet utarbetad redogörelse för den skogliga undervisningen i Finland,

Norge och Danmark har bilagts förslaget. Därjämte har lektor Kinnman i skrivelse till styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt den 20 april 1933 framlagt ett särskilt förslag rörande organisationen av skogshögskolan, varöver lärarrådet den 29 oktober 1933 avgivit yttrande.

Med överlämnande av bland annat nämnda från lärarrådet infordrade utredningar och förslag avgav styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt den 7 december 1934 *betänkande med förslag till omorganisation av den högre skogsundervisningen* (stat. off. utr. 1935: 9).

Över betänkandet ha infordrade *yttranden* avgivits av statskontoret, domänstyrelsen, skolöverstyrelsen, som överlämnat yttrande från styrelsen för specialkursen för lantbruksstudier vid Vilans folkhögskola, kanslern för rikets universitet, som överlämnat yttranden av den matematisk-naturvetenskapliga sektionen av den filosofiska fakulteten vid universitetet i Uppsala och den filosofiska fakulteten vid universitetet i Lund samt de större akademiska konsistorierna vid nämnda universitet, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, som överlämnat yttranden från samtliga skogsvårdsstyrelser med undantag av skogsvårdsstyrelsen i Södermanlands län, allmänna civilförvaltningens lönenämnd och skogshögskolans lärarråd, varjämte yttranden inkommit från Sveriges skogsägareförbund, Svenska trävaruexportföreningen, Norrlands skogsvårdsförbund, skogsägareföreningarnas riksförbund, föreningen Sveriges ordinarie jägmästare, länsjägmästarföreningen, föreningen jägmästare i enskild tjänst, de extra jägmästarnas förbund, svenska forstmästarförbundet, de skogsskoleutbildades centralkommitté och svenska skogsmästarförbundet.

Genom beslut den 30 augusti 1935 uppdrog Kungl. Maj:t åt sekreteraren i skogsvårdsstyrelsernas förbund, docenten E. A. F. Lundh och e. o. assistenten i Bjurfors skolrevir E. W. Höjer att inom jordbruksdepartementet biträda vid fortsatt utredning och beredning av frågan om den högre skogsundervisningens omorganisation samt bemyndigade därjämte chefen för samma departement att tillkalla ytterligare erforderligt antal personer att såsom sakkunniga deltaga i berörda utredning. I enlighet härmed anmodades den 4 november 1935 jägmästaren C. Cedergren, överdirektören E. N:son Hedulff, skogschefen M. B. Holmbäck, rektorn för skogshögskolan, professorn T. W. Jonson, länsjägmästaren W. Lothigius och direktören vid Stora Kopparbergs Bergslags aktiebolag A. Löf att i egenskap av sakkunniga med nämnda utredningsmän deltaga i överläggningar om den högre skogsundervisningens organisation. De sakkunniga tillställdes en av utredningsmännen utarbetad P. M. rörande ordnandet av ifrågavarande skogsundervisning och samlades därefter till överläggningar i Stockholm den 14—16 november 1935. Efter omarbetning av P. M. i vissa delar enades de sakkunniga om följande allmänna grunder för omorganisationen av den högre skogsundervisningen.

Promemorian, som i vissa delar anknyter till i nämnda betänkande framlagda förslag, utgår från att undervisningen vid skogshögskolan skall kon-

centreras på en utbildningslinje, avsedd för utbildning av jägmästare. Studentexamen föreslås som norm ehuru ej som villkor för inträde. Sålunda skola de, som genomgått skogsskola med mycket goda vitsord och därefter erhållit avgångsbetyg från den vid Vilans folkhögskola inrättade specialkursen för lantbruksstuderande, vilken avses att i detta sammanhang något omläggas, kunna vinna inträde vid skogshögskolan. Möjligheter öppnas för inträde även på andra vägar. Fordran på praktisk förutbildning under minst ett år införes. För studenter föreslås vissa regler för praktiken, som skall inrymma en något reformerad kolarskola, men endast delvis måste fullgöras före förberedande kursen. Undervisningen vid sistnämnda kurs omlägges i några avseenden. Bestämmelserna om elevantagning och urval bland förberedande kursens elever reformeras. I fråga om den fortsatta utbildningen skiljes strängt på yrkesutbildning och skogsvetenskapliga studier. Beträffande den förra föreslås åtgärder för förbättrad och samtidigt förkortad utbildning genom studiernas koncentration på huvudämnena och på flera vägar kunna, förbättrade studieförhållanden. De skogsvetenskapliga studierna befrämjas genom införande av skoglig licentiatexamen, och den för examen erforderliga förberedande tjänstgöringen underlättas.

Över förenämnda P. M. ha infortrade *yttranden* avgivits av statskontoret, domänstyrelsen, skolöverstyrelsen, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt, avdelningsföreståndarna vid statens skogsförsöksanstalt, lärarrådet vid skogshögskolan, styrelsen för lantbruks-högskolan, lärarrådet och styrelsen för specialkursen för lantbruksstuderande vid Vilans folkhögskola, Sveriges skogsägareförbund, svenska trävaruexportföreningen, skogsägareföreningarnas riksförbund, föreningen Sveriges ordinarie jägmästare, föreningen jägmästare i enskild tjänst och de extra jägmästarnas förbund, de tre sistnämnda föreningarna gemensamt, samt svenska forstmästareförbundet.

Till den *lägre skogsundervisningen* hänföres i detta sammanhang all skoglig fackmannautbildning, som lämnas vid annan statlig utbildningsanstalt än skogshögskolan. Hit höra enligt nuvarande ordning *statens skogsskolor*, som utbilda förmän inom skogsbruket, samt *fortsättningsskolan vid Klotten*, vilken har till ändamål att utbilda personer för vissa högre förmansanställningar inom skogsbruket. Frågan om bibehållande och organisation av sistnämnda skola har av skogshögskolans lärarråd och styrelse upptagits till behandling i samma ordning som organisationen av skogshögskolan, och jämväl undervisningen vid skogsskolorna har i nämnda sammanhang vidrörts. De yttranden, som inforrats över omförmälda, av styrelsen för skogshögskolan avgivna betänkande, särskilt de yttranden, som med anledning av sagda betänkande avgivits av vissa personalsammanslutningar, ha i regel ingått även på frågan om den lägre skogsundervisningen.

Den 7 oktober 1935 anmodade chefen för jordbruksdepartementet jägmästaren C. Cedergren, skogvaktaren C. Hannberg, överdirektören i domänstyrelsen E. N:son Hedulff, skogsrättaren W. E. Larsson, forstmästaren K. Lind-

man och länsjägmästaren W. Lothigius att i egenskap av sakkunniga deltaga med nämnda utredningsmän Lundh och Höjer i överläggningar rörande den lägre skogsundervisningen. Sedan de sakkunniga tillställts en av utredningsmännen i frågan utarbetad P. M., samlades de till överläggningar i Stockholm den 31 oktober samt den 1 och 2 november 1935. Därvid framlades efter vissa jämkningar och kompletteringar av P. M., ett i en reviderad P. M. innefattat förslag till ordnandet av ifrågavarande skogsundervisning med följande huvudlinjer:

1) Utbildning av förmän inom skogsbruket skall alltså ske vid en ettårig, ehuru i flera avseenden reformerad skogsskola.

2) För tillgodoseende av visst, inom det mindre skogsbruket förefintligt behov av förvaltare inrättas en ettårig skogsbrukskurs.

Över nämnda P. M. ha infortrade *yttranden* avgivits av statskontoret, domänstyrelsen, skolöverstyrelsen, lantbruksstyrelsen, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt, lärarrådet vid skogshögskolan, styrelsen för lantbrukshögskolan, Sveriges skogsägareförbund, svenska trävaruexportföreningen, skogsägareföreningarnas riksförbund, svenska forstmästarförbundet, svenska skogsmästarförbundet, Sveriges kronojägareförbund och svenska skogvaktarförbundet. Därjämte har byggnadsstyrelsen i samråd med domänstyrelsen och nämnda utredningsmän utarbetat förslag till erforderliga byggnadsarbeten vid förläggning till Skinnskattebergs herrgård i Västmanland av en ettårig skogsbrukskurs samt domänstyrelsen avgivit kostnadsförslag för anordnande av lärarbostäder och demonstrationsjordbruk vid nämnda herrgård.

Utskottet lämnar här nedan redogörelse rörande *Kungl. Maj:ts* förslag till organisation av den högre skogsundervisningen under avdelningen A samt beträffande den lägre skogsundervisningen under avdelningen B.

A. Den högre skogsundervisningen.

I. Den högre skogsundervisningens ändamål och grunderna för verksamheten vid skogshögskolan.

Departementschefen har till en början redogjort för de ekonomiska konsekvenserna av de olika förslag till den högre skogsundervisningens ordnande, som kunna övervägas. De årliga kostnaderna för det i P. M. framlagda och förordade organisationsförslaget med en utbildningslinje hade av utredningsmännen beräknats till omkring 259,000 kronor eller ungefärligen samma belopp som den nuvarande organisationen krävde. Merkostnaden för skogshögskolan av ett bibehållande av forstmästarkursen vid sidan av

nämnda organisation beräknades till närmare 30,000 kronor. Vid jämförelse mellan kostnader för en- och tvålinjig skogshögskola måste emellertid beaktas, att i den beräknade kostnaden för det förra alternativet inginge kostnaden för två ordinarie lektorer med c:a 20,000 kronor, vilken kostnad komme att för detta alternativ nedgå högst väsentligt, så snart en mera definitiv reglering av ifrågasvarande undervisningsuppgifter kunde ske. Härigenom komme merkostnaden för det senare alternativet att i motsvarande grad ökas.

Vad angår de studerandes egna kostnader för utbildningen skulle av företagna utredningar framgå, att kostnaderna för den vid skogshögskolan och dess förberedande kurs för elever från landsorten meddelade utbildningen under de sista åren torde ha uppgått till något över 9,000 kronor för jägmästare under det att kostnaderna för forstmästarnas utbildning hållit sig vid 5,000 à 5,500 kronor. Motsvarande kostnader för den i P. M. föreslagna utbildningen till jägmästare torde kunna beräknas till cirka 8,500 kronor.

Departementschefen har ytterligare anfört i huvudsak följande.

»Skogshögskolan skall tjäna det tredubbla syftet att utbilda skogsmän, skickade att självständigt handhava skogsförvaltning eller fullgöra därmed jämställda uppgifter, att meddela en högre vetenskaplig utbildning samt att, i främsta rummet genom sina professorer och docenter, befordra och förkovra den svenska skogsvetenskapen. Utbildningen av biträden vid skogsförvaltningar, vilken hittills ankommit på skogshögskolan, synes mig däremot icke utgöra en uppgift för en högskola. — — —. Behovet av tjänstemän i biträdande ställning vid skogsförvaltningar bör till huvudsaklig del kunna fyllas av yngre skogsmän med högre utbildning, som genom sådan tjänstgöring förskaffa sig den nödvändiga rutinen och erfarenheten i arbetet.

Såvitt av inkomna yttranden framgår synes full enighet råda om nu angivna riktlinjer för skogshögskolans verksamhet. Vad åter angår sättet för förvaltarutbildningens anordnande ha skilda meningar kommit till uttryck. Frågan gäller här närmast, huruvida yrkesutbildningen skall koncentreras på en gemensam linje eller om en högre och en lägre förvaltarexamen skall anordnas, antingen genom bibehållande i huvudsak av den nuvarande organisationen med två parallella studielinjer eller, på sätt av en reservant inom lärarrådet ifrågasatts, genom anordnande av en högre examen som en påbyggnad eller fortsatt utbildning på den lägre.

I intet av de yttranden, som avgivits i detta sammanhang, har jag funnit den uppfattningen hävdad, att en praktiskt lagd förvaltarutbildning, som bygger på studentexamenskompetens åtminstone i de för yrket mera betydelsefulla ämnena, och vars utbildningsnivå ungefärligen motsvarar den nuvarande jägmästarkursen, skulle vara för omfattande eller vidlyftig för de uppgifter, som möta skogsmän i ledarställning inom skogsstatens, skogsvårdsstyrelsernas och stiftsnämndernas verksamhetsområden eller i därmed jämställda befattningar i allmän tjänst. Däremot har av förespråkarna för den lägre förvaltningslinjen gjorts gällande, att det enskilda skogsbruket, särskilt det medelstora och mindre, skulle vara betjänt av en kortare utbildningslinje, som byggde på en lägre, allmän skolbildning, exempelvis realexamen, och en in-

ra omfattande praktisk verksamhet, och som kunde ställa billigare arbetskraft till förfogande för förvaltningsgöromålen.

Vid tillkomsten år 1892 av skogsinstitutets lägre kurs — sedermera forstmästarkursen vid skogshögskolan — framhölls, att kursen avsåg utbildning av privata skogsförvaltare, vilka för sin verksamhet i enskild tjänst ej vore i behov av så omfattande förkunskaper och så mångsidig utbildning som staten med rätta krävde av sina skogstjänstemän. Det svenska skogsbruket — ej minst det enskilda — har sedan dess genomgått en snabb utveckling, som är alltför väl känd för att här behöva närmare beröras. I nära samband och under växelverkan med skogsbrukets successiva framåtskridande har skogsundervisningen undan för undan förbättrats. Den sista mera betydande reform, som genomförts på området, avsåg omläggning och utökning år 1921—1922 av forstmästarkursens undervisningsplan, varigenom kursen kommit att i åtskilliga avseenden närma sig jägmästarkursen. Numera kan en allmän nivåskillnad med avseende på kvalifikationerna för förvaltare inom allmänt och enskilt skogsbruk icke vara berättigad med hänsyn till de arbetsuppgifter, som möta tjänstemännen. I stort sett torde de förvaltartjänster inom det enskilda skogsbruket, som i fråga om ansvar och betydelse äro jämförbara med revirförvaltare, länsjägmästare och likartade tjänster, ställa samma krav på innehavarnas utbildning som sistnämnda befattningar. Att många forstmästare med goda personliga egenskaper och förmåga till utveckling förtjänstfullt handhaft sådana uppdrag och även nått högre chefsposter kan vid sådant förhållande icke motivera uppehållandet av ett särskilt utbildningsplan för de mera krävande förvaltartjänsterna inom det enskilda skogsbruket.

Gäller det att avgöra i vad mån det enskilda skogsbruket för rekrytering av mindre krävande förvaltarsysslor med fördel kan utnyttja lägre utbildad arbetskraft, ge de utredningar, som här framlagts, knappast några hållpunkter. Av statistik över forstmästarnas anställningsförhållanden, som tillhandahållits av styrelsen för skogshögskolan och svenska forstmästarförbundet, kan emellertid utläsas, att de tjänster av nu ifrågakarande slag, som för närvarande innehavas av forstmästare, *äro så fåtaliga, att det icke kan vara försvarligt att för rekrytering av dessa befattningar uppehålla en särskild utbildningslinje* vare sig inom eller utom skogshögskolan. Än mindre lärer det kunna ifrågakomma att, såsom av en reservant inom lärarrådet föreslagits, anpassa all högskolans utbildningsverksamhet till det lägre skolplan, som nämnda studiegrupp skulle representera, enär undervisningens ändamålsenliga bedrivande i hög grad skulle bliva lidande därpå. Vid behandling i det följande av den lägre skogsundervisningen kommer jag att ingå på lämpligheten av att till det mindre skogsbrukets förfogande ställa arbetskraft, som på skogsskolans utbildningsnivå bibringats en viss förvaltnings-teknisk skolning.

Från flera håll, bland annat av reservanter inom skogshögskolans lärarråd och styrelse, har med styrka framhållits betydelsen av att de, som avlagt real-examen, kunna erhålla en för deras kunskaper avpassad, skoglig utbildning.

Denna synpunkt torde vara värd beaktande så tillvida, att, sedan behovet av skogsmän med önskade kvalifikationer bedömts och utbildningsnivån därav bestämts, man bör söka underlätta tilloppet till utbildningslinjen över alla de avslutande skolplan, som kunna tänkas lämna värdefulla tillskott till elevmaterialet. Det synes mig därför i främsta rummet angeläget att bereda möjligheter för duktiga ynglingar, som sedan barndomen haft kontakt med skog och skogsarbeten och sedermera med folkskola såsom enda underbyggnad genomgått skogsskola, att efter fortsatta allmänna skolstudier vinna inträde vid skogshögskolan. Även för dem, som avlagt realexamen, samt visa håg för skogsyrket och fallenhet för sådan praktisk verksamhet och sådana studier, som föra till examen vid skogshögskolan, bör vägen såvitt möjligt jämnas. De åtgärder, vilka i dylikt syfte kunna övervägas, behandlas i en följande avdelning.

På nu anförda grunder vill jag förorda, att yrkesutbildningen vid skogshögskolan koncentreras till en linje, avsedd för utbildning av förvaltare eller därmed jämställda tjänstemän inom skogsbruket. — — —»

Motionerna I: 368 och II: 700 avse, att yrkesutbildningen vid skogshögskolan fördelas å två linjer. Hela undervisningsfrågan borde därför underkastas ny utredning, som skulle bibehålla en utbildningslinje motsvarande den nuvarande forstmästarutbildningen.

II. Behovet av högre utbildade skogsmän och antalet studerande vid skogshögskolan.

Departementschefen har i denna del anført följande.

»Vid den inom jordbruksdepartementet verkställda utredningen har ifrågasvarande spörsmål icke varit föremål för vidare behandling. I P. M. har förutsatts, att rekryteringsbehovet för den närmaste framtiden kan beräknas icke komma att årligen understiga 20 eller överstiga 30 personer.

Enligt en detaljerad utredning angående åldersfördelningen av de nu i allmän och enskild tjänst anställda jägmästarna, vilken av förenämnda sakkunniga åberopats, kommer ersättningsbehovet för jägmästare att, då utexaminering från skogshögskolan enligt den nya ordningen kan ske för första gången, uppgå till omkring 10 personer, för att sedermera under två decennier stiga till omkring 15, vilket motsvarar en elevantagning av respektive 15 och 20 personer årligen. Härtill kommer ersättningsbehovet för forstmästare. En elevantagning till den nya kursen vid skogshögskolan, som är avsedd att direkt ersätta det successivt uppstående behovet av högre utbildad skogspersonal, skulle sålunda redan under den första femårsperioden av den omorganiserade högskolans verksamhet uppgå till omkring 20 personer per år. Vad beträffar behovet på längre sikt av arbetskraft med ifrågasvarande utbildning synes man knappast kunna räkna med att det skall överskrida det antal, som motsvarar en årlig elevantagning av 30 personer, även om vissa anställ-

ningar, som nu innehavas av personer utan högre skoglig bildning, skulle besättas med sådana.»

III. Förutbildning och inträdesfordringar till skogshögskolan.

1. Teoretiska förkunskaper.

I fråga om teoretiska förkunskaper för inträde vid skogshögskolan gäller för närvarande

beträffande jägmästarkursen:

att sökande skall förete betyg om avlagd studentexamen å reala linjen med minst vitsordet godkänd i ämnena tyska, matematik, biologi, fysik och kemi såväl i muntlig prövning som i skriftlig prövning, där sådan förekommer, eller ock betyg om godkänd fyllnadsprövning i nyss angivna ämnen i enlighet med därom gällande bestämmelser, samt

beträffande forstmästarkursen:

att sökande skall förete *antingen* betyg om avlagd realexamen med minst vitsordet godkänd i ämnena matematik, biologi, fysik och kemi, *eller* bevis om härmed fullt jämförliga kunskaper, *eller ock* avgångsbetyg från någon statens skogsskola med betyget berömlig i ämnena skogsskötsel, matematik och naturlära eller från statens fortsättningsskola vid Kloten med goda vitsord i såväl fackämnena som de grundläggande ämnena, i vartdera fallet jämte särskilt intyg av vederbörande skolföreståndare om sökandens synnerliga lämplighet för fortsatt skogsmannautbildning ävensom intyg av lektor vid allmänt läroverk eller examinator i realexamen, att sökanden äger de kunskaper i modersmålet, matematik, biologi, fysik och kemi, som erfordras för minst betyget godkänd i dessa ämnen i realexamen. Den sist nämnda av de tre angivna vägarna till forstmästarkursen har anlitats i ett enda fall av en sökande, som genomgått fortsättningsskolan. Med skogsskola som enda fackliga skolunderbyggnad har ännu ingen vunnit inträde vid forstmästarkursen.

I den inom jordbruksdepartementet utarbetade *P. M.* har angivits, att beträffande de teoretiska förkunskaperna för inträde vid skogshögskolan borde såsom norm uppställas studentexamen, samt vidare framhållits bland annat följande.

Det borde fordras kunskaper beträffande modersmålet, tyska eller engelska, biologi med hälsolära, matematik, fysik och kemi motsvarande minst betyget godkänd i studentexamen, varav i fråga om de tre sistnämnda å realinjen. I ämnet matematik synes emellertid även böra krävas, att den specialkurs inhämtas, varom beslutats enligt kungörelsen den 21 december 1934 (nr 626) angående ändrad lydelse i vissa delar av förnyade stadgan för rikets allmänna läroverk. Därjämte skall i det av nyssnämnda främmande språk, vari betyg över studentkunskaper icke företes, fordras kunskaper, motsvarande fordringarna för flyttning till det fyraåriga gymnasiet näst högsta ring.

Beträffande frågan, i vilken ordning vederbörande skola ha att styrka sina teoretiska förkunskaper, synes böra gälla, att detta i vanliga fall bör ske genom företeende antingen av betyg om avlagd studentexamen jämte flyttningsbetyg till gymnasiet näst högsta ring, eller av betyg om avlagd teknisk studentexamen å tekniskt-ekonomiska linjen jämte intyg om kunskaper motsvarande minst betyget godkänd i studentexamen i ämnet biologi med hälsolära eller av avgångsbetyg från den till folkhögskolan Vilan förlagda specialkursen för lantbruksstuderande. Med betyg i examen från sistnämnda kurs synes böra likställas betyg, som erhållits vid i laga ordning företagen fyllnadsprövning till dylik examen.

Det synes icke uteslutet, att personer i särskilda fall kunna hava i annan ordning, än nu nämnts, förskaffat sig tillräckliga förkunskaper för inträde vid skogshögskolan. Högskolans styrelse synes därför böra äga rätt att medgiva inträde utan hinder av att vederbörande icke avlagt studentexamen eller avgångsexamen från specialkurs. För närvarande torde det emellertid bereda stora svårigheter för sådana personer att styrka sin kompetens på sätt, som kan av styrelsen godtagas. På grund härav synes, i samband med utarbetande av stadgar för skogshögskolan, böra närmare undersökas, huruvida icke genom ändring av gällande stadgar för rikets allmänna läroverk möjligheter kunna beredas den, som avlagt realexamen men ej studentexamen, att i vanlig ordning undergå fyllnadsprövning till sistnämnda examen i ämnena modersmålet, tyska, engelska, biologi med hälsolära, matematik, fysik och kemi.

Av vederbörande skolmyndigheter har förklarats hinder icke möta för aspiranter till skogshögskolan att vinna inträde vid den till folkhögskolan Vilan förlagda specialkursen för lantbruksstuderande. Förefintligheten av denna kurs torde få anses i avsevärd mån underlätta möjligheterna för icke studenter att nå fram till studierna vid skogshögskolan.

Undervisningsavgiften vid specialkursen utgör sålunda endast 150 kronor för läsår, varjämte obemedlad elev kan befrias från avgift, medan mindre bemedlad kan erhålla nedsättning. Vidare stå på vissa villkor stipendier av statsmedel till förfogande för obemedlade och mindre bemedlade elever och utgå dessa, alltefter behovsgraden, med respektive 35, 20 och 15 kronor för månad av läsår.

Emellertid måste vissa villkor uppställas för skogsstuderandes inträde vid kursen.

Enligt för kursen gällande reglemente hava för lantbruksstuderande följande inträdsvillkor föreskrivits:

- 1) att hava fyllt 19 år;
- 2) att hava genomgått och erhållit avgångsbetyg från
  - a) *antingen* statsunderstödd lantmannaskolas huvudkurs eller längre kurs;
  - b) *eller* kurs vid av staten upprättad eller understödd lantbruksskola;
- 3) att *dels* i nämnda avgångsbetyg hava erhållit minst betyget med beröm godkänd i jordbrukslära och husdjurslära, *dels ock* kunna förete intyg från föreståndaren för den skola, som utfärdat avgångsbetyget, om lämpligheten för fortsatta lantbruksstudier; samt
- 4) att
  - a) *antingen* hava genomgått andra årskurs vid statsunderstödd folkhögskolas huvudkurs samt kunna förete
  - dels* av nämnda skolas föreståndare i samråd med dess lärarråd lämnat vitsord om att hava i sagda årskurs åtnjutit och med nit och intresse deltagit i undervisningen i modersmålet och dess litteratur, historia, samhällskunskap, matematik, biologi och fysik samt engelska eller tyska,

dels ock, på sätt specialkursens rektor efter lärarrådets hörande bestämmer, intyg om kunskaper i svenska språkets grammatik

b) eller hava avlagt realexamen

c) eller kunna förete sådant vitsord om kunskaper, jämförliga med dem sistnämnda examen avser att bibringa, som godkännes av specialkursens rektor efter lärarrådets hörande.

Därest skogsstuderande skola beredas tillträde till kursen, synes detta endast behöva föranleda ändringar i de under punkterna 2) och 3) uppställda antagningsvillkoren.

För skogsstuderande bör sålunda i stället för kurs vid lantmannaskola eller lantbruksskola krävas att hava genomgått och erhållit avgångsbetyg från någon statens eller därmed jämförlig skogsskola samt att i nämnda avgångsbetyg hava erhållit i svenska språket och matematik minst betyget med beröm godkänd samt i de skogligena fackämnena skogs- och fältmätning, skogs-skötsel, skogsuppskattning, skogsindelning samt skogsteknologi med byggnads- och dikningslära genomsnittligt i såväl teoretiska kunskaper som praktiska arbeten minst betyget med nöje godkänd. Vidare synes böra stadgas som inträdesvillkor för specialkursen, att sökande skall förete intyg från föreståndaren för den skogsskola, som utfärdat avgångsbetyget, att han är synnerligen lämplig för vinnande av högre skoglig utbildning.

Beträffande reglementets bestämmelser i övrigt för specialkursen synes, för tillgodoseende av de skogsstuderandes intresse, ändring påkallad i fråga om tiden för lärokursen, som för närvarande omfattar två läsår, vardera under tiden 1 november—31 augusti nästföljande år.

Specialkursen vid Vilan föreslås omlagd på följande sätt. En förberedande kurs anordnas med början 1 maj, då folkhögskolornas andra årskurs nyss avslutats, och med avslutning den 31 augusti. Ansökan om inträde till kursen skall av alla, som önska åtnjuta undervisning vid specialkursen, ingivas till styrelsen för kursen före viss dag i april månad, därvid sökande, som enligt vad förut sagts kan erhålla befrielse från förberedande kursen, skall i ansökan ange, huruvida han önskar sådan befrielse. Därest han vid ansökningstillfället är lärjunge vid lantbruks- eller lantmannaskola eller vid skogsskola, må han före bestämd dag i oktober månad komplettera sin ansökan med avgångsbetyg från dylik skola. Styrelsen för kursen antager elever till förberedande kursen till så stort antal, att efter verkställt urval vid förberedande kursens slut de kvarvarande från nämnda kurs jämte de sökande, som inneha kvalificerad realexamen, tillsammans bilda en första årsklass av lämplig storlek. Det första läsåret omfattar lika med nu tiden 1 november t. o. m. 31 augusti följande år. Andra läsåret tar sin början 1 november, vilket heller icke innebär någon förändring av den nuvarande ordningen, men avslutas förslagsvis den 10 juni nästföljande år. Specialkursen, som nu har en längd av 20 månader, kommer i sådant fall att omfatta: med förberedande kurs 21 månader 10 dagar och utan förberedande kurs 17 månader 10 dagar.

Lärarrådet vid specialkursen för lantbruksstuderande vid Vilans folkhögskola har tillstyrkt den i P. M. föreslagna omorganisationen med följande ändringar:

1. För inträde i specialkursens första årskurs bör normalt fordras flyttning från den förberedande kursen. Sökande, som avlagt realexamen med vitsordet med beröm godkänd i originalbetyget i modersmålet, matematik och

ett främmande språk, må dock efter prövning kunna antagas till elev i första årsklassen utan att ha genomgått den förberedande kursen.

2. Tiden för avgångsexamen från specialkursen framflyttas från den 10 juni till den 20 juni.

Skolöverstyrelsen har i frågan yttrat bland annat följande.

Då den föreslagna omläggningen är förenad med åtskilliga olägenheter, och då det synes ovisst, huruvida icke den nya organisationen utan en dubblering av åtminstone första årsklassen skall få alltför ringa kapacitet, hyser överstyrelsen stor tvekan, om det kan vara välbetänkt att redan nu ombilda specialkursen för ett ändamål, som ligger utanför dess egentliga syfte.

Överstyrelsen har vidare påpekat möjligheten att anordna en särskild specialkurs för de skogsstuderande, exempelvis vid något folkskoleseminarium. Överstyrelsen vill emellertid icke bestrida, att även den lösning, som föreslagits av de sakkunniga, är möjlig, och vill därför, särskilt med hänsyn till att specialkursens styrelse och lärarråd i huvudsak tillstyrkt omläggningen, icke motsätta sig den föreslagna omorganisationen av kursen. Dock anser sig överstyrelsen därvid böra framhålla följande önskemål.

Den förberedande kursen, som bör fortgå utan något längre avbrott, synes kunna inskränkas till $3\frac{1}{2}$ månader. Undervisningsplanen för den förberedande kursen bör läggas så, att arbetet koncentreras till realskolans kurser och därutöver omfattar en del av gymnasiets kurs endast i tre ämnen, lämpligast matematik, fysik och ett främmande språk, nämligen det, som vederbörande elev ämnar välja till huvudspråk i kursen.

Studerande med på förslaget sätt kvalificerade realexamensbetyg böra kunna vinna inträde i specialkursen utan genomgång av den förberedande kursen genom prövning i matematik och fysik samt tyska eller engelska. Dylig prövning bör dock enligt överstyrelsens bestämda mening icke ske året före kursens början utan bör — bland annat för att möjliggöra en rättvis jämförelse mellan de båda kategorierna av aspiranter till kursen — försiggå i samband med avslutningen av den förberedande kursen. Om denna kurs förlägges så, att den avslutas omkring mitten av augusti, torde de elever vid skogsskolorna, som önska pröva, utan större svårighet kunna beredas behöflig ledighet från arbetet vid skogsskolorna, som avslutas först den 30 september.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Undervisningen vid skogshögskolan skall enligt den plan, jag i det föregående förordat, hädanefter meddelas endast vid en studielinje, vars ändamål skall vara att utbilda praktiska yrkesmän samt därjämte förbereda dem, som ämna vid högskolan bedriva fortsatta vetenskapliga studier, för dylig studieverksamhet. Det framgår av vad jag i fortsättningen kommer att anföra om utbildningens allmänna läggning och de krav, som ur olika synpunkter böra ställas på studiearbetet vid skogshögskolan, att undervisningen redan från början måste hållas på en nivå, som åtminstone i de mera betydelsefulla ämnena bör motsvara det kunskapsmått, studentexamen på realgymnasiet lämnar. Av denna anledning och med hänsyn till de inträdesfordringar, som gälla för övriga högskolor, anser jag, att för inträde vid skogshögskolan i princip bör fordras studentexamen med de betygsfordringar i vissa ämnen, som av utredningsmännen angivits, ävensom — på sätt i P. M. likaledes föreslagits — företeende av betyg över kunskaper motsvarande fordringarna

för flyttning till det fyraåriga gymnasiets näst högsta ring i det av ämnena tyska eller engelska, vari betyg över studentkunskaper ej företes.

Emellertid föreligger för skogshögskolans del, där utbildningen i första hand avser meddelande av kompetens för praktisk skogsförvaltning, goda skäl att, i viss överensstämmelse med reglerna för inträde vid tekniska högskolan och lantbrukshögskolan, icke uppställa studentexamen som ovillkorlig fordran för inträde. Jag får i detta avseende hänvisa till vad jag i en föregående avdelning uttalat om betydelsen av att inträde till den ändrade jägmästarutbildningen vid skoghögskolan underlättas för sådana för yrket lämpade ynglingar, som avslutat sin allmänna skolbildning på ett lägre plan än studentexamen. Vid den inom departementet företagna utredningen har särskild uppmärksamhet ägnats åt denna fråga. Därvid har utformats en studielinje, som leder till skogshögskolan över folkskola, skogsskola, folkhögskola och specialkursen vid Vilans folkhögskola. Jämväl för dem, som avsluta skolstudierna med realexamen, har man sökt öppna en väg till skogshögskolan, särskilt med hänsyn till den omständigheten, att realexamen hittills haft en större betydelse för skogsyrket än för de flesta andra grenar av teoretisk eller praktisk utbildning, enär forstmästarkursen, som genom nu förevarande organisationsförändring skulle upphöra, i regel bygger på den allmänna skolbildning, realexamen lämnar.

Vad först angår realexamen som allmän underbyggnad för högre skoglig utbildning vill jag framhålla, att kompetensen hos en mycket stor del av dem, som avlagt nämnda examen, ingalunda torde vara särskilt lämpad som grund för sådan utbildning, åtminstone icke när det gäller studier vid en högskola. Den i detta sammanhang framförda uppfattningen, att en direkt anslutning av högre skoglig utbildning till realexamen borde särskilt eftersträvas, kan jag därför ej biträda. Däremot torde det förhålla sig så, att många ynglingar med goda förutsättningar för högre skoglig utbildning avsluta sina skolstudier med realexamen vid högre allmänt läroverk eller — sannolikt oftare — vid någon av de talrika realskolor, som icke meddela högre kompetens, antingen av ekonomiska skäl eller på grund av håg för praktiskt arbete. För dem bör man söka i skälig grad underlätta inträdet vid skoghögskolan.

I P. M. ha föreslagits två vägar, som skulle leda från realexamen till skoghögskolan. Den ena skulle föra till högskolan genom förvärvande av sådana kunskaper i vissa ämnen, som nyss angivits för inträdessökande, vilka avlagt studentexamen, därvid kunskaperna i de sex ämnena modersmålet, tyska eller engelska, biologi med hälsolära, matematik (allmän kurs och specialkurs), fysik och kemi, skulle styrkas genom särskild prövning enligt fordringarna för studentexamen. Skolöverstyrelsen, som visserligen hyst vissa betänkligheter av principiell art mot förslaget att de, som avlagt realexamen, skulle berättigas att undergå särskild prövning i förenämnda ämnen enligt fordringarna för studentexamen, har icke motsatt sig förslaget. Då jag är viss om, att de, som på angivet sätt kunna förvärva studentkunskaper i nämnda ämnen, i regel äga samma förutsättningar att bedriva studier vid

skogshögskolan som studenter med motsvarande kompetens i ämnena, vill jag tillstyrka, att sådan kompetens, som nu är ifråga, skall — vid sidan av studentexamen — medföra behörighet för inträde vid högskolan. I samband med utfärdande av stadgar för skogshögskolan bör därför den särskilda prövningsrätten för studentkompetens utsträckas att omfatta samtliga här omnämnda ämnen, vari sådan kompetens skulle kunna fordras.

Den andra av utredningsmännen föreslagna vägen, som även anvisats av skogshögskolans lärarråd och styrelse, skulle föra de realskolebildade över skogsskolan till specialkursen vid Vilans folkhögskola, vilken, på samma sätt som den nu bereder väl kvalificerade elever från de lägre lantbruksundervisningsanstalterna till inträde vid lantbrukshögskolan, skulle möjliggöra för de bästa eleverna vid skogsskolorna att vinna inträde vid skogshögskolan efter förvärvande av i huvudsak samma formella kompetens som skulle krävas av nyssnämnda grupp av inträdessökande, vilka ej avlagt studentexamen. Jag har redan i det föregående framhållit, att jag anser en sådan väg för fortbildning böra öppnas för skogsskolornas elever. I likhet med utredningsmännen anser jag icke lämpligt att nu anordna en särskild specialkurs för de skogsstuderande, enär det är tvivelaktigt om antalet av dessa, åtminstone till en början, blir så stort, att en dylik åtgärd är försvarlig och den nuvarande specialkursen tillsvidare synes kunna bereda utrymme för såväl lantbruks- som skogsstuderande. För tillgodoseende av de lantbruksstuderandes intresse torde kunna föreskrivas, att viss del av antalet elevplatser vid specialkursen, exempelvis sextio procent, skall stå till nämnda studerandes förfogande.

Därest de skogsstuderande skola kunna på ett ändamålsenligt sätt inpassa specialkursen i den för dem gällande studieordningen, måste emellertid en omläggning av kursen ske, som bland annat innebär inrättande av en förberedande kurs till densamma. Lärarrådet och styrelsen för specialkursen ha med några jämkningar tillstyrkt utredningsmännens förslag i detta avseende. Skolöverstyrelsen, som ansett att omläggningen skulle vara förenad med vissa olägenheter, har likväl icke motsatt sig förslaget men ifrågasatt vissa ytterligare jämkningar av organisationen. Den föreslagna förändrade planen för specialkursen i av skolöverstyrelsen godkänd form synes visserligen medföra olägenheter för de lantbruksstuderande i vissa avseenden, bland annat något ökade kostnader för eleverna, men då den i andra hänseenden innebär en obestriddlig förbättring av den nuvarande ordningen, främst genom det tidiga urvalet och förlängningen av undervisningstiden, samt därjämte möjliggör kursens gemensamma utnyttjande för lantbruks- och skogsstuderande, vill jag tillstyrka densamma. För dem, som med goda vitsord avlagt realexamen och sedermera, likaledes med goda vitsord, genomgått skogsskola, beredes härigenom tillfälle att efter ytterligare studier under knappt två år vinna inträde vid skogshögskolan.

I fråga om organisationen av den förberedande kursen i övrigt vill jag framhålla, att elevernas kostnader böra nedbringas så långt lämpligen kan ske. Kursavgiften synes sålunda kunna bestämmas till 25 kronor. Stipendier torde icke böra utgå till andra elever vid nämnda kurs än dem, som

fortsätta utbildningen vid specialkursen. Dessa elever synas kunna vid inträdet i första årsklassen av specialkursen retroaktivt tilldelas stipendium för den förberedande kursen enligt samma grunder som nu gälla för specialkursens elever.

— — —.»

2. Praktiska förkunskaper.

För inträde vid skogshögskolans *jägmästarkurs* äro särskilda fordringar i fråga om praktik ej uppställda, och vid urval bland inträdessökande må hänsyn till sådan praktik ej tagas. Den praktiska utbildning, som lämnas vid förberedande kursen, har ansetts tillfyllest. För inträde vid *forstmästarkursen* fordras intyg av fackman om verksamt och väl vitsordat deltagande i till skogsbruket hörande praktiska arbeten under minst 22 månader, i vilken tid dock ej lärokurs vid skogsskola må inräknas, och skola bland till inträdesberättigade i främsta rummet de utväljas, vilka äga bästa vitsorden med hänsyn till såväl kunskaper som lämplighet och praktik.

Utredningsmännen anföra i meromnämnda *P. M.* i fråga om måttet av praktiska förkunskaper till en början, att uppställandet av vissa minimifordringar i fråga om allmän praktik saknar betydelse för dem, som förut genomgått någon statens skogsskola. För inträde vid skogsskola fordras, att sökande företer vitsord om minst två års skogspraktik. Då undervisningen vid skogsskola ger fog för att även betrakta dess genomgång som praktisk verksamhet, kunna alltså de aspiranter till skogshögskolan, vilka genomgått skogsskola, vid de högre skogliga studiernas påbörjande förut sättas hava en förpraktik av minst tre år. Vidare anföres:

En förpraktik av dylik längd torde emellertid icke lämpligen kunna föreskrivas för studenter. En sådan praktiktid skulle nämligen medföra stora olägenheter för nu ifrågavarande kategori av skogsstuderande, samtidigt som den näppeligen skulle skänka fördelar i en grad, motsvarande de studerandes därmed förenade uppoffringar i tid och kostnader. Vid utexaminering från högskolan skulle dessa i regel komma att uppnå så hög ålder, att vid utträdet i det praktiska livet vissa anpassningssvårigheter kunna tänkas uppstå. Vidare torde i detta sammanhang böra beaktas, att skogshögskolans huvudändamål skall vara att utbilda praktiska yrkesmän, vilka efter avlagd examen bliva i tillfälle och under alla förhållanden komma att behöva att å underordnade platser och under erfaren ledning sätta sig in i den praktiska verksamheten. Ett uttryck härför är domänstyrelsens föreskrifter om att civiljägmästare, som önskar vinna inträde i domänverket, dessförinnan skall under två år tjänstgöra som aspirant å vissa revir. Som villkor för inträde vid skogshögskolan synes sålunda icke lämpligen böra föreskrivas flerårig praktik.

Å andra sidan synas skäl tala för införande av fordran på en kortare praktiktid, förslagsvis 1 år. Lika med vad föreslagits beträffande inträdesfordringarna för statens skogsskolor synes praktiken för den, som önskar vinna inträde vid skogshögskolan, obligatoriskt böra inrymma genomgång av kolarskola, vilket, förutom att detta bör bliva till gagn för den studerandes praktiska utbildning, även medför den fördelen, att undervisningen i prak-

tisk milkolning kan slopas vid skogshögskolan och dess förberedande kurs. I övrigt synes beträffande denna praktik böra gälla, att den till en tid av minst två månader bör bestå av arbete vid sågverk eller annat därmed jämförligt träförädlingsverk och till fyra månaders längd av arbete inom sådan statlig eller enskild skogsförvaltning, med vilken skogshögskolans rektor för ändamålet träffat överenskommelse om skogsstuderandes emottagande. Avsikten härmed är att på sådant sätt åstadkomma viss kontroll av praktiktidens användning. Då denna kontrollerade praktik närmast torde böra bestå i utförandet av olika slag inom skogsarbetet förekommande arbeten, såsom huggning och tillredning av olika virkessortiment, aptering, röjning, dikning, väg- och kojbyggnad eller dylikt, torde vederbörande förvaltares kontroll av samma ej behöva bliva särskilt betungande. För att ernå sådan enhetlighet med avseende på praktiktidens utnyttjande, som för skogshögskolans ledning kan möjliggöra en gradering av sökandes till högskolan lämplighet för yrket i praktiskt hänseende, torde vederbörande praktikanter, med avseende på ifrågavarande 4 månaders tjänstgöring, böra vara skyldiga att föra dagbok över sitt arbete, varjämte överenskommelse torde böra träffas med cheferna för de lokalförvaltningar, varå praktikanterna arbeta, att intyg skall lämnas beträffande detta arbete enligt visst av skogshögskolans rektor fastställt formulär. Praktikant bör om möjligt avlönas enligt å orten gällande ackordspriser för skogsarbeten. Han bringas därigenom i nära kontakt med de svårigheter, som utmärka varje slag av arbete, och erhåller en god grund för bedömning av prestationer.

På nu skisserade sätt torde det vara möjligt för skogshögskolans ledning att öva sådant inflytande på förpraktikens gestaltning, att denna blir av verkligt värde för studierna å högskolan, vilka kunna härefter avpassas. Om praktikfordringarna fastställas i överensstämmelse med vad nu föreslagits, har ansetts möjligt att i viss utsträckning inskränka på den tid, som i skogshögskolans förberedande kurs anslagits till grovarbeten.

Förutom de fördelar, villkoren om viss kvalificerad förpraktik direkt innebära för skogshögskolans undervisningsordning, torde den även mera allmänt sett kunna bliva av icke ringa värde för de skogsstuderande. Om ett-årig praktiktid utnyttjas på sätt nu antagits, torde den vara ägnad att giva vederbörande den skogsvana och förtrogenhet med förhållandena inom det praktiska skogsbruket, som de näppeligen hittills kunnat tillägna sig genom de praktiska arbetena på Garpenberg. Än mindre hava de där blivit i tillfälle att på önskvärt sätt komma i beröring med skogsbrukets och träindustriens arbetare. För blivande arbetsledare inom skogsbruket måste emellertid anses vara av vikt, att de lära känna dessa arbetare och deras förhållanden, vilket bäst torde kunna ske, om de bliva i tillfälle därtill under sin praktiktid.

Av i huvudsak de skäl, som nu anförts, synes en förpraktik av 1 år böra uppställas som obligatoriskt villkor för students inträde vid skogshögskolan. Därutöver bör fordras, att den, som erhållit godkänt avgångsbetyg från förberedande kursen, i största möjliga utsträckning använder den tid av $2\frac{1}{2}$ —4 månader, som på grund av tillämpade undervisningstider måste förflyta mellan förberedande kursens avslutning och början av första terminen vid skogshögskolan, till att ytterligare förkovra sina praktiska färdigheter före de teoretiska studierna vid högskolan genom arbete, som i det följande benämnes *specialpraktik*. Emellertid finnes anledning överväga, huruvida icke det praktikår, som föreskrives för inträde vid högskolan, bör kunna fördelas på sådant sätt, att även denna praktik delvis kan fullgöras *efter* den förberedande kursen.

Den, som efter avlagd studentexamen skall vid skogshögskolan utbildas till jägmästare, har enligt här framlagt förslag att före första terminen vid högskolan *dels* deltaga i praktiska arbeten under 1 år, dock att praktik, som fullgjorts under gymnasietiden, i viss utsträckning må kunna tillgodoräknas här för, *dels* med godkända betyg genomgå den förberedande kursen, *dels* ock fullgöra nyss berörda specialpraktik. Vidare har han i regel att fullgöra åtminstone första tjänstgöringen av honom åliggande värnplikts-tjänstgöring. För en och annan av de sökande kräves därjämte tid för fyllnadsprövning i något eller några ämnen. Med hänsyn till den fysiska träning, som *värnplikts-tjänstgöringen* skänker, är det i allmänhet ett önskemål att denna i huvudsak fullgöres före förberedande kursen. Av den *praktik*, som föreskrives, måste under alla förhållanden kursen vid kolarskola samt den 4 månader långa praktiken vid skogsförvaltning, vilken i huvudsak avser deltagande i grovarbeten, vara fullgjorda före inträdet vid förberedande kursen. Stannar man emellertid därvid, bereder man möjlighet för dem, som vilja ägna sig åt yrket, att i den mån deras ansökningshandlingar kunna förskaffa dem tillträde till förberedande kursen, redan $1\frac{1}{2}$ år efter studentexamen erhålla besked, hurvida utbildningen står öppen för dem. Studerande, som sålunda vunnit inträde vid förberedande kursen efter en praktiktid av sammanlagt omkring 6 månader och sedermera antagits till fortsatt utbildning, har att efter nämnda kurs fullgöra återstående praktik, högst 6 månader, samt att därjämte förskaffa sig den förutnämnda specialpraktiken.

Flera skäl kunna andragas för uppskjutande på sådant sätt av en del av praktiken till ett mognare stadium i utbildningen. Särskilt den föreskrivna praktiken vid sågverk torde kunna bättre tillgodogöras efter genomgången av den förberedande kursen. De under skoltiden inhämtade kunskaperna hållas bättre vid liv om den förberedande kursen sålunda inlägges i mitten av den period om c:a $3\frac{1}{2}$ år, som normalt skulle förflyta mellan studentexamen och första terminen vid högskolan. Vidare medför friheten att i viss utsträckning gruppera praktiken omkring förberedande kursen stora möjligheter att på ett för vars och ens behov lämpat sätt utnyttja förberedelsetiden för högskolan med hänsyn till bland annat erforderlig fyllnadsprövning, förefintliga möjligheter att erhålla praktik och eventuell önskan att fullgöra värnplikt vid specialvapenslag, t. ex. artilleriet, ingenjörstrupperna eller trängen, där tjänstgöringstiderna för närvarande icke lämpligen kunna inpassas före förberedande kursen. Vad särskilt angår den nu nämnda värnplikts-tjänstgöringen må framhållas, att densamma ur utbildningssynpunkt synes vara av sådant värde, att uppskov med värnpliktens fullgörande till efter förberedande kursen i sådant fall torde vara motiverat.

I fråga om den omnämnda specialpraktiken må till en början framhållas, att de elever, som med godkända vitsord lämna förberedande kursen, redan nu i regel utnyttja den följande lediga sommaren för fortsatt praktik, ofta efter anvisning av lärarna vid nämnda kurs. Det synes lämpligt att denna mellantid, som ur utbildningssynpunkt är särskilt värdefull, fast infogas i utbildningen och om möjligt ordnas så att eleverna få utföra arbeten mera självständigt. I sådant syfte kunna lärarna vid förberedande kursen förmedla anställning av eleverna hos skogsägare eller bereda dem tillfälle till lämpliga studier. Arbetena böra avse exempelvis deltagande i skogsindelning och taxering, anställning vid stämplingsförrättning, deltagande i planläggning av vägbyggnad och dikning, arbete eller studier vid träförädlingsverk m. m. och helst beröra något speciellt område av utbildningen, som tilldragit sig elevens särskilda intresse. Den fördjupning av studierna i ett par ämnen vid skogshögskolan, som enligt i det följande framställt förslag skall krävas av samt-

liga studerande, kan sålunda lämpligen börja redan här genom praktiskt arbete eller studier i ett ämne, där eleven har för avsikt att förvärva högre betyg.

Vad angår fordringar å förpraktik för de inträdessökande, som icke äro studenter och icke heller genomgått skogsskola, synes denna grupp av inträdessökande böra inneha praktik under minst två år av ungefärligen samma beskaffenhet som förpraktiken för de inträdessökande till skogshögskolan, vilka genomgått skogsskola.

Samtliga elever böra vara skyldiga att efter genomgång av förberedande kursen och före högskolans första termin fullgöra specialpraktik under tre månader, såvida icke repetitionsmöte, sjukdom eller annat laga förfall förhindrar fullgörandet före den tidpunkt, då elev eljest är berättigad påbörja sina studier vid högskolans första termin. Vid början av nämnda termin skall elev avlämna skriftlig redogörelse för vad han under specialpraktiken uträttat och iakttagit till rektor, som överlämnar redogörelsen till vederbörande facklärare.

De särskilda fordringar i fråga om beskaffenheten av förpraktiken till skogshögskolan, som i det föregående uppställts för studenter, föranleder för deras del, som genomgått skogsskola, endast föreskrift, att dylik inträdessökande skall fullgöra den för samtliga elever föreskrivna specialpraktiken, som för här ifrågakarande sökande skall omfatta bland annat två månaders arbete vid sågverk eller annat därmed jämförligt träförädlingsverk, försåvitt icke sökande tidigare fullgjort motsvarande praktik.

I samband med införande av fordran på praktik för inträdessökande till skogshögskolan synas reglerna för antagning av elever böra ändras på sådant sätt, att det nu föreskrivna urvalet av sökande med ledning endast av företedda vitsord om kunskaper ersättes med antagning av de sökande, som inneha de bästa vitsorden om kunskaper och i övrigt finnas lämpligast. Det bör här anmärkas, att vitsorden från en praktik om minst 6 månader, som ordnats på sätt här föreslagits, jämte företedda studentbetyg eller motsvarande skolbetyg i allmänhet torde vara tillräckliga för att någorlunda rättvist skilja de inträdessökande. Enär en praktik, som är mycket längre än den stadgade tiden av ett år, av flera skäl i regel ej är önskvärd, bör praktik utöver ett år, endast om den är särskilt värdefull och väl vitsordad, räknas som en merit vid ansökan om inträde till skogshögskolan.

Departementschefen har i denna del huvudsakligen anfört följande.

»Den svenska högre skogsundervisningen har redan långt före tillkomsten av skogshögskolan varit organiserad efter principen att den praktiska verksamhet, som erfordras för undervisningens tillgodogörande och utbildningen i övrigt, skall förvärfvas vid undervisningsanstalt. Såväl de skogsskolor, vilka under skogsinstitutets senare verksamhetsår förberedde för inträde vid institutet, som skogshögskolans förberedande kurs ha haft till uppgift att förskaffa eleverna en lämplig skogspraktik under sakkunnig ledning och kontroll, och fordran på praktik har icke varit uppställd för inträde vid dessa kurser. Till en början gjorde sig emellertid en sådan konkurrens om inträde gällande, att eleverna till skogsinstitutets förberedande skolor icke desto mindre vid inträdet merendels redan fullgjort en mångårig förpraktik. De intagningsbestämmelser, som infördes för skogshögskolan, medgävo emellertid — i motsats till tidigare gällande föreskrifter — intet hänsynstagande till sådan förutbildning. Denna omständighet jämte det förhållandet, att an-

talet inträdessökande efter krigsåren starkt nedgått, har resulterat i att många sökande vunnit inträde utan praktisk förutbildning. För de senaste 17 åren har förpraktiken i medeltal för elev utgjort 5 månader.

Det torde av utredningen i ämnet framgå, att den förberedande kursen, som i många avseenden utgör en lämplig form för praktisk utbildning, ej fullständigt kan ersätta fri praktik. Detta finner jag helt naturligt. De inträdessökande böra lämnas tid för självprövning i praktiskt skogsarbete och för stärkande av sin fysiska utveckling före den gemensamma utbildningens början. Men det är ej mindre viktigt att blivande skogsförvaltare — ledare av alla de detaljarbeten i skogen, som tillhöra varje skogsförvaltning — före de egentliga utbildningsåren vid skolorna själva förvärva erfarenheter från skogen genom utförande av skogsarbeten, som för dem i närmare beröring även med skogsarbetarna. En sådan personlig kontakt med arbetarna och arbetet synes mig vara nödvändig för den, som skall efter eget omdöme bestämma arbetssvårigheter och prestationer och som representant för arbetsgivare träffa avtal om arbetenas utförande. — — —

I fråga om praktikens längd och anordnande föreligga ett flertal skilda förslag. Med hänsyn till den betydelse jag tillmäter en grundlig, praktisk förutbildning för skogsyrket, anser jag att praktikens längd bör — såsom samstämmigt yrkas av institutioner och föreningskorporationer utom skogshögskolan — uppgå till minst ett år. — — — Visserligen kommer den obligatoriska ettårspraktiken att för många — dock icke alla — försena utbildningen med ett år i förhållande till de av lärarrådet och styrelsen för högskolan framlagda förslagen, men denna uppoffring torde väl uppvägas av de fördelar en mera grundlig, praktisk förutbildning medför både för högskolans undervisning och de studerandes kommande verksamhet.

För det i P. M. framförda förslaget om frihet för studerande att i viss omfattning fullgöra praktiken efter förberedande kursen kunna givetvis flera skäl anföras, främst att eleverna därigenom kunna lättare anpassa sin utbildning till personliga önskemål och möjligheter att ordna praktik, fyllnadsprövningar, värnplikt m. m. Förslaget medför emellertid också olägenheter. Elevmaterialet vid den förberedande kursen skulle sålunda alltjämt komma att förete rätt starka variationer med avseende på praktisk erfarenhet och skogsvana. Varje år skulle en grupp av de vid kursens slut godkända eleverna omedelbart vinna inträde vid huvudkursen, medan en annan del måste under ytterligare ett år förbereda sig för den fortsatta utbildningen. Årskurserna under den egentliga studietiden komme därför att mera slumpvis sammansättas av elever från olika årgångar vid förberedande kursen, varav torde uppstå växlingar i årskursernas inbördes storlek, som kunde bli till förfång för undervisningen.

Det kan även befaras, att den ifrågasatta anordningen skulle med hänsyn till arten av den fria praktiken medföra mindre önskvärda följder. Den praktik, som förvärfvas efter den förberedande kursen, torde nämligen bli förmanspraktik mer än praktik i skogsarbeten. Helt visst har även sådan träning sin stora betydelse, men denna kan av de unga skogsmännen också

förvärvas efter avlagd examen. Den grundläggande arbetspraktiken åter fullgöres bäst redan före den förberedande kursen. Härvid måste jag dock göra ett undantag. Den sågverkspraktik, som må fordras av eleverna, synes, såsom utredningsmännen förordat och centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund särskilt understrukit, böra uppskjutas till ett senare stadium i utbildningen. Jag vill därför tillstyrka, att den ettåriga arbetspraktiken skall fullgöras före förberedande kursen samt att den i P. M. föreslagna specialpraktiken mellan förberedande kursen och huvudkursen skall obligatoriskt utgöras av verksamhet vid sågverk eller därmed jämförlig träförädlingsanläggning under en tid av minst 2 månader. Med hänsyn till de i utredningen påpekade svårigheterna att förvärva dylik praktik bör det ankomma på skogshögskolan att efter avtal med innehavare av sådana industriella anläggningar, varom här är fråga, bereda praktiktillfällen för de studerande, som icke själva kunna skaffa sig tillträde till lämplig arbetsplats.

Vad beträffar beskaffenheten av den ettåriga förpraktiken anser jag, att den i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som framlagts i P. M., bör obligatoriskt innefatta *dels* kolarskola, *dels* arbete under 5 månader inom sådan enskild eller statlig skogsförvaltning, med vilken skogshögskolans rektor för ändamålet träffat överenskommelse om mottagande av skogsstuderande. Föreskrift härom torde böra inflyta i stadgarna för högskolan. Med anledning av jägmästarföreningarnas förslag om föreskrift rörande lantmäteriteknisk praktik vill jag framhålla, att dylik praktik säkerligen kan vara till nytta för utbildningen vid skogshögskolan, och att viss hänsyn till sådan tjänstgöring därför kan tagas vid bedömande av inträdesansökan. Däremot torde krav på lantmäteriteknisk praktik icke lämpligen böra uppställas, så mycket mindre som den av föreningarna antydda tidsbesparingen vid förberedande kursen, som skulle kunna uppstå därigenom, lär bli ganska ringa.

De närmare förslag om kontroll av praktiken, som i P. M. föreslagits, torde bli föremål för vidare övervägande i samband med utfärdande av stadgar och föreskrifter i övrigt för högskolans verksamhet. I detta sammanhang vill jag framhålla, att skogspraktik, som bedrivs redan under gymnasietiden, givetvis ofta kan vara av värde för utbildningen. På rektor vid skogshögskolan torde böra ankomma att avgöra i vad mån dylik praktik må kunna tillgodoräknas för inträde vid skogshögskolans förberedande kurs.

Det återstår att behandla den praktiska förutbildningen för dem, som med annan teoretisk kompetens än avlagd studentexamen söka inträde vid skogshögskolan. Vad härvid först angår de sökande, som tidigare genomgått skogsskola, ansluter jag mig till den i P. M. uttalade uppfattningen, att särskilda fordringar icke böra uppställas för deras del. Däremot måste krav på förpraktik införas för dem, som ej avlagt studentexamen och ej styrkt sin praktiska kompetens genom skogsskoleutbildning. Jag biträder även i dessa avseenden utredningsmännens förslag om fordran på tvåårig praktisk utbildning av ungefärligen samma beskaffenhet som i det följande uppställas för sökande till skogsskolorna (B IV: 2).

Slutligen vill jag tillägga, att det av mig förordade kravet på sågverkspraktik under minst 2 månader mellan förberedande kursen och huvudkursen givetvis bör gälla även de sistnämnda grupperna av studerande vid skogshögskolan.»

3. Övriga inträdesfordringar.

Vad angår de inträdesfordringar till skogshögskolan, som böra uppställas utöver de krav på vissa teoretiska och praktiska förkunskaper, vilka behandlats i de två närmast föregående avdelningarna, torde här endast böra beröras frågan om åldersgränsen för inträde.

För inträde vid jägmästarkursen gäller för närvarande en maximålder av 24 år.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att maximiåldern för inträde vid skogshögskolans förberedande kurs för samtliga inträdessökande bestämmes till 26 år.

IV. Undervisningens organisation.

1. Förberedande kurs.

a. Läroår och undervisningsplan.

I *P. M.* ha *utredningsmännen* beträffande undervisningen vid förberedande kursen anfört följande.

Med hänsyn till omfattningen av de kurser och övningar, som enligt i det följande framställda förslag lämpligen böra förläggas till förberedande kursen, torde kursens arbetsår behöva utnyttjas så långt som möjligt. Genom omläggning av kursens arbetsplan vinnas visserligen lätnader i några avseenden, men i stället komma vissa praktiska delar av undervisningen att bättre tillgodoses, varjämte kursens plan utvidgas med ett nytt ämne. På grund härav torde vårterminen böra utsträckas 5 dagar längre än av styrelsen föreslagits eller till den 15 juni. Under tiden mellan sistnämnda dag och den 10 juli torde betygsättning för den avgående kursen samt elevantagning och övriga förberedelser för den nya kursen väl medhinnas. Ävenså torde lärarpersonalens ferier med nämnda inskränkning alltjämt kunna anses tillfredsställande.

Det har visat sig lämpligt och erforderligt att inställa undervisningen vid kursen några dagar under pågående terminer, bl. a. i samband med påskhelgen. I regel har sådan ledighet åstadkommits genom övertidsarbete. Lämpligen bör föreskriften om läroår kompletteras på det sätt, att undervisningen må genom beslut av rektor vid skogshögskolan inställas under högst 10 dagar under läroåret.

Den förberedande kursen inrättades vid skogshögskolans tillkomst från år 1915 och avsågs att ersätta den förberedande skogsskolekursen vid Omberg eller Kloten samt den praktik, som gemenligen förvärvades före genomgången av nämnda skolor. Den var ursprungligen planlagd som en fem månader lång kurs, huvudsakligen förlagd till skogen, en form av ordnad praktik med erforderliga propedeutiska föreläsningar inlagda. Kursen, som även har till

syfte att sörja för ett gott urval av elever till skogshögskolan, erhöll emellertid redan från början en väsentligt längre utsträckning — omkring 9 månader. Ehuru vissa delar av de ämnen, som föreläsas vid skogshögskolan, numera överflyttats till den förberedande kursen, har kursens praktiska läggning i stort sett väl tillvaratagits.

Genom införande av obligatorisk praktik före den förberedande kursen blir det givetvis nu möjligt att i ej oväsentlig utsträckning beskära de delar av dess program, som avse själva utförandet av skogsarbeten. Men det är samtidigt angeläget understryka, att kursen alltjämt bör i första hand utnyttjas för praktiska övningar och teoretisk undervisning i ämnen, där den teoretiska och praktiska behandlingen lämpligen bör följas åt. Den föreslagna omläggningen med avseende på den praktiska förutbildningen åsyftar nämligen icke blott att bereda eleverna en fysisk förträning och tillfälle till självprövning eller att vinna utrymme för flera ämnen vid den förberedande kursen utan över huvud taget att åstadkomma en förbättrad praktisk grundval för undervisningen och elevernas framtida verksamhet. Från denna synpunkt sett synes det önskvärt, att vid den förberedande kursen de praktiska övningarna i huvudämnen kraftigt utökas samt att undervisningen i de tre mindre ämnen vid skogshögskolan, vilka äro särskilt praktiskt betonade, nämligen jordbruksekonomi, jakt och jaktvård samt fiskevård, i sin helhet förlägges till denna kurs.

Den nuvarande undervisningen vid skogshögskolan i j o r d b r u k s e k o n o m i, som omfattar en teoretisk kurs av 40 timmar, åtföljd av några dagars exkursioner vid kursens slut, torde på grund av sin allmänna planläggning ej kunna lämna några bestående intryck av jordbruksnäringen och dess arbetsförhållanden. Studerande, som icke deltagit i praktiskt jordbruksarbete, torde i regel sakna möjligheter att tillgodogöra sig en längre teoretisk undervisning i detta ämne, även om den avslutas med vissa praktiska demonstrationer. Skola grunderna för ett praktiskt ämne kunna genom undervisning nödtorftigt delges sådana elever, bör det inlärda undan för undan praktiskt demonstreras och eleverna därjämte hava tillfälle till jämlöpande praktiska studier. Visserligen kan det sägas, att ifrågakvarande undervisning icke är avsedd att meddela mera ingående kunskaper i jordbrukslära eller kompetens för handhavande av jordbruksförvaltning. Den syftar ej längre än till grundläggandet av sådan kännedom om jordbrukets produktion och ekonomi, som är nödvändig för bedömande av skötsel och avkastningsförhållanden vid mindre jordbrukslägenheter. Även med en sådan begränsning av ämnet kan emellertid det praktiska underlaget för studierna icke undvaras. Därest undervisningen i jordbruksekonomi förlägges till förberedande kursen vid Garpenberg, där staten bedriver eget jordbruk, torde den med tillgodoseende av dessa synpunkter kunna anordnas på följande sätt.

Undervisningen omfattar 20 föreläsningar och 52 övningar, tillsammans 72 timmar, vartill komma 18 timmars föreläsningar och studier i betesvård. Den för ämnet anställda specialläraren inleder undervisningen under en veckas tid på eftersommaren med förslagsvis 10 timmars föreläsningar jämte erforderliga demonstrationer samt anvisar lämplig lärobok och den kurs, som skall till viss tidpunkt på våren ha genomgåts av eleverna. En av de ordinarie lärarna vid skolan övertager därefter handledningen av studierna, som utövas vid besök ute på jordbruksområdet eller i ladugård en à två timmar i veckan men under en del av vintern lämpligen inställes. På våren avslutas undervisningen av specialläraren med en veckas föreläsningar, demonstrationer och tentamina. Möjligen böra tentamina förläggas till en tredje, senare period. I undervisningen skola ingå övningar i hållande av arrendeuppskattning, laga syn och ekonomisk besiktning. I samband därmed finnes tillfälle att förbe-

reda den kommande undervisningen i husbyggnadslära genom att fästa elevernas uppmärksamhet på betydelsefulla byggnadsdetaljer och ge dem praktiska råd ifråga om reparations- och underhållsarbeten.

I jakt och jaktvård samt fiskevård är undervisningen för närvarande uppdelad på förberedande kursen och den fortsatta utbildningen vid skogshögskolan. Vid förstnämnda kurs ägnas 50 timmar åt skytte, 50 timmar åt jakt, 55 timmar åt jaktvård samt 22 timmar åt jaktbevaktning. Skogshögskolans undervisning omfattar i dessa ämnen dels 9 timmars föreläsningar i samband med skogszoologien, dels 12 timmars föreläsningar i tillämpad jaktvård och fiskevård samt 3 exkursionsdagar. Enär exkursionerna lämpligen böra förläggas till Garpenberg och bärande skäl icke torde kunna andragas för bibehållande av den korta teoretiska undervisningen vid skogshögskolan i Stockholm, synes det lämpligt, att all undervisning i ämnet överflyttas till förberedande kursen, där tyngdpunkten under alla förhållanden måste vara förlagd. Genom minskning av jaktbevaktningen och möjligen även förberedande övningar torde sådan tidsvinst kunna erås, att fullständiga kurser i ämnet kunna meddelas efter en mindre utvidgning av förberedande kursens undervisning i jakt och jaktvård samt tillägg av undervisning i fiskevård med 20 timmar. Lämpligen kan under någon av terminerna vid högskolan inläggas någon demonstration av jaktvårdsanläggningar i Stockholmstrakten i samband med en eller ett par specialföreläsningar i ämnet.

De förskjutningar i undervisningsplanen, som i övrigt funnits önskvärda, framgå schematiskt av följande jämförelse mellan nuvarande och föreslagen timplan för undervisningen vid förberedande kursen.

Ä m n e	Nu tillämpad timplan			Föreslagen timplan		
	Föreläs- n. o. övn. på lärorum:t	Prakt. övn. o. exkurs.	Summa	Föreläs- n. o. övn. på lärorum:t	Prakt. övn. o. exkurs.	Summa
Skogs- och fältmätning	152	409	561	150	390	540
Skogsteknologi	156	491	647	170	430	600
Skogsuppskattning	102	130	232	100	130	230
Skogsskötsel	10	180	190	10	300	310
Jordbruksekonomi med betesvård	—	—	—	20	70	90
Jakt och jaktvård	—	177	177	20	160	180
Fiskevård	—	—	—	10	10	20
Kartritning	152	—	152	120	—	120
Summa	572	1 387	1 959	600	1 490	2 090

Härtill komma skidåknings- och orienteringsövningar, lägerarbeten, skogsutrustning, idrott m. m. i den omfattning tiden medger. Utom timplanen håller en läkare dessutom några kortare demonstrationer i olycksfallsvård.

Av jämförelsen framgår, att den tämligen oväsentliga ökning av det totala antalet undervisningstimmar, som skett till följd av kurstidens förlängning med 20 dagar, till större delen tillagts de praktiska övningarna. Dessa tillämpningsövningar ha emellertid utvidgats i väsentligt större omfattning än av timplanen framgår, enär all tid, som inbesparats genom slopande av den praktiska kolningsundervisningen vid kursen samt genom minskning av för grovarbeten anslagen tid, därutöver kommit dessa övningar till godo.

Lärarrådet vid skogshögskolan har förordat, att undervisningen i byggnadslära och byggnadsritning jämväl överflyttas till den förberedande kur-

sen, därvid övningarna i byggnadsritning kunde sammanföras med kartritningen och tilldelas en tid av 20 timmar. Undervisningen i jaktvård och fiskevård ansåge lärarrådet böra bibehållas vid huvudkursen med 6 timmar i vartdera ämnet.

Departementschefen har beträffande denna fråga anfört följande.

»De synpunkter på den förberedande kursen, som av utredningsmännen anförts, vill jag för min del biträda. Jag tillstyrker därför slopandet av kolningen från kursens studieplan samt överflyttningen av ämnet jordbruksökonomi från huvudkursen till den förberedande kursen. Ej heller mot lärarrådets förslag om förläggning till förberedande kursen jämväl av undervisningen i husbyggnadslära finner jag något att erinra.

Frågan huruvida föreläsningar i tillämpad jaktvård och fiskevård med av lärarrådet föreslagna 6 timmar vardera skola förläggas till förberedande kursen eller till huvudkursen synes mig vara av mindre betydelse. Jag har dock intet att erinra emot att nämnda antal undervisningstimmar förläggas till huvudkursen. Ämnet jakt och jaktvård bör emellertid som betygsämne avslutas vid den förberedande kursen, där ganska omfattande undervisning och övningar skulle företagas även enligt högskolestyrelsens förslag. Vid huvudkursen synas ämnena jaktvård och fiskevård kunna införas som kursämnen. Vad till sist beträffar undervisningen i de skogliga huvudämnena biträder jag utredningsmännens förslag om utvidgad undervisning i skogsteknologi och skogsskötsel särskilt i fråga om praktiska övningar. Den förberedande kursen synes efter dessa ändringar kunna bättre än hittills utnyttjas för den praktiska undervisningen vid skogshögskolan.

Den av mig nu godkända regleringen av undervisningen föranleder vissa jämkningar i den av utredningsmännen schematiskt upprättade studieplanen. Överflyttningen av husbyggnadsläran till förberedande kursen uppväges delvis genom minskning av den för jakt- och fiskevård anslagna tiden och torde i övrigt få kompenseras genom inskränkning bland annat av övningarna på lärorummet i skogsteknologi och skogsuppskattning samt av för utbildningen mindre viktiga, praktiska övningar.

Emellertid förefaller den vid förberedande kursen nu tillämpade studieplanen, vars omfång i huvudsak överensstämmer med ramen för den i P. M. intagna, reviderade timplanen, på det hela taget vara rätt hårt belastad. Jag förutsätter därför, att vid den närmare utformning av studieplanens detaljer, som lärare ankomma på högskolans styrelse och lärarråd efter samråd med kursens föreståndare, jämväl överväges, huruvida undervisningstiden i de särskilda ämnena kan i någon mån beskäras.

Med hänsyn till det förhållandevis dryga arbetsprogrammet vid förberedande kursen finner jag önskvärt, att den i P. M. förordade förlängningen av lärotiden kan komma till stånd. De betänkligheter mot förslaget, som framförts av högskolans lärarråd och styrelse, synas närmast betingas av uppfattningen, att kursens lärare icke skulle erhålla tillräcklig tid för vissa åtgärder och arbeten som behövde företagas mellan årskurserna, ävensom

för ferier. Emellertid synes ett från utbildningssynpunkt lämpligt anordnande av läroåret kunna förenas med en god lösning av lärarnas semesterfråga, därest möjligheterna att i viss omfattning bereda lärarna ferier under pågående lärokurs tillvaratagas. Det torde sålunda icke möta allvarligare hinder att bevilja en av lärarna semester under några veckor i omedelbart sammanhang med uppehållet mellan kurserna samt att även under andra tider av lärokursen, exempelvis då undervisningen i större omfattning omhänderhaves av speciallärare, permittera någon eller några av lärarna.»

b. Bestämning av elevantal, elevantagning samt provningsförfarande.

Utredningsmännen anföra i P. M. följande.

Beträffande elevantal vid skogshögskolans jägmästarkurs gäller för närvarande, att Kungl. Maj:t efter av styrelsen för skogshögskolan för två år framåt avgivet förslag bestämmer *dels* det antal elever, som må antagas vid den förberedande kursen, *dels ock* det antal, som må antagas till fortsatt utbildning. Sedan under senare år frågan om skogshögskolans omorganisation blivit föremål för utredning, ha förslag och beslut i detta avseende återkommit årligen.

Elever till förberedande kursen antagas av skogshögskolans rektor. Under kursens hösttermin bedömas elevernas arbeten och färdigheter under övningarnas gång. Vid terminens slut erhålla eleverna av rektorn och överassistenten utfärdat betyg, som upptager skogsmätning, fältmätning, ritning, skogsarbeten, anlag för arbetsledning och uppförande. Bland dem, som erhållit godkända vitsord, antagas av jägmästarkursens lärarråd för fortsatt utbildning så stort antal, som fastställts av Kungl. Maj:t. Därvid skall hänsyn tagas *dels* till studentbetygen i matematik, biologi, fysik och kemi, *dels* till de från kursen erhållna vitsorden om kunskaper och fallenhet för skogsmannens yrke. Den, som erhållit godkända vitsord men ej antagits, är berättigad att ånyo vinna inträde vid förberedande kursen.

Av 218 till kursen under de 6 åren 1919—1924¹ antagna elever ha 8 lämnat kursen under höstterminens lopp, 20 underkänts vid samma termins slut och 25 eller 13 procent av de vid höstterminens slut godkända ej fått direkt fortsätta utbildningen. Ungefär hälften av sistnämnda antal har emellertid begagnat sig av möjligheten att vinna återinträde följande år. Det har därvid visat sig, att de, som funnit sig i att ännu en gång genomgå första halvårets kurs vid Garpenberg, på grund av förvärvat rutin haft lätt att hävda sig i konkurrensen med de nya eleverna och praktiskt taget undantagslöst blivit vid nästa hösttermins slut antagna till fortsatt utbildning. Urvalet för fortsatt utbildning bland de godkända har därför uppgått till endast omkring 6 procent och i realiteten därefter varit föga rationellt, enär det ingalunda är givet, att det varit den bättre delen av de godkända men icke antagna, som återkommit. I den mån dessa elever första gången uteslutits på grund av bristande mognad, har anordningen likväl hittills haft någon uppgift att fylla. Införes obligatorisk förpraktik, torde den emellertid komma att sakna berättigande.

På nu anförda skäl föreslås i P. M., att den nuvarande uppdelningen av de prövade eleverna i *tre* grupper: 1) godkända och till fortsatt utbildning an-

¹ Under åren 1925—1934 har antalet inträdessökande varje år understigit det antal, som bestämts att antagas till fortsatt utbildning.

tagna, 2) övriga godkända och 3) underkända, ersättes med indelning av eleverna i två grupper: a) för fortsatt utbildning lämpliga och b) för fortsatt utbildning mindre lämpliga. Elever, som tillhöra förra gruppen, fullfölja omedelbart utbildningen; för övriga är den fortsatta utbildningen stängd. Vid en dylik reformering av urvalsförfarandet måste likväl skapas garantier för att denna uppdelning av eleverna kan i praktiken rättvist genomföras. Därför bör avgången bland de vid förberedande kursen antagna eleverna icke vara på förhand bestämd utan kunna av styrelsen för skogshögskolan regleras med hänsyn till kvaliteten hos eleverna i ifrågavarande kurs, vilket också föreslagits av skogshögskolans lärarråd och styrelse. Det synes sålunda, framhålles det i P. M., angeläget att skapa så smidiga bestämmelser angående antagning av elever, att de inträdessökandes antal och kvalifikationer ett visst år kunna påverka såväl antalet av dem, som för året antagas till kursen, som antalet av dem, vilka efter ådagalagda anlag och kunskaper skola vid höstterminens slut antagas till fortsatt utbildning. Följande system för antagning torde enligt P. M. fylla de uppställda kraven.

På förslag av styrelsen för skogshögskolan bestämmer Kungl. Maj:t det högsta antal studerande, som under närmaste 5-årsperiod får utbildas vid skogshögskolan. Reglering i övrigt av elevantalet ankommer på skogshögskolans styrelse, som har att därom fatta beslut dels i samband med rektors antagning av elever till förberedande kursen, dels i samband med lärarrådets antagning av elever till fortsatt utbildning efter första terminens slut. I vad mån styrelsen må till lärarrådet överlämna sin beslutanderätt i ena fallet eller i båda torde böra närmare övervägas.

Med avseende på grunderna för elevantagningen framhålles i P. M. ytterligare följande.

Av de till förberedande kursen antagna eleverna böra endast sådana utmönstras, som äro mindre lämpliga för jägmästarutbildning. De vitsord från den ordnade praktiken, vilka hädanefter finnas tillgängliga vid prövningen av inträdessökningarna, ge möjlighet till en preliminär bedömning av elevmaterialet redan vid detta tillfälle. Utvisa ansökningshandlingarna en genomgående god kvalitet på de sökande, kan det ett visst år befinnas lämpligt att för fortsatt utbildning beräkna ett något högre antal än det för 5-årsperioden bestämda årsmedeltalet. Tyda ansökningshandlingarna åter på en sämre årgång, bör ett mindre antal elever beräknas fortsätta studierna.

Departementschefen har till en början erinrat om att spörsmålet om reglering av tillströmningen till de intellektuella yrkena nyligen behandlats i ett sakkunnigutlåtande (stat. off. utr. 1935:52). Utan att föregripa de åtgärder för reglering av antalet studerande vid högskolorna, som från statsmakternas sida kunde komma i fråga, torde enligt departementschefens uppfattning följande allmänna riktlinjer kunna anges för skogshögskolans antagning av studerande.

»För den högre skogsundervisningen har en spärranordning alltid tillämpats genom bestämning av elevantalet med hänsyn ej endast till undervisningstekniska förhållanden utan även till det beräknade behovet av jägmästare och forstmästare. Den nya organisationsform för skogshögskolan,

som av mig förordats, innebär i och för sig en anpassning till behovet av högre utbildade skogsmän genom de två kursernas sammanförande till en. Även om utbildningen vid skogshögskolan enligt den förändrade organisationsformen kan tänkas öppna ett vidare verksamhetsfält för de utexaminerade än tillförne, lärer den på mångåriga studier byggda, speciella kompetens, som högskolan måste lämna, knappast kunna medföra särskilda kvalifikationer för uppgifter, som ligga utanför skogsbrukets administration och förvaltning. En utbildning, som till omfattningen begränsades endast av högskolans resurser, skulle vid sådant förhållande kunna innebära, att staten regelmässigt och avsiktligt ombesörjde utbildning av överflödig arbetskraft i syfte att åstadkomma ett konkurrensförhållande. Den sistnämnda synpunkten finner jag berättigad endast såtillvida, att ett tillfälligt uppstående överskott av utbildad arbetskraft ej må tilläggas alltför stor betydelse vid bestämning av antalet nya studerande vid skogshögskolan. Inom ramen för det antal, som av högskolan lämpligen kan antagas, bör antalet studerande sålunda bestämmas huvudsakligen med ledning av det normala ersättningsbehovet av personal med ifrågavarande utbildning. I fråga om storleken av detta ersättningsbehov får jag hänvisa till vad därom i en föregående avdelning (A II) anförts.

Utredningsmännens förslag beträffande förfarandet för bestämning av antal studerande vid skogshögskolan och urval bland förberedande kursens elever ha ej mött invändningar i de avgivna yttrandena. Då förslagen synas välgrundade, vill jag för min del biträda desamma.»

2. Huvudkurs.

a. Allmänna synpunkter.

Utredningsmännen anföra i *P. M.* följande.

Den fortsatta utbildningen av dem, som genomgått den förberedande kursen, benämnes i det följande *skogshögskolans huvudkurs*. I denna undervisning skola ingå huvuddelen av den teoretiska jägmästarutbildningen ävensom de ytterligare praktiska demonstrationer och övningar, som erfordras för att de studerande skola kunna tillgodogöra sig den teoretiska undervisningen och förvärva nödig färdighet i upprättande av förslag och planer till inom skogsbruket förekommande arbeten av skilda slag. När sistnämnda tillämpningsövningar väl medhinnas under två somrar och huvudkursen under inga omständigheter kan bli kortare än två år, blir den för teoretisk undervisning erforderliga tiden avgörande för hela huvudkursens längd.

Huvudkursen skall hava till ändamål att *dels* meddela kompetens för handhavande av större skogsförvaltning eller fullgörande av därmed jämställda arbetsuppgifter inom skogsbruket *dels* giva en grundval för eventuellt fortsatta studier. Redan utbildningen för förstnämnda värv måste på grund av de mångahanda, skiftande uppgifter, som möta utövaren av skogsmannens yrke, gripa över åtskilliga naturvetenskapliga ämnen och praktiska arbetsområden. Den mångsidiga utbildningen och de teoretiska kunskaper, som i varje ämne anses erforderliga för förvärvande av nämnda kompetens, betinga den undre gränsen för utbildningstidens längd. Ehuru det ur många synpunkter kan anses önskvärt, att de studerande vid huvudkursen

delges ett mera fylligt kunskapsmått, är det med hänsyn till kursens uppgift att utbilda arbetskraft för det praktiska skogsbruket nödvändigt att i huvudsak begränsa undervisningen till den angivna utbildningsnivån. De studerande skola sålunda bibringas tillräckliga kunskaper i de grundläggande ämnena samt därtill skogligt vetande, som i huvudsak innefattar kännedom om resultaten av den skogliga forskningen och erfarenheterna från den praktiska, skogliga verksamheten, i den mån kännedomen därom är av verklig betydelse för det tidsenliga, praktiska skogsbruket. I överensstämmelse härmed upptager den studieplan, som längre fram föreslås, undervisningstimmar till antal, som ansetts motsvara minimikurser i de till skoglig förvaltarutbildning hörande ämnena.

Här må genast tilläggas, att en sådan begränsning av undervisningen ingalunda är liktydig med en sänkning av högskolans utbildningsnivå. Det synes t. o. m. möjligt att genom anställning i ökad omfattning av skickliga lärare och medhjälpare till dessa, anskaffande av bättre hjälpmedel för undervisningen med flera åtgärder, syftande till en rationell undervisning, som bygger på elevernas självverksamhet, vinna en i vissa avseenden förbättrad utbildning inom den på nämnda sätt begränsade ramen för undervisningen.

Det har nyss sagts, att den skogliga utbildningen är mångsidig. Den karakteriseras emellertid även därav, att den praktiska kompetens, den skall lämna, måste grundas på ingående kunskaper i ett flertal naturvetenskapliga ämnen, som gripa in i varandra och därjämte skjuta långt in i den tillämpade undervisningen. Friktionen mellan de grundläggande ämnena kan i viss utsträckning elimineras genom ämnenas sammanförande till större undervisningsenheter, men i stort sett är undervisningens uppdelning i ämnen, som äga starkt inbördes samband, ofrånkomlig. Till belysande härav må framhållas, att redogörelse för mera karakteristiska marktyper och beståndsformer lämnas vid undervisningen i marklära, skogsbotanik och skogsskötsel samt beträffande försumpade marker jämväl vid undervisningen i skogsdikning samt att de tillämpade skogsvårdsåtgärderna behandlas under marklära, skogsskötsel samt skogsuppskattning och skogsindelning. Skola de studerande kunna bibringas klara begrepp i dessa utomordentligt viktiga delar av undervisningen, måste ämnenas innehåll i vissa stycken utformas efter samråd mellan flera lärare. Ett villkor för åstadkommande av gott resultat av utbildningen är därjämte, att lärarna vid undervisningens bedrivande hålla intim kontakt med varandra. Genom i det följande framställt förslag om utarbetande av kompendier i varje ämne torde detta samarbete underlättas.

Av de sålunda bestämda ämneskurserna föreläsas under de två första terminerna i huvudsak propedeutiska kurser och grundläggande ämnen samt de förberedande delar av huvudämnena, som lämpligen böra ha inhämtats före de första praktiska övningarna. De tredje och fjärde terminerna ägnas till övervägande del åt huvudämnena. Med viss av utredningsmännen närmare angiven undervisningsintensitet torde den teoretiska undervisningen kunna avslutas redan med den fjärde terminen. Emellertid återstå då vissa resor och övningar, som tillhöra förvaltarutbildningen. Tentamina i huvudämnena måste för övrigt under alla förhållanden ske under den följande hösten. I syfte att ej onödigt forcera studierna under fjärde terminen synes därför lämpligt att anordna en av föreläsningar mindre belastad femte termin. Större delen av denna sista termin kan i sådant fall avsättas för elevernas självverksamhet i form av de studerandes specialisering på sina huvudämnen, utarbetande av examensarbeten samt tentamina, varvid avgångsbetyg från skogshögskolan erhålles före terminens utgång. Därigenom vinnes, att utbildningstiden för jägmästare något förkortas, när för närvarande jämväl en sätte termin i regel tages i anspråk för sistnämnda arbeten.

Departementschefen har rörande denna fråga huvudsakligen anfört följande.

»Ur de skilda krav på den nya skogshögskolans yrkesutbildning, som framförts från olika håll, kan i stort sett utläsas en gemensam strävan att med forstmästarkursens praktiska läggning förena teoretiska studier, som äro mera djupgående än de nuvarande studierna vid forstmästarkursen och i vissa avseenden mera ändamålsenligt inriktade än jägmästarkursens teoretiska utbildning. Lägges härtill fordran på att utbildningen skall kräva så små uppoffringar som möjligt med hänsyn till arbetskraftens utnyttjande i det praktiska skogsbruket, torde de allmänna anspråken på den reformerade yrkesutbildningen vid skogshögskolan i huvudsak vara angivna.

Utredningsmännen ha för sin del löst den föreliggande uppgiften genom omgestaltning av jägmästarkursen på sådant sätt, att de praktiska övningarna kraftigt utökas och de teoretiska studierna koncentreras. Detta skulle möjliggöras bland annat därigenom, att mindre uppmärksamhet ägnas biämnena och mera oväsentliga avsnitt av de större ämnena, att undervisningen i alla viktigare ämnen grundas på självstudier av kompendier, läroböcker eller annan litteratur samt att lärarpersonalen utökas. Genom de nämnda åtgärderna skulle så mycket kunna vinnas inom den nuvarande jägmästarkursens undervisningsplan att det vore möjligt att samtidigt förbättra och förkorta den teoretiska utbildningen. Studieåren borde samtidigt i största möjliga utsträckning tagas i anspråk för tillämpningsövningar i skogen, vilka vore av den största betydelse ej endast för demonstration av meddelade kunskaper utan även för inövning av färdighet vid vissa förvaltningsgöromål. Den kritik, som riktats mot nämnda förslag, synes i främsta rummet göra gällande, att de studerandes ledigheter skulle bliva för korta samt deras arbetsbörda alltför stor på grund av den föreslagna ökningen av antalet undervisningstimmar.

Erinringarna mot den av utredningsmännen föreslagna studieordningen torde kunna föranleda vissa jämkningar av den i P. M. intagna planen för de praktiska övningarna. Till denna fråga återkommer jag i följande avdelning. I övrigt synes det i P. M. framlagda förslaget till studiernas allmänna ordnande i stort sett väl tillgodose de framställda anspråken på undervisningens planläggning. Enligt mitt sätt att se frågan är längden av de teoretiska studierna vid en högskola beroende mera av den förmåga de studerande kunna äga att genom självstudier under lärarnas ledning och stimulans — bibringad vid föreläsningar, övningar och på flera andra sätt — under viss tid tillägna sig erforderligt vetande och kvalifikationer i övrigt än av möjligheterna att medhinna ett bestämt antal föreläsningar. Antalet obligatoriska undervisningstimmar per vecka förefaller för övrigt icke avskräckande, även om all obligatorisk undervisning inställes under den femte terminen. Vid sådant förhållande och i betraktande av lärarrådets erinran om den alltför korta tiden för tentamensläsning i de avslutande ämnena, anser jag, att utredningsmännens förslag om den obligatoriska, teoretiska undervisningens avslutning med fjärde terminen bör realiseras redan från början.

Skulle lärarrådet och styrelsen för högskolan finna, att en allmän nedskärning av föreläsningstimmarnas antal, exempelvis med genomsnittligt tio procent, bör omedelbart genomföras för underlättande av denna reform, har jag för min del intet att erinra däremot. Vad jag nu anfört bör icke utgöra hinder för anordnande under viss tid av femte terminen av seminarieövningar, avseende studiearbete, som utförts i samband med föregående sommars övningar, eller av fria föreläsningar, därvid tillfälle även kan erbjuda sig att sammanfatta erfarenheterna från de föregående sommarövningarna. Ej heller bör det förhindra de studerande, som till äventyrs önska ytterligare fördjupa sina kunskaper i vissa ämnen, att tentera i sådana större ämnen även under den följande vårterminen.

Med anledning av lärarrådets erinran mot lärarnas i P. M. föreslagna tentamensskyldighet under hela femte terminen vill jag framhålla, att hinder icke synes böra möta för avsättande av vissa tentamensperioder även under denna termin. Övriga delar av terminen böra stå till de studerandes förfogande för självstudier. — — —»

b. Undervisningsår och undervisningsplan.

Utredningsmännen ha i P. M. lämnat följande schematiska framställning av huru studierna kunna komma att ordnas vid högskolans huvudkurs. Övningarnas och exkursionernas omfattning anges inom parentes i antal effektiva dagar.

1:a term.

$10/10$ — $20/12$ Föreläsningar och övningar. Exkursioner i *skoglig marklära* (1) och *skogsbotanik* (3).

2:a term.

$15/1$ — $24/1$ Tentamensperiod. Deltentamina i *skoglig marklära* och *skogsbotanik*.

$25/1$ — $30/4$ Föreläsningar och övningar. Exkursion i *skoglig marklära* (1).

$1/5$ — $14/5$ Tentamensperiod. Deltentamen i *skogsuppskattning* och *skogsindelning*. Rättslära. Under denna tentamensperiod hållas exkursioner i *skogszoologi* (3).

Första årets sommarövningar.

$15/5$ — $5/6$ Praktiska övningar i *skogskötsel* vid förläggning i södra Sverige (13). Exkursioner i *skoglig marklära* (2).

$6/6$ — $22/7$ Praktiska övningar i *skogsuppskattning* (13), *skoglig marklära* (4), *skogskötsel* (21) och *skogsbotanik* (2) i Norrland.

$23/7$ — $27/7$ Studieresa i Norrland med professorerna i *skogskötsel* och *skogsbotanik* (4).

$28/7$ — $6/9$ Praktiska övningar i Bjurfors i *skogsdikning* (11), *byggnadslära* (5), *skoglig marklära* (4), *skogsbotanik* (8), jämte särskild *väggkurs* (7).

3:e term.

$1/10$ — $9/10$ Tentamensperiod. Sluttentamina i *skoglig marklära* och *skogsbotanik*.

$10/10$ — $15/12$ Föreläsningar och övningar.

$16/12$ — $20/12$ Tentamensperiod. *Skogszoologi*.

4:e term.

- $15/1$ — $24/1$ Tentamensperiod. Deltentamen i skogsskötsel.
 $25/1$ — $30/4$ Föreläsningar och övningar. I slutet av februari företages en 6 dagars studieresa i virkesdrivning m. m.
 $1/5$ — $14/5$ Tentamensperiod.

Andra årets sommarövningar.

- $15/5$ — $27/6$ Studieresa rörande *flottning och träförädlingsindustri* (10) med professorerna i *skogsteknologi och skogsbotanik*.
 $28/5$ — $6/7$ Praktiska övningar vid Malingsbo och angränsande trakter i *skogsdikning* (8), *vägbyggnad* (4), *sågning* (13) samt exkursioner i *skogsteknologi* (5).
 $7/7$ — $19/18$ Praktiska övningar vid Malingsbo samt på enskilda skogar i Bergslagen och Dalarna i *skogsindelning* (14), *skogsvärdering* (4) och *skogsskötsel* (20).
 $20/8$ — $31/8$ Studieresa i södra Sverige med professorerna i *skogsskötsel och skogsbotanik* (9).

5:e term.

- $1/10$ — $20/12$ Föreläsningar och övningar under en kortare del av terminen, lämpligen i dess mitt. Tentamina under hela terminen i skogsskötsel (sluttentamen), skogsteknologi och skogsdikning, skogsuppskattning och skogsindelning (sluttentamen), skogsekonomi samt förvaltningslära.

Utredningsmännen anföra vidare bland annat följande.

Skogshögskolans schema för jägmästarkursen upptager för närvarande sammanlagt 17 obligatoriska ämnen samt 1 frivilligt ämne (förvaltningskunskap). I samtliga obligatoriska ämnen utdelas betyg efter avhållen tentamen. Denna starka splittring av utbildningen inbjuder de mera läsbegåvade till en mer eller mindre planlös betygsjakt, vars resultat icke svarar mot det på studieresa nedlagda arbetet. Det torde böra övervägas, huruvida icke en mera helgjuten utbildning och samtidigt en mera ändamålsenlig inriktning av de fördjupade studierna kan vinnas genom omarbetning av studieplanen eller andra ändringar i högskolans undervisningsordning.

På grund av utbildningens syftemål och den kompetens, den är avsedd att skänka, kan redan från början fastslås, att den allt övervägande delen av ämnena måste vara obligatorisk. Man kan vidare antaga, att den specialisering som kan finnas önskvärd, icke lämpligen sker genom upptagande av studier i flera frivilliga ämnen, som ligga utanför ramen eller i gränsområdena av den normala förvaltarutbildningen, utan genom fördjupade studier i ämnen, tillhörande utbildningens centralare delar. Härav torde följa, att samtliga ämnen, som uppföras på huvudkursens schema, böra vara obligatoriska.

De studerande, som utexamineras från skogshögskolan, möta icke alla samma problem och arbetsuppgifter i sin framtida tjänstgöring. Det svenska skogsbruket arbetar under rikt skiftande former. En följd härav är, att det statliga skogsbruket i vissa avseenden ställer andra krav på förvaltaren än det enskilda. Även inom samma organisation kunna mycket olika kompetenskrav gälla för likartade tjänster, beroende på produktions- och avsättningsförhållanden, befintlig träindustri, jordbruksförvaltning m. m. I skogsvårdsstyrelsernas tjänst inriktas den utexaminerade jägmästaren snabbt på beståndsvård

samt vissa administrativa frågor, som sammanhånga med uppsikten över vården av enskilda skogar. Stiftsjägmästarnas tjänstgöring är påverkad av den särskilda tillsyn över den ekleklesiastika fastighetsförvaltningen, som ankommer på stiftsnämnderna. Till sist må framhållas, att det skogliga försöksväsendet givetvis har användning för forskare, som under sin utbildningstid inriktat sig var och en på ett område, som tilldragit sig hans särskilda intresse.

En specialisering redan under utbildningen genom anordnande av särskilda studielinjer erbjuder emellertid för skogshögskolans del vissa svårigheter. Utredningsmännen föreslå i stället följande åtgärder, avsedda att tillgodose specialiseringskravet på ett mindre stelt och för skogsbruket bättre lämpat sätt.

Undervisningsämnenas antal samt föreläsningskurser begränsas till vad som anses strängt nödvändigt för utbildningen av en skogsförvaltare inom det större skogsbruket. Vissa mindre betydelsefulla ämnen, som likväl icke kunna utgå ur utbildningen, undantagas från betygssättning. I fråga om övriga ämnen fordras för erhållande av betyget med beröm godkänd eller högre betyg utförande av vissa arbeten, grundade på specialstudier, eller inhämtande i varje ämne av särskilda tilläggskurser, som utarbetas av vederbörande lärare eller av honom angivas med hänvisning till viss litteratur. Avgångsbetyg från huvudkursen tilldelas endast den, som erhållit högre betyg i något eller några av huvudämnena enligt förslag, som framlägges i det följande (grupp 1). Härigenom framtvings en specialisering på ett eller två huvudämnena. Genom den omläggning av övriga ämnen, som sker, vinnes emellertid därjämte en koncentration av de fördjupade frivilliga studierna vid huvudkursen till ämnen, som med hänsyn till högskolans allmänna ändamål äro lämpade för djupare inträngande. På detta sätt torde de studerandes särskilda anlag och intressen tillvaratagas för en ändamålsenlig specialisering utan att deras behörighet till tjänster i skogsbruket begränsas. Det frivilliga inhämtandet av fördjupade kunskaper i examensämnena bör så mycket som möjligt underlättas.

Den här framlagda allmänna planen för undervisningen vid skogshögskolans huvudkurs har i P. M. föranlett följande förslag beträffande *ordnandet av undervisningen vid kursen.*

All undervisning i det praktiska ämnet *j o r d b r u k s e k o n o m i* överflyttas, såsom vid behandling av den förberedande kursen föreslagits, till denna kurs. Undervisningen i bokföring, som är rent teoretisk, synes i stället böra kvarbliva vid huvudkursen. Ämnet *s k o g s z o o l o g i* bör lämpligen innesluta skogsentomologi, som i samband därmed beskäres. De tre ämnena marklära, geologi och mineralogi samt klimatologi böra sammanslås till ett stort grundläggande ämne *s k o g l i g m a r k l ä r a*, till vilket också från ämnet kemi överföres undervisningen i fysikalisk kemi. Den allmänna botaniken uppgår som propedeutisk kurs i ämnet *s k o g s b o t a n i k*. Ämnet *s k o g s e k o n o m i* gestaltas på sätt styrelsen för skogshögskolan föreslagit. Ur ämnet skogsteknologi utbrytes *h u s b y g g n a d s l ä r a n* som särskilt ämne. Lag- och författningskunskap ersättes med ämnet *r ä t t s l ä r a*, och det föreslagna nya ämnet skogsadministration utbytes mot en fylligare behandlad *f ö r v a l t n i n g s l ä r a*, som även innefattar mera allmänt tillämpliga delar av det nuvarande ämnet tjänsteexpedition samt vissa för en skogsförvaltare lämpade delar av det föreslagna ämnet handelslära.

Av de 12 ämnena, som efter nu föreslagna ändringar i gällande undervisningsplan skulle ingå i undervisningen vid skogshögskolans huvudkurs (se bilaga) äro 3, nämligen husbyggnadslära, organisk och teknisk kemi samt bokföring, av sådan natur, att samtliga studerande böra i ämnena delges en-

dast viss, gemensam kurs. Ämnena torde efter mönster av lantbrukshögskolan lämpligen benämnas kursämnen. Studierna böra här ej drivas längre än till vissa grundläggande kunskaper, avpassade efter utbildningens syfte. Genom förhör kontrolleras, att samtliga studerande följt och inhämtat kursen. Undervisningen i ämnesgruppen bör handhavas av speciallärare.

Endast i återstående 9 ämnen, vilka här kallas examensämnen, kunna fördjupade studier medföra högre betyg. Denna ämnesgrupp uppdelas med hänsyn till ämnenas natur och betydelse i tre grupper enligt följande schema.

Grupp 1: Skogsskötsel, skogsteknologi och skogsdikning, skogsuppskattning och skogsindelning samt skogsekonomi.

Gruppen omfattar de egentliga huvudämnena vid skogshögskolan. Varje ämne bör företrädas av professor.

Grupp 2: Skoglig marklära och skogsbotanik.

Gruppen omfattar grundläggande ämnen av stor betydelse. Kurserna äro till omfånget fullt jämställda med huvudämnena. Ämnena böra företrädas av professorer.

Grupp 3: Skogszoologi, rättslära och förvaltningslära.

Skogszoologien tillhör på grund av sitt innehåll och sin allmänna läggning rätteligen grupp 2. Vid den i detta sammanhang föreslagna revisionen av undervisningen har detta ämne, såsom av det följande framgår, bildats av nya, föga bearbetade delar av zoologien, vilka ännu ej nått den utveckling, att de kunna beredas större utrymme i undervisningen, samt av det nuvarande ämnet skogsentomologi. Sistnämnda ämne är i och för sig icke att betrakta som ett större grundläggande ämne för huvudkursen och kan, med hänsyn till den ställning ämnet intar vid försöksanstalten, ej heller ur forskningssynpunkt beredas större plats vid skogshögskolan. Skogszoologien synes därför för närvarande ej böra jämföras med ämnena i grupp 2. De övriga ämnena i grupp 3 äro, med hänsyn till huvudkursens ändamål att utbilda skogsförvaltare, av stor praktisk betydelse. Vetenskaplig forskning i ämnena kan dock ej ifrågakomma vid skogshögskolan. Undervisningen i gruppens ämnen bör ombesörjas av speciallärare.

En sammanställning över ämnenas i P. M. föreslagna gruppering samt den tid, som skulle anslås till teoretisk och praktisk undervisning i varje ämne, fogas såsom *bilaga 1* till detta utlåtande.

Utredningsmännen ha uppgjort en *studieplan* för undervisningens bedrivande. Denna övensstämmer i sina huvuddrag med en av departementschefen godkänd studieplan, vilken fogas såsom *bilaga 2* till detta utlåtande.

I P. M. anföres beträffande förstnämnda studieplan följande.

I fråga om studieplanen för huvudkursen må till en början erinras, att den är uppgjord med förutsättning, att den kurs, som i varje ämne erfordras för betyget godkänd, föreläses tämligen fullständigt. Detta bör emellertid i regel icke vara erforderligt. Därest fullständiga och goda kompendier eller läroböcker finnas tillgängliga i varje ämne, synas föreläsningarna för den ordinarie kursen kunna inskränkas och i stället i viss utsträckning utbytas mot kortare föreläsningsserier över särskilda avsnitt av ämnet, som ligga utanför den ordinarie kursen. Särskilt synas förberedande delar, omfattande bland annat ämnenas historiska utveckling, kunna inhämtas utslutande från kompendier. Då i det följande föreslås åtgärder för anskaffande av nämnda, för en högskolemässig undervisning oumbärliga hjälpmedel i de ämnen, där de nu saknas, torde man vara berättigad förutsätta, att föreläsningstimmarna skola kunna minskas i flera ämnen icke oväsentligt under

de i studieplanen angivna timantalen. Härigenom torde föreläsningarna så småningom kunna avslutas tidigare och studietiden därmed ytterligare förkortas för dem, som äro av förhållandena tvingade att offra så litet som möjligt på utbildningen. Det bör härvid framstå som ett mål för stabiliseringen av undervisningen vid huvudkursen, att all teoretisk undervisning skall utan forcering kunna avslutas med fjärde terminen. De studerande skulle då ha möjlighet att lämna högskolan redan under loppet av följande höst. Genom en sådan utveckling främjas samtidigt de fria studierna och de studerandes specialisering på särskilda ämnen.

Beträffande utredningsmännens förslag rörande de olika undervisningsämnenas innehåll ävensom planläggningen av studierna hänvisar utskottet till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet sid. 81—83 samt 84—87.

Departementschefen har härom huvudsakligen anfört följande.

»Den allmänna revision av huvudkursens schema, som föreslagits i P. M., synes ändamålsenligt genomförd. Jag förordar därför vad av utredningsmännen föreslagits beträffande ämnesgrupperingen med den jämkning, som föranledes av att undervisningen i husbyggnadslära överflyttas till förberedande kursen samt att jaktvård och fiskevård upptagas som kursämnen vid huvudkursen. Omfattningen av de särskilda ämnena kommer jag att i vissa avseenden beröra i det följande.

Likaledes finner jag välbetänkt att, såsom av utredningsmännen föreslagits, icke genomföra en starkare specialisering av utbildningen vid skogshögskolan än som kan vinnas genom uppställande av fordran på kvalificerade betyg i något eller några av de viktigaste ämnena. Till denna fråga skall jag återkomma i följande avdelning. Jag vill här endast framhålla, att seminariearbete är en värdefull undervisningsform, som lämpligen kan, på sätt lärarrådet föreslagit, infogas som ett led i specialiseringen av studierna.

— — —
Mot den av styrelsen för skogshögskolan föreslagna indelningen i terminer och tentamensperioder, som även upptagits av utredningsmännen, har jag ingen annan erinran än den, som i det föregående (A IV: 2 a) framställts beträffande studierna under den femte terminen.

Den i P. M. framlagda planen för undervisningen vid huvudkursen, som i viktiga delar bygger på förslag från skogshögskolans lärarråd och styrelse, synes på många punkter innebära väsentliga förbättringar. Genom vidgat program för undervisning i ämnena skogsskötsel, skogsteknologi och skogsdikning samt skogsbotanik med rikare praktisk utbildning och i vissa avseenden även utökad timplan böra de studerande erhålla bättre insikter i åtskilliga av skogsbrukets viktigaste praktiska frågor och därmed ökade förutsättningar för ett framgångsrikt arbete i yrket. Därjämte har studieplanen riktats med en ny ämnesgrupp, skogsekonomi—förvaltningslära, den senare innefattande jämväl handelslära. Till viss omfattning ingå ämnena i spridda delar i den nuvarande undervisningen. Införandet av de nya ämnena med en på de skogsekonomiska spörsmålen och deras praktiska tillämpning direkt inriktad undervisning betyder otvivelaktigt en avsevärd förstärkning av de

studerandes kompetens för skoglig förvaltningstjänst. Ämneskomplexets klyvning i delar, som lämpa sig för fristående behandling, erbjuder emellertid vissa svårigheter. Enär dessa särskilt sammanhånga med lärarfrågan i ämnena, torde jag här få inskränka mig till att konstatera, att jag på grunder, som skola närmare utvecklas i samband med övriga lärarfrågor (A IV: 5 b), för min del godkänner den ämnesfördelning och ämnesbeskrivning, som i P. M. föreslagits.

Även de skäl, som från skilda håll anförts för den i P. M. föreslagna sammansättningen av ämnena skoglig marklära och skogszoologi, finner jag övertygande, då ämnena från skoglig synpunkt måste betraktas som lämpliga undervisningsenheter.

Vad vidare angår den teoretiska undervisningens omfattning i de särskilda ämnena, anser jag de erinringar, som framställts mot den i P. M. framställda studieplanen, i vissa fall böra föranleda mindre jämkningar. Med anledning härav har i bilagan de av utredningsmännen föreslagna undervisningstimarna å ena sidan ökats för skogszoologi med 20 timmar och å andra sidan minskats för skogsbotanik (propedeutisk kurs) samt för bokföring med 10 timmar vardera. Därjämte ha de ändringar, som påkallats av den förordade omläggningen beträffande husbyggnadslära samt jakt- och fiskevård, införts i studieplanen.

Jag har intet att erinra mot införande av någon undervisning i åtgärder mot olycksfall i arbete samt i fornminnesvård, som lämpligen bör givas formen av ett antal för skilda årskurser gemensamma, frivilliga föreläsningar.

Vad till sist beträffar det i P. M. framlagda programmet för de praktiska övningarna vill jag framhålla, att detaljerade föreskrifter i detta avseende icke kunna fastställas i detta sammanhang. Skogshögskolans styrelse och lärarråd böra därvidlag lämnas frihet att med hänsynstagande bland annat till undervisningstekniska förhållanden, som svårligen låta sig bedöma utifrån, närmare bestämma studieordningen. Den av utredningsmännen utarbetade planen för övningstid i varje ämne synes emellertid i sina huvuddrag väl avvägd och torde böra tjäna till ledning för övningarnas planläggning med de jämkningar, som kunna erfordras för avbrott i studiearbetet, beredande av tillfälle för specialisering på vissa ämnen och dylikt.

Lärarrådet har i ett under föregående avdelning infört uttalande gjort gällande, att det för sommarövningarna uppställda programmet skulle bli alltför betungande även för lärarna i de ämnen, där en mera omfattande praktisk undervisning förekommer. Anledningen härtill skulle vara den, att professorerna i dessa ämnen icke kunde beredas den i P. M. beräknade ledigheten — minst tre veckor — under pågående sommarövningar, därför att ett flertal övningar måste dubblas på grund av elevantalets storlek. Med anledning härav vill jag framhålla att, då i vart och ett av ifrågavarande ämnen tre lärarkrafter ställas till förfogande, varav två fasta och en tillfällig, jag förutsätter, att övningarna skola kunna anordnas utan dubbelarbete för professorerna. De här berörda förhållandena böra icke hindra, att studie-

tiden effektivt utnyttjas för praktiska övningar, så långt det är förenligt med en rationell studieordning för eleverna.»

c. Examen och betyg.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att betygsfordringarna för erhållande av avgångsbetyg från skogshögskolans huvudkurs skulle omfatta krav å vitsordet med beröm godkänd i minst två ämnen eller ämnesdelar, tillhörande antingen båda grupp 1 eller det ena grupp 1 och det andra grupp 2. Huvudkursen skulle avslutas med civiljägmästarexamen, som berättigade till titeln civiljägmästare.

3. Skogsvetenskapliga studier.

I fråga om den vetenskapliga utbildning, som vid sidan av fackutbildningen skall ankomma på skogshögskolan, ha *utredningsmännen* i *P. M.* påpekat, att i gällande stadgar för högskolan är föreskrivit, att tillfälle bör beredas dem, som genomgått fullständig jägmästarkurs och önska ägna sig åt skogsvetenskaplig forskning, att, i den omfattning lärarkrafter, undervisningsmateriel och utrymme det medgiva, under vederbörande lärares ledning utbilda sig härutinnan (§ 15). Önskar studerande erhålla vitsord om sina studier, skall lärarrådet medelst protokollsutdrag meddela vitsord såväl angående teoretiska kunskaper, ådagalagda vid muntlig eller skriftlig tentamen, som ock angående av den studerande utarbetad skogsvetenskaplig avhandling (§ 16).

Detta sätt att ordna de fria, vetenskapliga studierna vid skogshögskolan torde enligt *utredningsmännen* numera allmänt betraktas som mindre tillfredsställande. *Utredningsmännen* framhålla, att de erbjudna möjligheterna till fortsatt vetenskaplig forskning också anlitas i mycket ringa grad, samt att med anledning härav från flera håll och vid upprepade tillfällen framförts krav på sådan ändring av formen för dessa studier, att en högre skogsvetenskaplig examen, benämnd skoglig licentiatexamen, skulle få avläggas vid skogshögskolan.

Utredningsmännen framhålla vidare, att skogshögskolans huvudkurs i allt väsentligt måste anordnas med hänsyn till det praktiska skogsbrukets krav. Examen från nämnda kurs kan därför ej anses giva allmän kompetens för skogsvetenskaplig forskning. Det synes *utredningsmännen* på grund härav vara lämpligt, att den förberedelsetid till den skogligen licentiatexamen, som av alla för frågan intresserade påyrkats, företrädesvis tages i anspråk för att bereda de studerande en närmare kännedom om skogsvetenskapliga undersökningsmetoder och arbetssätt på marken och i laboratoriet. För dem, som valt skogsbiologiska eller skogsmatematiskt betonade ämneskombinationer, torde, framhålla *utredningsmännen*, en sådan praktiskt vetenskaplig underbyggnad kunna lämnas under en förberedande tjänstgöring vid statens skogs-försöksanstalt, under det att svårigheter möta mot uppdragande av normer för den särskilda förberedelsen för dem, som ägna sig åt skogstekniska frågor.

Den praktiska verksamheten är emellertid för denna grupp av studerande av dominerande betydelse och en särskild vetenskaplig skolning stundom mindre nödvändig.

I anslutning till anförda synpunkter föreslås, att studerande, som avlagt examen från skogshögskolans huvudkurs och önskar vidare utbilda sig för avläggande av skoglig licentiatexamen, skall, *därest en lämplig förutbildning för den ämneskombination, som den studerande valt, kan vinnas vid skogs-försöksanstalten*, under en tid av minst ett år tjänstgöra såsom amanuens vid anstalten.

Amanuens vid skogs-försöksanstalten bör av anstaltens chef eller vederbörande avdelningsföreståndare anvisas de arbetsuppgifter och särskilda uppdrag han har att utföra för anstaltens räkning, varvid iakttages, att arbetet skall vara instruktivt och medföra god träning i vetenskaplig metodik. För antagande till amanuens fordras, att den utexaminerade under studietiden vid högskolan ådagalagt fallenhet och intresse för vetenskaplig forskning, varom intyg skall utfärdas av rektor. Amanuensplatser ställas endast till förfogande för nu nämnt ändamål men böra kunna anordnas till så stort antal, som anstaltens utrymme medgiver, därest sökande före den 1 augusti nästföregående år, med företeende av nämnda intyg, hos chefen för skogs-försöksanstalten anhåller om förordnande som sådan amanuens. Anställning som amanuens må innehavas under en tid av ett år, samt, beroende på prövning av chefen för skogs-försöksanstalten, under ytterligare ett år, därest examen ej avlagts före utgången av denna tid. Studerande, som under den tid han tjänstgjort som amanuens kunnat idka studier för licentiatexamen, bör äga rätt att under nämnda tjänstgöring undergå tentamen i till examen hörande ämne. Examen må dock ej avläggas före utgången av det första tjänstgöringsåret.

Den föreslagna tjänstgöringen vid anstalten erbjuder fördelar även ur en annan synpunkt. Därigenom ställes nämligen billig arbetskraft till anstaltens förfogande, som kan, jämte anstaltens ordinarie personal, utnyttjas för sådan förbindelsetjänst och sådana uppgifter, som i det föregående berörts, till fromma för anstaltens verksamhet.

Studerande, som efter avlagd examen vid huvudkursen önskar avlägga skoglig licentiatexamen *med annan ämneskombination än nyss angivits*, bör under en tid av minst ett år vara praktiskt verksam inom skogsbruk eller träindustri i tjänstgöring, som kan av lärarrådet vid skogshögskolan godkännas som förpraktik för sådan examen. För studier inom vissa delar av skogsteknologien torde arbete vid statens provningsanstalt utgöra en lämplig förutbildning. Enligt från anstalten inhämtade upplysningar kan vid anstalten kostnadsfritt bedrivas självständigt arbete med självvalda arbetsuppgifter. Vad i föregående stycke sagts om tentamina och examen bör givetvis gälla även för nu ifrågavarande grupp av studerande. De studerande av denna grupp torde ofta få svårt att erhålla avlönad anställning, som lämpar sig som förutbildning till vetenskapliga studier. Det synes därför angeläget, att sådan studerande även under denna tid kan bli delaktig i de för studerande vid högskolan anslagna stipendiemedlen, därvid bör kunna erhållas något högre belopp än som utdelas till studerande vid huvudkursen. Härav torde i sinom tid påkallas höjning av de för stipendier vid högskolan anslagna medlen.

I samband med den utbyggnad av de vetenskapliga studierna vid skogshögskolan, som här föreslås, bör beträffande amanuensinstitutionen vid skogshögskolan sådan ändring genomföras, att ifrågavarande befattningar kunna, i den omfattning förhållandena medgiva, utnyttjas i den vetenskapliga forsk-

ningens tjänst på samma sätt som vid vissa andra högskolor för närvarande sker. Man torde sålunda kunna förutsätta, att lärarrådet i regel skall finna lämpligt, att binda dem, som vid skogshögskolan bedriva fortsatta skogsvetenskapliga studier, fastare till verksamheten vid högskolan genom att anställa dessa studerande som amanuenser vid de särskilda institutionerna, i vilket fall arvoden givetvis böra utgå efter liknande grunder, som tillämpas för motsvarande befattningar vid andra högskolor. Frågan om amanuensbefattningarna vid skogshögskolan behandlas närmare i det följande.

Den skoglige licentiatexamen synes, såsom av lärarrådet vid skogshögskolan föreslagits, böra omfatta tre ämnen. De ämnen vid skogshögskolan, som få medtagas i sådan examen, böra utgöras av de sex större ämnen, som vid högskolan företrädas av professorer, d. v. s. de två första grupperna av examensämnen. Även skogszoologien torde så småningom nå den utveckling, att den bör medtagas som ämne i licentiatexamen. För djupare inträngande i nämnda ämnen torde det ofta vara erforderligt, att den studerande bedriver studier i något grundläggande ämne vid universitet eller annan högskola. I denna fråga bör i samband med utarbetande av stadga för den skoglige licentiatexamen kontakt sökas mellan skogshögskolan samt Stockholms högskola, universiteten och möjligen tekniska högskolan för utrönande av i vilken form studierna vid sistnämnda undervisningsanstalter lämpligen böra bedrivas.

Sammanställningen av ämnen från skogshögskolan och andra högskolor i ämneskombinationerna för licentiatexamen torde bliva av betydelse även därigenom, att en kontakt slutes mellan högskolorna, som kan bliva av värde för det vetenskapliga arbetet vid skogshögskolan.

I fråga om reglerna för ämnesval föreslås i P. M., att i ämneskombination skall ingå såväl grundläggande som tillämpade ämnen samt minst ett av skogshögskolans fyra huvudämnen (grupp 1) och högst ett av sådana ämnen, som ej föreläsas vid skogshögskolan.

I P. M. har därjämte förslag lämnats beträffande de ämneskombinationer, som enligt utredningsmännen borde fastställas av Kungl. Maj:t. Tillstånd att avlägga licentiatexamen i annan än sålunda fastställd ämneskombination skulle emellertid kunna meddelas av lärarrådet vid högskolan.

Enligt P. M. bör vidare ett av de ämnen i kombinationen, som förekommer vid skogshögskolan, utgöra huvudämne. I detta ämne bör examinand vid tentamen ha förvärvat betyget minst med beröm godkänd samt ha författat en avhandling. I övriga ämnen fordras godkänt betyg. Ingår ämne, som tenterats vid annan högskola, skall i detta ämne ha förvärvats minst betyget med beröm godkänd för filosofie kandidatexamen.

Avdelningsföreståndarna vid statens skogsförsöksanstalt ha förmenat, att den föreslagna tjänstgöringen vid anstalten ej bör bliva obligatorisk för dem, som ha en ämneskombination, motsvarande några eller något vid anstalten representerade ämnen. En sådan tjänstgöring må anordnas, när så kan finnas lämpligt, och må i första hand gå ut på att införa vederbörande i de vetenskapliga undersökningsmetoder, som användas vid anstalten. Huruvida tjänstgöringen kan utsträckas till utförande av viss undersökning må bero på överenskommelse mellan professorn i ämnet vid skogshögskolan och vederbörande avdelningsföreståndare. Arvode till amanuenserna bör utgå först efter en eller annan månads prövotid. Skola arvoden utbetalas av anstalten, måste särskilda medel anvisas såväl för amanuensarvoden som för reseersättningar och andra kostnader.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Redan i en föregående avdelning har jag uttalat, att skogshögskolans uppgifter borde innesluta, förutom meddelande av den praktiska yrkesutbildning, som avslutas med civiljägmästarexamen, även fostrande av vetenskapsmän på det skogliga området. Det är givet, att jägmästarutbildningen, som vad de teoretiska studierna beträffar bör bedrivas på liknande sätt och med samma medel som vid universitet och övriga högskolor, skall utgöra en god grund för fortsatta vetenskapliga studier. Större fordringar få emellertid i detta hänseende icke ställas på utbildningen. Då behovet av skogligt utbildade personer med förmåga att vetenskapligt behandla och analysera skogliga problem och forskningsuppgifter i detta sammanhang blivit på ett övertygande sätt ådagalagt, anser jag införandet av en högre skoglig examen vara en åtgärd, som icke längre bör uppskjutas. Jag finner också lämpligt, att den, i analogi med agronomie licentiatexamen vid lantbrukshögskolan, gestaltas som en skoglig licentiatexamen. Däremot torde rättighet för skogshögskolan att utdela doktorsvärdighet för närvarande bliva av mindre värde för den skogliga forskningen. Huruvida skogshögskolan i sinom tid bör erhålla rättighet att utdela sådan värdighet är en fråga, som kan påverkas av erfarenheter från licentiatexamen och som därför tillsvidare bör lämnas öppen.

Innan jag går att något närmare beröra gestaltningen av den skogliga licentiatexamen, vill jag beträffande den skogliga forskningsverksamheten i riket helt allmänt framhålla följande. Såvitt framgår av uttalanden från på området sakkunniga institutioner och skogsmän erbjuder såväl insamling som bearbetning av material för den skogliga forskningen större svårigheter än på många andra vetenskapliga forskningsfält. Även lösningen av mera begränsade problem, som kunna vara av betydelse för skogsbruket, kräva ofta brett lagda studier och en mångårig försöksverksamhet. I betraktande härav framträder en intim samverkan mellan alla på området verksamma krafter såsom synnerligen betydelsefull. Jag ansluter mig i denna fråga till vad utredningsmännen därom anfört. Såsom torde framgå av vad från skogsförsöksanstaltens sida framhållits i ämnet är det också för anstaltens framtida verksamhet och fortsatta utveckling angeläget, att anstalten nu stöder den utvidgade forskningsverksamhet, som för skogshögskolans del kan bliva en följd av införandet av en vetenskaplig examen.

I de tidigare förslagen om skoglig licentiatexamen förutsattes allmänt, att den, som önskade efter avslutade studier vid huvudkursen avlägga licentiatexamen, skulle fullgöra praktisk verksamhet i skogsbruket eller inom skogsindustri under viss tid. Utredningsmännen ha såtillvida företrätt en annan uppfattning, att de ansett att denna praktik borde, i den mån så kunde ske, ersättas med verksamhet i skogligt försöksarbete, som kunde införa de studerande i vetenskapliga metoder för insamling och bearbetning av försöksmaterial. I sådant syfte borde som villkor för avläggande av licentiatexamen uppställas fordran på ett års tjänstgöring som amanuens vid skogsförsöksanstalten för dem, som vid anstalten kunde vinna lämplig förutbildning för den valda ämneskombinationen. Häremot ha invändningar rests av lärarrådet

vid skogshögskolan och föreståndarna vid anstalten, som ansett, att dylik tjänstgöring visserligen skulle vara värdefull men ej borde utgöra ett villkor för examens avläggande.

Förslaget om viss praktisk verksamhet före licentiatexamen torde avse att göra de studerande förtrogna med de problem, som möta i den praktiska yrkesutövningen, innan de fullfölja sin vetenskapliga utbildning. Det i P. M. framlagda förslaget tar ävenledes sikte på att de studerande skola komma i beröring med aktuella detaljspörsmål inom skogsbruket men åsyftar därjämte att genom arten av tjänstgöringen ge de studerande en lämplig förutbildning för vetenskapligt forskningsarbete. Avsikten synes icke ha varit att förlägga licentiatarbetet till försöksanstalten, vilket som regel ej heller torde vara lämpligt. För egen del ansluter jag mig till tanken, att den, som ämnar efter avlagd civiljägmästarexamen bedriva fortsatta studier vid skogshögskolan, skall före licentiatexamens avläggande under någon tid lämna studiearbetet. För vinnande av detta syfte förordar jag, att som villkor för avläggande av skoglig licentiatexamen endast uppställes fordran på verksamhet under ett år inom praktiskt skogsbruk eller träförädlingsindustri eller ock vid anstalt för skoglig eller träteknisk försöksverksamhet. Med hänsyn till den för vissa studiegrenar särskilt lämpliga förutbildning, som kan lämnas vid statens skogsförsöksanstalt, tillstyrker jag därjämte, att möjligheter att fullgöra förutbildningen vid nämnda anstalt tillskapas i huvudsak på sätt utredningsmännen föreslagit, men med iakttagande av vad avdelningsföreståndarna vid anstalten erinrat beträffande viss kortare förberedande tjänstgöring utan ersättning. I övrigt biträder jag utredningsmännens förslag beträffande förutbildning för licentiatexamen liksom även det i P. M. framlagda förslaget om utnyttjande av amanuensbefattningarna vid skogshögskolan för de följande egentliga licentiatstudierna vid högskolan.

Reglerna för den skogligen licentiatexamen torde ej behöva mera ingående behandlas i detta sammanhang. Såväl skogshögskolans lärarråd och styrelse som utredningsmännen ha ansett, att den skogligen licentiatexamen bör omfatta tre ämnen. Motivet för denna, för en högre vetenskaplig examen ovanliga bredd, torde vara att söka i det bland annat av utredningsmännen flerstädes berörda förhållandet, att djupare inträngande i de skogligen och skogsbiologiska ämnena i regel kräver en grundlig underbyggnad även i rent naturvetenskapliga ämnen. Jag är emellertid principiellt av den uppfattningen, att en licentiatexamen icke bör omfatta flera än två ämnen. I den mån de särskilda ämneskombinationerna fordra studier i andra ämnen, torde styrelsen kunna i samband med Kungl. Maj:ts fastställande av stadga för licentiatexamen erhålla bemyndigande att utfärda närmare föreskrifter om i vilken ordning vederbörande har att styrka för licentiatexamen erforderliga grundläggande kunskaper i andra ämnen än de utvalda licentiatämnena.»

4. Fortbildnings- och specialkurser.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att bland styrelsens för skogshögskolan åligganden torde böra inryckas skyldighet att i samråd med lärarna vid högskolan vid lämpliga tidpunkter, förslagsvis minst vartannat år, undersöka förutsättningarna för anordnande av fortbildningskurs genom hänvändelser till personalföreningar, företag och enskilda, som kunna ha intresse av kursen. Det skulle givetvis därjämte alltjämt stå var och en fritt att väcka förslag om sådan kurs, vilket borde ske hos styrelsen. Därest styrelsen funne, att fortbildningskurs lämpligen borde komma till stånd, gjordes framställning därom till Kungl. Maj:t. För budgetåret 1936/1937 borde upptagas ett belopp av 1,000 kronor för bestridande av en för jägmästar-kursen anordnad specialkurs i och för meddelande av kompetens som syneförrättare vid skogsdikning.

5. Lärare, docenter och amanuenser.

a. Förberedande kurs.

Lärare vid den förberedande kursen äro en överassistent (tjänsteman å extra stat i lönegraden B 26), ledare av kursen, samt två assistenter, vilka äro extra befattningshavare och avlönas med av styrelsen till respektive 6,390 kronor och 5,850 kronor bestämda arvoden från ett expensanslag till praktiska övningar. När elevantalet är stort, erfordras stundom tillfälligtvis ytterligare en extra assistent. Därjämte pläga professorerna i de tre skogliga huvudämnena vid skogshögskolan årligen hålla några föreläsningar av propeutisk natur.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att beteckningen för överassistentbefattningen ändras till föreståndare, samt att denna befattningshavare bibehålles å extra stat. Vidare skulle inrättas en befattning som biträdande lärare å extra stat i lönegraden B 24. En assistent vid kursen hade upptagits som extra ordinarie tjänsteman i lönegraden B 21. Vidare skulle i ämnena jordbruksekonomi med betesvård samt husbyggnadslära anlitas speciallärare, om möjligt samma lärare i hela detta ämneskomplex. Slutligen avsåges att genomföra samverkan mellan domänstyrelsen och styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt i fråga om lärarnas tjänstgöringsförhållanden och möjligheter till befordran.

b. Huvudkurs och skogsvetenskapliga studier.

I *utredningsmännens P. M.* har lärarpersonalen behandlats för vart och ett av ämnena vid huvudkursen. Innehållet i P. M. i denna del återgives i det följande, därvid för varje ny befattning inom parentes anges den tidpunkt, då innehavarens undervisning börjar enligt av departementschefen tillstyrkt studieplan (bilaga 2) och förordade övergångsbestämmelser.

För undervisning i skogsskötsel vid skogshögskolan finnes för närvarande en professor, som undervisar vid jägmästar-kursen, och en av de

å ordinarie stat uppförda lektorerna — tillika lektor i skogsuppskattning och skogsindelning — som undervisar vid forstmästarkursen. Undervisningen i ämnet kommer vid den nya huvudkursen, som skall ersätta båda nämnda kurser, att bli krävande även av den anledningen, att praktisk undervisning bedrivs i ämnet ej mindre än närmare tre månader av undervisningsåret. Denna undervisningsform är nämligen i skogs-skötsel särskilt betungande, därför att den fordrar ständig och ofta individuell handledning från lärarens sida. Överhuvud taget torde undervisningen vid huvudkursen icke lämpligen kunna handhas av en lärare, men sannolikt av en professor och en assistent jämte tillfälligt biträde under de praktiska övningarna. Under nu rådande förhållanden synes undervisningen lämpligen böra handhas av *professorn* i ämnet med biträde, företrädesvis under de praktiska övningarna, av nyssnämnde *lektor*. Därjämte erfordras under tiden 15 maj—20 augusti biträde av en *assistent*, som i lämplig omfattning även skall vara läraren i skogsuppskattning och skogsindelning behjälplig vid den praktiska undervisningen i detta ämne.

Undervisning i skogsteknologi med byggnads- och avdikningslära meddelas för närvarande vid jägmästarkursen av en professor och vid forstmästarkursen av den andre av de å ordinarie stat uppförda lektorerna, vilken tillika handhar undervisningen i skogs- och fältmätning vid sistnämnda kurs. Undervisningen i motsvarande ämne vid den nya kursen, skogsteknologi och skogsdikning, torde bli synnerligen omfattande och krävande och kan ej handhas av en lärare. Såsom i det föregående har antytts, skulle också en uppdelning av det rika och skiftande ämnet sannolikt kunna med fördel genomföras. Skäl kunna å andra sidan andragas för bibehållande av hela ämnet under ledning av en professor, som biträdades av en assistent i ämnet. Frågan om vilken av dessa anordningar, som bör äga företräde, är i nuvarande läge blott av principiell innebörd och kan förbigås, enär dess lösning icke inverkar på den aktuella organisationen av undervisningen i ämnet. Den för närmaste tiden mest rationella uppdelningen av undervisningsskyldigheten vinnes nämligen helt säkert bäst genom överenskommelse, som tar hänsyn till den nuvarande *professorns* och *lektorns* ådagalagda intresse och förvärvade specialkunskaper i de särskilda delarna av ämnet. Fördelningen av undervisningsskyldigheten, som bör avse såväl den teoretiska som den praktiska undervisningen, synes böra fastställas av högskolans styrelse och ske på sådant sätt, att de praktiska övningarna kunna genomföras med biträde endast av en *assistent* under tiden 1 juni—10 september. I den särskilda specialkurs, som tillhör ämnet, bör ingå ett antal föreläsningar av *två speciallärare* (våren 1940) i vattenrätt och syneförfarande, den förre med juridisk kompetens, den senare lantbruksingenjör.

Vid jägmästarkursen handhas undervisningen i skogsuppskattning och skogsindelning av en *professor*, som på grund av sin nuvarande tjänstgöring som rektor vid skogshögskolan i undervisningen biträdades av en *assistent*. Lärarfrågan torde därigenom för ifrågavarande ämnes del vara löst på ett lämpligt sätt, och ingen annan ändring föreslås härutinnan, än att assistenten bör biträda jämväl vid undervisningen i de delar av skogsekonomin, som överförs från här ifrågavarande ämne.

I skogsekonomi skulle nyinrättas en *professur* (oktober 1939).

Assistenten i skogsuppskattning och skogsindelning torde böra biträda vid undervisningsämnets propedeutiska delar av matematisk natur (delar av skogsvärderingsläran), i varje fall intill dess den tillträdande professorn hunnit närmare planlägga och genomarbeta ämnet.

Vidare skulle i skoglig marklära nyinrättas en *professur* (oktober 1938) vid skogshögskolan. Unga forskare kunna icke väntas ägna sig åt detta viktiga forskningsområde, med mindre en lärostol inrättas i ämnet, och denna måste, på grund av ämnets betydande roll i den högre skogliga utbildningen, knytas till skogshögskolan.

Beträffande undervisningen i skogsbotanik må erinras, att undervisningen i de nuvarande ämnena allmän botanik och skogsbotanik vid jägmästarkursen handhaves av en *professor*, samt att undervisningen i botanik vid forstmästarkursen skötes av en lektor på extra stat, som jämväl handhar undervisningen i marklära med geologi och klimatologi vid samma kurs. Ämnet skogsbotanik vid den nya huvudkursen är i fråga om antal undervisningstimmar det största ämnet och jämte skogsteknologien tillika det huvudämne, som vid översynen av studieplanen erhållit det största tillskottet i undervisningstimmar. Anledningen härtill är, såsom förut framhållits, dels att kursen på det elementära stadiet måst utökas, dels ock att vissa tillämpningsstudier inlagts i ämnet. Då övningstimmarna till större delen måste dubbleras vid den nya huvudkursen med dess stora elevantal, torde undervisningen i ämnet icke lämpligen kunna handhavas av professorn ensam. Därest denne skall kunna få tid övrig för de stora forskningsuppgifter, som rymmas inom ämnet, måste en *assistent* (oktober 1938) ställas till hans förfogande.

Ämnet skogszoologi bör föreläsas av en *speciallärare* (januari 1939).

I ämnet rättslära bör en *speciallärare* (oktober 1938) handhava undervisningen. Ehuru ämnet är upplagt efter ungefärligen samma plan som den nuvarande undervisningen i lag- och författningskunskap, kräves en väsentlig omgestaltning av undervisningen med hänsyn till dess huvuduppgift att lägga grunden för undervisningen i det nya ämnet förvaltningslära. Läraren bör tillsättas i så god tid, att fullständigt kompendium i ämnet kan föreligga utarbetat vid undervisningens början. Timplanen för rättslära har nämligen beräknats något stramare än för övriga ämnen av det skälet, att ämnets natur medger en omedelbar och snabb organisation av undervisningen.

För undervisningen i förvaltningslära bör som *speciallärare* (oktober 1939) om möjligt förvärfvas en praktiskt verksam skogsman med erfarenhet från statlig eller enskild, praktisk skogsförvaltning, lämpligen omfattande även träförädlingsrörelse och handel med skogsprodukter av skilda slag. Kan lämplig innehavare, som fyller dessa behörighetsfordringar, icke erhållas i Stockholm, torde undervisningen kunna koncentreras till två kortare perioder inom de båda terminer, då undervisningen i ämnet enligt studieplanen skall bedrivas.

Speciallärare böra även anställas i kursämnena organisk och teknisk kemi (oktober 1938) samt bokföreläsning (oktober 1938).

Behörighetsfordringarna för skogshögskolans professorer (§ 48 i gällande stadgar) synas i flera avseenden alltför detaljerat angivna och genom sin snäva utformning stundom ägnade att försvåra tjänsternas besättande med lämpliga innehavare. Det synes ändamålsenligt att, såsom vid utfärdande år 1932 av stadgar för lantbrukshögskolan skett, behörighetsfordringarna ersättas med allmänna regler för tjänsternas tillsättande, vilka ange på vad sätt jämförelse mellan de sökande skall ske. Samma regler, som fastställts för nämnda högskola, torde därvid lämpligen böra föreskrivas jämväl för skogshögskolan. Vid befördran till professorsbefattning skall sålunda tagas hänsyn i första rummet till ådagalagd vetenskaplig skicklighet i de ämnen, som befattningen omfattar, men även till förmåga att meddela vetenskaplig undervisning, ådagalagd genom provföreläsningar eller på annat sätt, samt för de tillämpade

ämnena jämväl till erfarenhet vunnem vid praktisk verksamhet inom befattningens område. Befinnas sökande jämställda i nämnda avseenden, må hänsyn tagas även till tjänsteålder.

Vid skogshögskolan finnas två *docenturer*, som äro förenade med docentstipendier på 6,000 kronor vardera. Beträffande dessa med stipendier förenade docenturer, vilka för närvarande kunna fästas vid vilket ämne eller vilken ämnesdel som helst, föreslås, att de skola avse var och en ett av de sex ämnena i grupperna 1 och 2 och flytta på sådant sätt, att samtliga nämnda ämnen i sinom tid kunna draga nytta av desamma. Det synes likväl olämpligt att uppställa särskilda regler för cirkulation mellan ämnena. Därest omständigheter skulle inträffa, som påkalla tillhandahållande av flera docentstipendier, lär det ankomma på styrelsen för högskolan att i särskild ordning göra framställning i sådan fråga.

Bland eleverna vid skogshögskolans jägmästarkurs utses enligt nuvarande organisation av lärarrådet åtta *amanuenser* att biträda vid undervisningen i jägmästarkursen och vid vården av högskolans samlingar. Av amanuenserna beredas tre fri bostad vid skogshögskolan. Övriga erhålla arvode, som för närvarande utgör 360 kronor för år.

Förut har framhållits, att amanuensbefattningarna i viss utsträckning torde komma att tagas i anspråk för deras del, som idka skogsvetenskapliga studier vid högskolan, och därvid förenas med ett arvode efter liknande grunder som de, vilka gälla för motsvarande befattningar vid andra högskolor, eller således något högre än nuvarande amanuensarvode vid högskolan. Utnyttjas ej befattningarna på angivet sätt, synas de alltjämt böra innehavas av studerande vid huvudkursen med samma förmåner, som för närvarande gälla. Antalet amanuenser synes lämpligen böra såsom hittills vara åtta, varav sex för vart och ett av ämnena i grupperna 1 och 2 samt två för annat ämne eller för dubbling av amanuenssyssla i ämne, där skogsvetenskapliga studier bedrivs av mer än en studerande. De föreslagna, ändrade reglerna för amanuensbefattningarna komma att så småningom förorsaka höjning av anslaget till arvoden åt amanuenser.

Styrelsen för skogshögskolan har anfört att, ehuru styrelsen ansett att professor bör inrättas i skoglig marklära, styrelsen likväl tidigare ej framlagt något formellt förslag därom. Emellertid är det givetvis till fördel om denna sak nu ordnas i huvudsak så, som i P. M. föreslagits. Styrelsen framhåller dock, att det i regel torde bliva omöjligt att finna en person, som med professorskompetens behärskar alla de i P. M. uppräknade ämnesgrenar, som skulle tillhöra professuren, vilket utgör ett ytterligare skäl till de av styrelsen förut anförda för att icke inrymma fysikalisk kemi och klimatologi i professuren. Måhända kan också vid professurens tillsättande tvist uppstå beträffande det inbördes värdet av meriter i de olika ämnena, som skulle tillhöra professuren.

Departementschefen har i denna fråga huvudsakligen anfört följande.

»Ett genomgående drag i den plan för skogshögskolans organisation, som framlagts i P. M., synes vara en strävan att ställa personal till förfogande för undervisnings- och forskningsuppgifter på alla punkter, där en mera betydelsefull förbättring av utbildningen och högskolans verksamhet över huvud taget kan vinnas genom sådana åtgärder. Förslaget innebär sålunda inrättande av två nya professorer, utnyttjande av två övertaliga lektorer för underlättande och i någon mån också utvidgande av undervisningsverksamheten inom vissa huvudämnen samt anställande av en assistent i ett annat, större ämne. Jag delar uppfattningen, att frågan om tillräckliga arbets-

krafter är av särskild betydelse vid en koncentrerad praktiskt-vetenskaplig utbildning och att berättigade krav, som i detta hänseende kunna framställas för skogshögskolans del, nu icke få undanskjutas. Beträffande de särskilda spörsmålen får jag anföra följande.

I fråga om undervisningen i skogsskötsel har under utredningen gjorts gällande att, förutom professor i ämnet, ytterligare en lärare eller assistent skulle vara av behovet påkallad. Enär, såsom av den följande behandlingen av frågan framgår, en lektor med kompetens i ämnet tillsvidare kommer att stå till förfogande för uppgifter, som sammanhånga med undervisningen i ämnet, finner jag icke skäl att för närvarande överväga frågan om inrättande av en särskild befattning för berörda uppgifter. Då samma förhållanden äro rådande i ämnet skogsteknologi och skogsdikning, föreligger icke heller här anledning att nu närmare ingå på den reglering av undervisningen i ämnet, som i framtiden kan visa sig erforderlig. Ämnets stora omfattning torde emellertid böra föranleda en uppdelning av undervisningsskyldigheten redan nu. Jag förutsätter därför, att styrelsen för högskolan efter samråd med professorn och lektorn i ämnet träffar anstalter för en sådan reglering av undervisningen.

Förslaget om inrättande av en professur i skogsekonomi är i de på denna punkt samstämmiga yttrandena väl motiverat. Jag förordar därför inrättandet av en dylik professur med den ämnesomfattning, som framgår av den i det föregående angivna beskrivningen över ämnet skogsekonomi (A IV: 2 b). Ämnet innefattar de teoretiska grundvalarna för skogsbrukets centrala ekonomiska problem och därjämte den praktiska tillämpningen i vissa begränsade delar. För andra avsnitt av ämnet faller tillämpningsläran under övriga huvudämnen. Slutligen bygger undervisningen i förvaltningslära i stor omfattning direkt på skogsekonomien och är i vissa delar så nära förbunden med sistnämnda ämne, att svårigheter att uppdraga gränsen mellan ämnena torde kunna uppstå.

Förvaltningsläran sammanhänger på grund av sin natur av sammanfattande praktiskt läroämne mycket nära även med andra delar av utbildningen. Den skall sålunda lämna redogörelse för och inöva förfarandet vid tillämpningen av åtskilliga lagar och förordningar, vilkas teoretiska behandling faller under rättsläran. Enligt utredningsmännens förslag skulle den därjämte omfatta även undervisning i handelslära, medan styrelsen ansett att handelsläran borde utgöra särskilt ämne.

Med hänsyn till samhörigheten mellan de ämnen, som nu nämnts, torde splittring av undervisningen så mycket som möjligt böra undvikas. Mot en längre gående uppdelning av ämneskomplexet än i P. M. föreslagits talar även den omständigheten, att undervisningen i handelslära enligt min mening bör erhålla en strängt avgränsad omfattning och i huvudsak endast avse sådana delar av ämnet, som äro av större betydelse för trävaruhandeln. Jag förordar därför den i P. M. föreslagna ämnesindelningen, men vill betona, att även den kräver samverkan mellan lärarna i de skilda ämnena. Jag förutsätter sålunda, att undervisningen i förvaltningslära planlägges av pro-

fessorn i skogsekonomi och i erforderliga delar utformas i samråd med läraren i rättslära. Därest läraren i förvaltningslära icke skulle kunna åtaga sig undervisningen i den speciella handelsläran, har jag intet att erinra mot att, såsom styrelsen för högskolan förordat, speciallärare anlitas för sistnämnda undervisningsuppgift, men bör undervisningen i sådant fall i samråd med läraren i förvaltningslära inarbetas i sistnämnda ämne.

För inrättande av professur i skoglig marklära ha ävenledes starka skäl anförts från flera håll, varför jag tillstyrker förslaget. Med anledning av vad styrelsen för skogshögskolan anfört beträffande omfattningen av den skogliga markläran vill jag framhålla, att den undervisning i klimatologi och fysikalisk kemi, som skall meddelas de studerande i samband med undervisningen i skoglig marklära, endast omfattar vissa elementära delar av nämnda ämnen och därför ingalunda kräver att läraren innehar professorskompetens i desamma. Professuren i skoglig marklära skall sålunda icke innefatta fysikalisk kemi och klimatologi, vilka vid skogshögskolan äro av hjälpäm- nens natur. Det synes likväl lämpligt, att ifrågavarande undervisning underordnas professorn i skoglig marklära, varigenom den kan avvägas och inordnas under huvudämnet på samma sätt som övrig, förberedande undervisning till den skogliga markläran.

Behovet av en assistentbefattning i skogsbotanik synes väl vitsordat. Med inrättandet av befattningen bör dock tillsvidare anstå, enär de uppgifter, som skulle vara förenade med densamma, enligt i det följande framställt förslag tillsvidare torde böra anförtros åt lektorn å extra stat vid skogshögskolan. För assistenten i skogsuppskattning och skogsindelning bör lämpligen tillämpas samma anställningsform som för assistenten vid förberedande kursen, varför jag förordar befattningens upptagande som extra ordinarie. — — —

Utredningsmännens förslag om skogsentomologiens inordnande under skogszoologien finner jag ändamålsenligt. Därest lämplig lärare, som behärskar hela ämneskomplexet, till en början icke skulle kunna förvärfvas, torde intet vara att erinra mot att den skogsentomologiska undervisningen inom ämnet tillsvidare bestrides på sätt hittills skett.

Anställning av speciallärare i rättslära, förvaltningslära, organisk och teknisk kemi, jaktvård, fiskevård, bokföring samt vattenrätt och syneförfarande, ävensom för föreläsningar i naturskydd, åtgärder mot olycksfall i arbete samt fornminnesvård föranleder ingen erinran från min sida.

Slutligen må tilläggas, att de i P. M. hävdade principerna för anställning av docenter och amanuenser vid skogshögskolan icke föranleda någon erinran från min sida.»

6. Läroböcker och kompendier.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att det borde ankomma på Kungl. Maj:t att, exempelvis vid utfärdande av övergångsbestämmelser till den förändrade organisationen, överväga, huruvida åt styrelsen för skogshögskolan borde lämnas särskilt uppdrag att i samråd med vederbörande lärare planlägga och övervaka utarbetandet av läroböcker och kompendier såsom hjälpmedel för undervisningen.

7. Studievillkor och stipendier.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att anslag till ändamålet, tillsvidare, intill dess studerande från Vilans specialkurs vunne inträde vid skogshögskolan, beräknades till 4,000 kronor för år. I överensstämmelse med de regler, som gällde för lantbrukshögskolan, skulle understöd för fortsatta vetenskapliga studier vid skogshögskolan bära utgå i form av stipendier från det gemensamt anvisade stipendieanslaget.

8. Tjänstepersonal.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att kamreraren vid skogshögskolan, vilken enligt beslut vid 1935 års riksdag placerats såsom extra ordinarie i 19:e lönegraden, skulle uppföras på ordinarie stat med placering i lönegraden B 20. Härjämte skulle nyanställas ett icke-ordinarie expeditjonsbiträde i 7:e lönegraden vid förberedande kursen ävensom en telefonist och maskinskriverska vid skogshögskolan under de tider, då undervisningen vore förlagd till Stockholm. I samband därmed borde undersökas lämpligheten av att vid skogshögskolan anordna gemensam telefoncentral för högskolan och statens skogsförsöksanstalt.

V. Styrelse.

För närvarande är styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt *gemensam*. Styrelsen består av fem personer, av vilka chefen för domänstyrelsen är självskriven.

Kungl. Maj:ts förslag innebär ingen förändring i styrelsens sammansättning. Det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att undersöka de vägar, som möjligen kunde vara framkomliga för att tillgodose ett av utredningsmännen i P. M. framfört önskemål om styrelseledamöternas personliga beröring med högskolans verksamhet.

VI. Årliga kostnader för den högre skogsundervisningen.

I P. M. angående den högre skogsundervisningen har följande utredning rörande de årliga kostnaderna framlagts.

Kostnaderna för *den förberedande kursen* beräknas som följer, därvid avlöningen åt tjänstemännen å ordinarie och extra stat upptagits efter högsta förekommande löneklass. Pensionsavdrag hava ej frånräknats.

Avlöningsstat:

Föreståndare B 26, e. stat.....	kronor	8,340
Biträdande lärare B 24, e. stat.....	»	7,380
Assistent B 21, e. o. (2 ålderstillägg).....	»	5,370
Expeditionsbiträde B 7 e. o.	»	2,070
Gårdskarl B 5	»	2,574
Speciallärare i jordbruksekonomi och betesvård, jaktvård samt fiskevård.....	»	1,400
	Summa kronor	27,134.

Beräknat dyrtidstillägg med 10 procent 2,700 kronor.

Omkostnadsstat:**1. Reseersättningar m. m.**

Eleverna förläggas för närvarande under omkring en månad vid förberedande kursens början i tält vid Pålshenning på Garpenbergs kronopark, där förberedande övningar bedrivs. Så länge dessa övningar äro ordnade på den kronopark, där skolans huvudförläggning är belägen, synas traktamenten till lärarna böra utgå med samma belopp som vid vistelse vid fast förläggning eller med 6 kronor för dag.

Fasta lärares resor och traktamenten.....	kronor	2,000
Speciallärares » »	»	400
	Summa kronor	2,400.

2. Expenser.

Bränsle, lyse, vatten	kronor	5,000
Övriga expenser (renhållning, städning, skrivmaterial, telegram och telefon, inköp av möbler, skriv- och räknemaskiner, m. fl. inventarier, bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. m.)... »	»	2,500
	Summa kronor	7,500.

3. Övriga utgifter.

Praktiska övningar (hantlangning, studieresor, frakter)..... kronor 2,700.
Kostnaderna för byggnadernas underhåll, vilket ombesörjes av byggnadsstyrelsen, redovisas ej här, då de icke röna inverkan av de framställda förslagen.

De totala utgifterna för den förberedande kursen med undantag av sistnämnda kostnader för byggnader utgöra sålunda:

Avlöningsstat.....	kronor	27,134
Omkostnadsstat		
1. Reseersättningar m. m.....	kronor	2,400
2. Expenser.....	»	7,500
3. Övriga utgifter.....	»	2,700
	»	12,600
	Summa summarum kronor	39,734
Beräknat dyrtidstillägg (10 procent)	»	2,700.

För *huvudkursen samt de skogsvetenskapliga studierna vid skogshögskolan* beräknas följande kostnader, därvid hänsyn ej tagits till pensionsavdrag.

Avlöningsstat:

6 professorer B 30.....	kronor	71,640
2 lektorer, B 26, på övergångsstat.....	»	20,040
2 helårsassistenter, e. o., B 21 (2 ålderstillägg).....	»	12,840
Speciallärare i vattenrätt, syneförfarande, rättslära, förvaltningslära, skogszoologi, husbyggnadslära, kemi, bokföring...	»	10,050
1 assistent vid praktiska övningarna i skogsskötsel m. m. $\frac{15}{5}$ — $\frac{20}{8}$ samt 1 assistent i praktiska övningarna i skogsteknologi m. m. $\frac{1}{6}$ — $\frac{10}{9}$, tillsammans $6\frac{1}{2}$ månader å 500 kronor	»	3,250
2 docentstipendier.....	»	12,000
5 amanuensarvoden (3 amanuenser åtnjuta bostadsförmån i st. f. arvode).....	»	1,800
1 kamrerare, B 20.....	»	7,212
1 kanslibitråde (biblioteksamanuens), B 7.....	»	3,300
1 telefonist och maskinskriverska i 9 månader.....	»	1,400
1 trädgårdsmästare och preparator, B 10.....	»	4,104
1 vaktmästare och maskinist, B 7.....	»	3,486
1 port- och planteringsvakt, B 5.....	»	3,144
Biträde åt vaktmästare och maskinist	»	800
Övertidsersättning m. m.	»	300
Arvode till rektor	»	1,500
» » styrelsens sekreterare	»	1,440
» » bibliotekarie.....	»	400
Provisoriskt dyrtidstillägg	»	4,994
	Summa kronor	163,700
Beräknat dyrtidstillägg (10 procent)	»	13,500.

Omkostnadsstat:

1. Reseersättningar m. m.....	kronor	10,000
2. Expenser.....	»	28,000
3. Övriga utgifter		
reseersättning åt styrelsen.....	kronor	1,500
resestipendier åt lärare.....	»	1,000
stipendier åt studerande.....	»	5,000
praktiska övningar och resor.....	»	10,000
	Summa kronor	17,500
	Summa kronor	55,500.

De sammanlagda utgifterna för huvudkurs och skogsvetenskapliga studier utgöra sålunda:

Avlöningsstat.....	kronor	163,700
Omkostnadsstat		
1. Reseersättningar m. m.....	kronor	10,000
2. Expenser.....	»	28,000
3. Övriga utgifter.....	»	17,500
	Summa summarum kronor	219,200
Härtill dyrtidstillägg.....	»	13,500.

De sammanlagda årliga kostnaderna för skogshögskolan beräknas i P. M. sålunda efter omorganisationen till (39,734 + 219,200 =) 258,934 kronor jämte dyrtidstillägg (2,700 + 13,500 =) 16,200 kronor eller, oavsett dyrtidstillägg, i runt tal 259,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att avlöning till gårdskarll vid förberedande kursen minskades med 500 kronor. Avlöning till assistent vid huvudkursen med 6,420 kronor skulle utgå, varemot avlöning åt en lektor å extra stat med 9,540 kronor tillkomme. Tillsvidare minskades stipendieanslaget med 1,000 kronor från 5,000 kronor till 4,000 kronor. De av utredningsmännen beräknade årliga kostnaderna skulle sålunda ökas med omkring [9,540 — (500 + 6,420 + 1,000) =] 1,600 kronor till 260,600 kronor.

VII. Övergångsförfarande.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att antagning av elever till forstmästarkursen sista gången skulle ske till årskursen 1937/1938. Elevantalet vid denna kurs skulle regleras med viss hänsyn till antalet kvalificerade inträdessökande, varför elevantalet vid kursen borde underställas Kungl. Maj:t först i samband med antagning av elever till kursen i december 1936.

Departementschefen har i denna del vidare anfört bland annat följande.

»De nya reglerna för bestämning av elevantal samt för urvalsförfarandet vid förberedande kursen torde kunna genomföras omedelbart och sålunda bli gällande redan för antagning av studerande innevarande år. Åtgärder för anordnande av kolarskolor böra ävenledes vidtagas redan år 1936, varom jag kommer att avgiva förslag vid den följande behandlingen av den lägre skogsundervisningen.

Övriga organisationsförändringar vid skogshögskolan böra träda i kraft med verksamhetsåret 1937/1938, beträffande studieplanen på det sätt, att ändringarna genomföras successivt i den mån utbildningen fortskrider för de studerande, som år 1937 intagas till förberedande kursen. Vad angår de två nya professorsbefattningarna får jag erinra, att undervisningen enligt den nya studieplanen kommer att taga sin början i skoglig marklära i oktober 1938 och i skogsekonomi i oktober 1939. Åtgärder för tillsättande av professorerna i dessa ämnen böra, såvitt möjligt, vidtagas i så god tid, att professorerna kunna vara beredda att övertaga undervisningen vid de angivna tidpunkterna.»

Ytterligare har departementschefen förordat överflyttning av de två ordinarie lektorsbefattningarna vid skogshögskolan till övergångsstat, därvid lektorerna skulle vara skyldiga underkasta sig den tjänstgöring, som kunde bli dem anvisad av styrelsen för högskolan. Överflyttningen borde träda i tillämpning den 1 juli 1937. Lektorsbefattningen å extra stat vid skogshögskolan skulle behållas vid högskolan, så länge nuvarande innehavaren lektorn B. Halden kvarstode i tjänst, under förutsättning, att Halden underkastade sig den ändrade tjänstgöring samt fullgjorde de undervisningsuppgifter i övrigt, som styrelsen för högskolan kunde finna skäligt ålägga honom.

Departementschefen har slutligen andragit följande.

»Vid övergången till den nya organisationen torde böra gälla, att tjänsteman icke må lida minskning i den sammanlagda löneinkomst, som han för

närvarande eller i fråga om befattning, som reglerats av statsmakterna, vid övergången till den nya organisationen uppbär, vilken bestämmelse bör avse även de årsanställda icke-ordinarie befattningshavarna med hänsyn till den fasta tjänstgöring ifrågavarande befattningshavare under en längre följd av år innehaft.

Den förordade omläggningen av specialkursen vid Vilans folkhögskola torde böra genomföras år 1937, varigenom den första förberedande kursen skulle taga sin början i maj nämnda år.

Slutligen må för översiktlighetens skull här införas den personalförteckning för skogshögskolan, som torde bliva gällande, sedan av mig förordade ändringar i skogshögskolans organisation trätt i tillämpning:

Befattning

Lönegrad

Tjänstemän å ordinarie stat.

6 professorer	B 30
1 kamrerare	B 20
1 trädgårdsmästare och preparator	B 10
1 kanslibiträde	B 7
1 vaktmästare och maskinist	B 7
1 port- och planteringsvakt	B 5

Tjänstemän å övergångsstat.

2 lektorer	B 26
------------------	------

Tjänstemän å extra stat.

1 lektor	B 26
1 föreståndare för förberedande kursen	B 26
1 biträdande lärare vid förberedande kursen	B 24.

VIII. Anslagsbehovet för budgetåret 1936/1937.

Kungl. Maj:ts förslag innebär beträffande avlöningsstaten i jämförelse med föregående års stat dels en höjning av posten för grundavlönningar m. m. med 200 kronor — innebärande en överföring från omkostnadsstaten — dels ock att posten särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän upptoges till 4,100 kronor i stället för 2,400 kronor (provisoriskt dyrortstillägg). Vidkommande omkostnadsstaten innebär anslagsäskandet dels en utgiftsökning om 1,000 kronor för anordnande av en specialkurs för meddelande av kompetens som syneförrättare (se ovan A IV: 4) dels ock en utgiftsminskning om 200 kronor — motsvarande nyssberörda överföring till avlöningsstaten.

B. Den lägre skogsundervisningen.

I. Nuvarande organisation.

För utbildning av kronojägare, länsskogvaktare, skogvaktare eller därmed jämförliga förmän inom skogsbruket finnas fyra *skogsskolor* förlagda till statsrevir, nämligen Hällnäs i Västerbottens län, Bispgårdens i Jämtlands län, Bjurfors i Västmanlands län och Kolleberga i Kristianstads län. Skolornas ändamål är enligt gällande bestämmelser att meddela insikt och färdighet i skogshanteringen till den utsträckning, som erfordras för tjänstgöring såsom kronojägare eller skogvaktare eller därmed jämförlig förmansställning inom skogsbruket. Utom dessa statliga skolor finnas vid Gammelkroppa i Värmlands län Värmlands och Örebro läns förenade skogvaktare- och kolar-skolor, som uppehållas med anslag från jernkontoret, vissa landsting, hushållningssällskap och skogsvårdsstyrelser samt enskilda skogsägande bolag. Skogvaktarskolan, som är ettårig och avsedd att utbilda skogvaktare för Bergslagens bruksskogar samt i huvudsak endast antager elever från Värmlands och Örebro län, lämnas i fortsättningen å sido.

Vid statens skogsskola är *föreståndaren* (lönegrad B 25) tillika förvaltare av skolreviret, som i regel är av väsentligt mindre omfattning än övriga revir i domänverket. Föreståndaren biträdes i skötseln av skolan och reviret av en *underlärare och assistent* (lönegrad B 20), vilken liksom föreståndaren har jägmästarutbildning. Därjämte är vid varje skogsskola anställd en vid skogsskola utbildad *skogsrättare* (lönegrad B 12), som i huvudsak handhar undervisning av förberedande natur och ledning av praktiska övringar, samt, i mån av behov, *extra skogsrättare*.

Lärokursen är ettårig och omfattar tiden 16 oktober—30 september med uppehåll 24 dagar vid helgerna.

Till lärjungar antagas i mån av utrymme sökande, som uppfylla vissa i stadgan angående den lägre skogsundervisningen den 1 mars 1935 (nr 49) angivna fordringar i fråga om ålder, hälsotillstånd, värnpliktsförhållanden, förkunskaper och praktik samt därjämte vid särskild inträdesprövning blivit godkända. Vid inträde skall lärjunge bland annat äga kunskaper, som motsvara avgångsbetyg från 6-årig folkskola — beträffande rättskrivning och räkning med vitsordet med beröm godkänd — samt hava under minst två år som arbetare deltagit i de vanligast förekommande skogsarbetena. Inträdesprövning äger rum omedelbart före kursens början och omfattar två dagars prov med skrivning efter uppläsning, provräkning samt vissa praktiska prov.

Undervisning och husrum äro kostnadsfria. Mathållningen ombesörjes och bekostas av eleverna själva. Samtliga elever erhålla stipendier med lika belopp (för närvarande 250 kronor). Elevernas kostnader för genomgående av kurs utgöra, sedan stipendiemedlen frändragits, för närvarande omkring 550 kronor (inberäknat slitage av cykel, kläder m. m.).

Skolorna administreras och övervakas av domänstyrelsen. Vederbörande överjägmästare är inspektör för skogsskola.

Elevfrekvensen under senare år framgår av följande sammanställning.

	Å r							
	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Inträdessökande	102	102	101	118	93	73	73	118
För inträdesprovning tillstådeskomna ..	75	84	81	93	86	65	66	99
Vid inträdesprovning godkända	65	70	72	73	75	51	58	72
Vid inträdesprovning underkända	10	14	9	20	11	14	8	27
Återtagna ansökningar efter godkända prov	1	1	1	—	2	1	3	—
Hänvisade till skogsskola vid:								
Hällnäs	15	15	14	16	14	9	19	18
Bispgården	14	14	15	15	15	15	17	18
Bjurfors	13	12	14	12	12	—	—	16
Omberg	12	14	14	15	18	15	—	—
Kolleberga	10	14	14	15	14	11	19	18
Summa	64	69	71	73	73	50	55	70

År 1916 inrättades på förslag av domänstyrelsen en *fortsättningsskola* till skogsskolorna. Denna förlades, utan anknytning till skolrevir, till Klotten i Västmanland, där lokaler blivit tillgängliga genom indragning av en skogsskola i samband med omläggning av den högre skogsundervisningen. Verksamheten bestrides, liksom beträffande skogsskolorna, helt av anslag å riksstaten.

Fortsättningsskolan avser enligt förenämnda stadga (nr 49/1935) att meddela »insikt och färdighet i skogshanteringen till den utsträckning, som erfordras för vissa förmansställningar inom skogsbruket, för vilka högre utbildning än skogsskola är önskvärd». Lärarpersonalen utgöres av en *föreståndare* (extra stat B 26) och en *underlärare* (extra stat B 21) samt stundom viss del av året anställd *repetitör*, samtliga med jägmästarutbildning. Den omkring Klotten belägna kronoparken användes som demonstrationsskog, varjämte studieresor företagas.

Lärokursen är ettårig och omfattar tiden 16 oktober—30 september med uppehåll 24 dagar vid helgerna.

Inträdesfordringarna vid fortsättningsskolan innefatta, förutom bestämmelser om maximiålder och hälsotillstånd, fordran på avgångsbetyg från skogsskola samt intyg om skogspraktik under minst ett år efter skogsskolans genomgående. Till följd av ojämn tillströmning till skolan har under senare delen av skolans tillvaro ett stort antal sökande med realexamen eller motsvarande kompetens antagits till skolan (1929—1933: 38 procent), de flesta med dispens från fordran på skogsskolekompetens.

Undervisningen är kostnadsfri och husrum fritt. Mathållningen ombesörjes och bekostas av eleverna. Stipendier utdelas till samtliga elever med lika belopp (för närvarande 250 kronor). Elevernas totala kostnader för genomgående av kursen utgöra, sedan stipendiemedlen frånräknats, omkring 500 kronor, inberäknat böcker, slitage av kläder m. m.

Skolan står under domänstyrelsens administration och övervakning.

För de sex senaste årskurserna, som utexaminerats under åren 1927—1934, har antalet sökande varit 81 och antalet utexaminerade 61 eller i medeltal för kurs respektive 13.5 och 10.2.

II. Den lägre skogsundervisningens ändamål samt lämpliga anordnande.

Utredningsmännen anföra i P. M. rörande den lägre skogsundervisningens ändamål följande.

Det svenska skogsbruket kräver tjänstemän av två huvudgrupper: förvaltare och arbetsförmän, de förra för organisations- och det egentliga förvaltningsarbetet, de senare för utövandet till väsentlig del av den direkta arbetsledningen inom en skogsförvaltning. Även de övervakande skogsvårdsorganen, skogsvårdsstyrelserna, ha bruk för tjänstemän av två slag, vilka med hänsyn till erforderlig skoglig utbildning nära sammanfalla med nämnda grupper inom skogsbruket. Det är den lägre skogsundervisningens främsta uppgift att tillgodose behovet av förmän — inom de skogligen företagen såväl som inom skogsvårdsstyrelserna — och att sörja för att deras utbildning väl motsvarar de uppgifter, som ställas på arbetsförmän inom det tidsenliga större och mindre skogsbruket. Detta ändamål ha skogsskolorna tjänat — såvitt av den allmänna bedömningen av deras verksamhet framgår — med i stort sett mycket gott resultat. Under sådana förhållanden synes en allmän reformering av skogsskolorna, som innebär en mera väsentlig utvidgning av läroplanen, icke vara av behovet påkallad. Redan av denna anledning torde den fördubbling av lärotiden till tvåårig kurs, som från några håll påyrkats, icke vara lämplig. En dylik omorganisation skulle dessutom medföra risk för fördyring av arbetskraften, som därigenom kunde bli mindre lämpad för de förmansbefattningar, skogsskolornas elever äro avsedda att rekrytera. Studietidens förlängning med en kortare tid utöver ett år skulle möta sådana organisatoriska svårigheter, att ej heller denna åtgärd torde böra allvarligt övervägas, med mindre ett starkt behov av utvidgade lärokurser gjort sig gällande, vilket ej kan anses vara förhållandet. Därför torde andra förändringar i skogsskolornas verksamhet nu ej böra eftersträvas än sådana förbättringar, som kunna genomföras inom ramen för den ettåriga utbildningstiden och med fasthållande av undervisningens ändamål att utbilda arbetsförmän inom skogsbruket.

Å andra sidan måste man taga i betraktande, att skogsbrukets alltjämt stigande intensitet och de skogsägande företagens strängt ekonomiska skötsel undan för undan öka kraven på en fullgod skogsvaktare. Detta föranleder till ständigt aktgivande på att utbildningstiden noga tillvaratages och inriktas på de ämnen, som för den skogligen förmannen äro de betydelsefullaste.

Utredningsmännen ha emellertid ansett, att även andra uppgifter än utbildning av skogligen förmän måste anförtros åt den lägre skogsundervisningen. Härom anföres i P. M. följande.

Utbildning av förvaltare eller — med ett från industrien lånat ord — driftsledare inom skogsbruket sker enligt nu tillämpade regler endast vid skogshögskolans två kurser, jägmästar- och forstmästarkurserna. De lägre utbildningsformerna äro endast avsedda för utbildning av arbetsförmän inom skogsbruket. Till grund för detta system ligger uppfattningen, att de problem, som möta en skogsförvaltare, ofta äro av sådan art, att endast den, som äger den allmänna överblick över förvaltningens olika delar, som den högre utbildningen avser att skänka, kan komma tillrätta med dem. Även den omständigheten, att snart sagt varje åtgärd inom ett skogligt företag i ett eller annat avseende påverkar företagens framtida avkastning, har föranlett till ställande av höga fordringar särskilt på förvaltarens kunskaper

om de faktorer, som bestämma skogsproduktionen. Dessa synpunkter äga allttjämt berättigande för det statliga såväl som för det enskilda skogsbruket. De gälla för förvaltningsenheter av alla storleksordningar endast med den begränsningen, att det mindre skogsbruket ej ställer samma krav som det större på förvaltarens förmåga att behärska och snabbt ordna ekonomiska förbindelser och organisera arbeten.

Utredningsmännen föreslå, att en ny utbildningslinje organiseras med ändamål att meddela erforderlig utbildning för förvaltningsuppdrag inom det mindre skogsbruket. Kursen skulle göras ettårig och benämnas **s k o g s b r u k s k u r s**. Utredningsmännen anse, att kursen bör kunna mottaga såväl från skogsskola utexaminerade elever, vilka från skolan erhållit mycket goda vitsord, som jordbrukare, vilka likaledes med mycket goda vitsord genomgått skogsbetonad lantmannaskola eller erhållit annan jordbruksutbildning, som inrymmer åtminstone de första grunderna av skogliga kunskaper, förslagsvis undervisning i skogshushållning under sammanlagt minst 200 timmar. I P. M. anföres vidare härom:

Den planerade utbildningen vid en skogsbrukskurs av två grupper av studerande, av vilka den ena tidigare erhållit skoglig undervisning i förhållandevis ringa omfattning, kan bereda vissa svårigheter av undervisningsteknisk art. Man måste därför i första hand fordra, att de inträdessökande, som endast erhållit lantbruksutbildning, under viss tid deltagit i skogsarbeten. För att den skogliga utbildningstiden icke skall bliva för lång för dessa elever och den dem anvisade utbildningsvägen därmed illusorisk, få de skogliga utbildningsåren dock ej bliva för många. Av dem, som genomgått lantmannaskola, torde böra fordras två års skogspraktik och av dem, som utexaminerats från driftsledarkursen, ett års skogspraktik. Vidare erbjuder sig en möjlighet till utjämning av förkunskaperna hos de två grupperna elever i den omständigheten, att skogsbrukskursens undervisningsplan bör upptaga en ganska omfattande kurs i jordbrukslära, beräknad till 100 föreläsningstimmar och 20 övnings- och demonstrationsdagar. Därest detta ämne för de lantbruksutbildade eleverna utbytes mot förberedande lektioner och övningar i de egentliga skogsämnena, och läroåret anordnas på sådant sätt, att denna del av undervisningen kan förläggas till kursens början, blir det möjligt att åstadkomma en rätt väsentlig förbättring av ifrågavarande elevers skogliga kunskaper. Denna förberedande skogsundervisning för dem, som över jordbruksskolor vinna inträde vid kursen, kan givetvis ej syfta till att bereda dessa elever skogsskolekompetens. Dess uppgift måste begränsas till att komplettera elevernas skogliga förkunskaper på sådant sätt, att de kunna tillgodogöra sig den efterföljande gemensamma undervisningen i de skogliga ämnena. Kursens mål är sålunda icke en fullständig sammansmältning av elevmaterialet och meddelande av en enhetlig kompetens ens i nämnda huvudämnen. En dylik likriktning är på grund av den ingående specialutbildning av olika slag, som varje grupp erhållit före inträdet vid kursen, varken möjlig eller lämplig och med hänsyn till kursens praktiska syfte ej heller erforderlig.

Skogsbrukskursen bör på samma sätt som skogsskolorna vara så nära som möjligt anknuten till en skogsförvaltning. Därtill fordras, att den är belägen i närheten av lämplig jordbruksförvaltning. Den bör därför förläggas antingen till någon av de nu verksamma skogsskolorna, där demonstrationsjordbruk finnes tillgängligt, eller ock till en på lämplig plats anordnad ny skogsförvaltning. Ehuru kursen ej har till direkt syfte att tillgodose något domän-

verkets behov, synes likväl lämpligt att anordnandet av kursen anförtros åt domänstyrelsen, som torde äga de bästa förutsättningarna för att ordna organisations- och lärarfrågorna. Vid samråd med domänstyrelsen har framkommit förslag om anordnande av kursen vid Skinnskattebergs herrgård i Västmanland.

Beträffande inträdesfordringar för kursen har i P. M. utöver föreslagna krav på praktisk förutbildning förutsatts, att såväl de, som vinna inträde från skogsskola, som de, vilka tidigare erhållit viss jordbruksteknisk utbildning, skola förete kvalificerade betyg från respektive skolor. Vidare anföres:

De för lantbruksstuderande uppställda fordringarna för åtnjuten undervisning i skogshushållning fyllas för närvarande endast av dem, som genomgått någon av de två skogsbetonade lantmannaskolorna. Krav på förbättrad undervisning i nämnda ämne ha emellertid under senare år gjort sig starkt gällande, och man torde kunna förvänta, att den skogliga undervisningen skall bättre tillgodoses vid en omorganisation av den lägre lantbruksundervisningen. Vid avfattningen av här ifrågavarande inträdesfordringar har närmast avsetts, att inträde vid skogsbrukskursen skall kunna vinnas, förutom av skogsskoleutbildade, dels av dem, som genomgått skogsbetonad lantmannaskola, dels av dem, som genomgått lantbruksskola i norra och mellersta Sverige jämte driftsledarkurs. Sistnämnda väg till skogsbrukskursen förutsätter, att undervisningen vid några lantbruksskolor ökas till omkring 100 timmar, vilket vid flera skolor torde vara av förhållandena påkallat. Det synes också önskvärt, att flera lantmannaskolor i Norrland bliva mera skogligt betonade samt att samma omläggning vidtages beträffande en eller ett par lantmannaskolor i södra Sveriges skogsbygder.

Ledningen av kursen bör handhas av en föreståndare, tillika revirförvaltare. Därjämte anställes en biträdande lärare och assistent samt en lantbrukslärare ävensom speciallärare i botanik och zoologi samt vägbyggnadslära. Lämpliga konsulenter anlitas för föredrag samt demonstrationer i jakt- och fiskevärd.

De årliga kostnaderna för kursen beräknas av utredningsmännen till 31,800 kronor jämte engångskostnad för utarbetande av läroböcker eller kompendier. Härtill komma kostnader för iordningställande av byggnader, anskaffning av inventarier m. m.

Den nuvarande, mera provisoriskt anordnade *f o r t s ä t t n i n g s s k o l a n* vid Kloten avses att nedläggas i detta sammanhang. Det är emellertid angeläget att understryka, att skogsbrukskursen ej är avsedd att ersätta fortsättningsskolan, vilken syftar till utbildning av mera kvalificerade arbetsförmän inom skogsbruket. Fortsättningsskolans indragning är närmast beroende av att behovet av förmän med den utbildning fortsättningsskolan lämnar synes vara mindre framträdande.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Den lägre skogsundervisningens ändamål har varit att utbilda arbetsledare och förmän för skogsbruket, därvid man genom anordnande av en särskild fortsättningsskola även inriktat sig på att i viss utsträckning utbilda skogs- män av högre kvalificerad förmanstyp. Undervisningens framtida uppgifter skola enligt de intresserades samstämmiga uppfattning fortfarande i främsta rummet innefatta utbildning av skogliga förmän vid en skogsskolelinje. Delade meningar ha däremot kommit till synes i frågan, huruvida

den lägre skogsundervisningens uppgifter skola sträcka sig längre. Domänstyrelsen, skogshögskolans lärarråd och styrelse m. fl. ha ansett, att även den nuvarande fortbildningen för de skogsskolebildade har beaktansvärda uppgifter att fylla. Utredningsmännen ha pekat på ett hittills obeaktat behov av förvaltare inom det mindre skogsbruket, som enligt deras mening delvis borde tillgodoses genom vidare utbildning av skogvaktare, och åtskilliga av dem, som yttrat sig i frågan, ha anslutit sig till denna ståndpunkt. I andra yttranden åter har gjorts gällande, att skogsbrukets behov av tjänstemän inskränker sig till två utbildningsgrader, nämligen dels vid högskola utbildade förvaltare och dels vid skogsskola utbildade förmän, varvid man utgått från att den förra kategorien skulle vara tillräcklig för att tillgodose alla inom skogsbruket föreliggande behov av förvaltare. Såsom motiv härför har bland annat anförts, att skogar i olika ägares hand och av skilda storleksordningar kräva samma vård och förvaltning. Kvalifikationerna hos ledarna av driften och förmännen vid olika typer av skogar skulle därför vara enahanda, så långt de betingas av den skogliga fackbildningen. Man räknar då även med att de vid skogshögskolan utbildade förvaltarna och de skogsskolebildade skogvaktarna under en förberedande verksamhet tjäntgöra i ställning, underordnad de befattningar respektive utbildningslinjer rekrytera, varigenom de erhålla inblick i och erfarenhet av de särskilda förhållanden, som präglade vars och ens framtida arbetsfält. Av utredningen om den högre skogsundervisningen torde även ha framgått, att, ehuru de, som utexamineras från skogshögskolan, gå till tjänstgöring av mycket växlande beskaffenhet, någon särskild utbildning för de olika anställningarna icke lämpligen kan ske, utan måste de för varje slag av arbete nödvändiga kvalifikationerna förvärvas under den praktiska verksamheten. Enligt denna meningsriktning, som bland annat företräts av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, skulle den lägre skogsundervisningens verksamhet sålunda inskränkas till en enhetlig skogsskoleutbildning.

I ett avseende torde meningsutbytet om den lägre skogsundervisningen ha givit klart besked. En särskild utbildningslinje för mera krävande förmansbefattningar, d. v. s. med det ändamål, som den nuvarande fortsättningsskolan enligt gällande stadga skall tjäna, är icke av behovet påkallad. De, som icke desto mindre önska fortsättningsskolans bibehållande, synas anse, att skolan skall lämna en allmän skoglig utbildning, som innebär en fördjupning av skogsskolans kurs, huvudsakligen för rekrytering av vissa andra befattningar, som kunna kräva högre kompetens än skogsskolan lämnar, exempelvis skogsbiträde vid statens skogsförsöksanstalt, skogsrättare vid skogsskola, biträde vid enskild skogsförvaltning — i den mån dylika befattningar lämpligen besättas med särskilt utbildad personal — vissa länsskogvaktartjänster m. fl. Sedan utredningsmännen i detta sammanhang ansett sig kunna konstatera, att ett behov av lägre utbildad, skoglig arbetskraft förefinnes för omhändertagande av förvaltningsbestyr vid mindre skogsegendomar, ha förespråkarna för fortsättningsskolans bibehållande allmänt förordat sådan omläggning av undervisningen vid skolan, att denna lämpligen skulle kunna tillgodose även detta behov.

Vad som i frågan från skilda håll anförts har icke övertygat mig om att en särskild utbildningslinje är erforderlig för de mera obestämda syften, vilka angivits som motiv för fortsättningsskolans bestånd. Då vidare den nuvarande fortsättningsskolan synes vara ur demonstrationssynpunkt mindre lämpligt belägen och disponera över så bristfälliga lokaler, att enligt uppgift av domänstyrelsen väsentliga kostnader skulle uppkomma för skolbyggnad och bostäder, även om den nuvarande förläggningssorten skulle bibehållas, anser jag att skolan i detta sammanhang bör indragas.

Den fråga, som väckts av utredningsmännen med förslaget om inrättande av skogsbrukskurs, är av komplicerad natur. Jag har redan förut erinrat om att, ehuru behovet av den avsedda fortbildningen för skogsvaktare vitsordats från olika håll, några av dem som yttrat sig i frågan ej ansett detta behov tillfullo ådagalagt. Däremot torde fullständig enighet råda därom, att en skoglig fortbildningskurs bör anordnas för sådana innehavare eller förvaltare av jordbruksegendomar med mindre skogsbruk, vilka förut erhållit lantbruksutbildning. Den föreslagna, gemensamma utbildningen av de två skilda grupperna av elever har emellertid på sina håll väckt betänksamhet. Med anledning härav vill jag framhålla, att svårigheterna i detta avseende enligt min mening väsentligt överdrivits. Man synes även ha förbisett, att, då fråga är om gemensam utbildning vid en avslutande fortbildningskurs av mera mogna personer, som samtliga genomgått en grundläggande, praktisk fackutbildning, det gemensamma, fria studiearbetet av män ur skilda, men varandra närliggande yrken kan ge ett rikare utbyte än eljest. Denna synpunkt kan i varje fall icke vara utan betydelse, då det gäller en utbildningskurs, som bland annat avser att skänka jordbrukare en skoglig-förvaltningsteknisk utbildning och skogsmän — förutom samma förvaltningstekniska utbildning — en viss insikt i jordbruksekonomiska frågor.

Emellertid står frågan om en skoglig förvaltningskurs för jordbrukare i nära samband med ordnandet av den skogliga undervisningen vid våra lägre lantbruksundervisningsanstalter. Det är känt, att denna undervisning mångenstädes, särskilt vid vissa skolor i större skogsbygder, är av alltför ringa omfattning, vilket också i föreliggande utredning från många håll understrukits. Sedan flera år har frågan om den lägre lantbruksundervisningens omorganisation stått på dagordningen. Jag har för avsikt att inom den närmaste tiden föranstalta om vidare utredning härutinnan, därvid den skogliga undervisningen vid ifrågavarande skolor givetvis också bör bliva föremål för övervägande. Det finnes anledning antaga, att undervisningen i skogshushållning vid nämnda skolor därvid skall bliva tillgodosedd på ett betydligt mera effektivt sätt än vad för närvarande är fallet. Jag finner under sådana omständigheter lämpligt, att resultatet av en dylik reformering av den skogliga utbildningen vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna avvaktas, innan man för jordbruksförvaltarnas del definitivt tar ställning till frågan om en sådan ytterligare skoglig-förvaltningsteknisk utbildning, som av utredningsmännen föreslagits. Kanske skall man då kunna bättre överblicka även lämpligheten av att meddela en del skogsvaktare någon för-

valtningsteknisk skolning — eventuellt i förening med viss jordbruksteknisk utbildning — genom anordnande av skogsbrukskurs eller annan kortare fortbildningskurs för skogsvaktare, som genomgått skogsskola och därjämte förskaffat sig jordbrukstekniska kunskaper, t. ex. vid lantmannaskola. Denna fråga, som väckts först under utredningen inom departementet och vars nu föreslagna lösning kräver högst avsevärda kostnader, synes i varje fall icke vara mogen för omedelbart avgörande. Jag kan därför för närvarande ej föreslå åtgärder i nu angivet syfte.

Av angivna skäl vill jag förorda, att den lägre skogsundervisningen tillsvidare koncentreras till en utbildningslinje för skogsvaktare, nämligen skogsskolorna.

Det i P. M. framlagda förslaget beträffande organisationen av skogsskolorna innebär, på sätt av det följande torde komma att framgå, väsentliga förbättringar av utbildningen i olika hänseenden, en omständighet, som i sin mån bidrager till att minska behovet av fortsatt utbildning för dem, som utexaminerats från skolorna. Från några håll, bland annat från sammanlutningarna av kronojägare samt skogsvaktare i enskild tjänst, ha framförts önskemål om ytterligare förbättring av undervisningen, som skulle möjliggöras genom utsträckning av lärotiden till två år. Som motiv härför har anförts, att den nuvarande utbildningen skulle vara otillräcklig för den tjänst, som numera ankommer på skogsvaktarna. De organ, som företråda skogsvårdsstyrelserna och skogsägarna, synas emellertid anse, att de kvalifikationer den nu föreslagna utbildningen kan lämna äro tillfyllest för de uppgifter, som anförtros ifrågavarande befattningshavare, varom erfarenheterna om skogspersonalens tjänstgöring torde hava lämnat besked. För egen del vill jag framhålla, att en tvåårig utbildningstid, som skulle öka statens kostnader för skogsskolornas verksamhet med närmare 100,000 kronor årligen, även för eleverna otvivelaktigt måste medföra avsevärt högre utbildningskostnader än den i P. M. föreslagna utbildningen. En sådan fördyring bör icke utan starka skäl genomföras. Det förefaller ej osannolikt, att, därest den tvååriga utbildningstiden infördes, de skogsskolebildade kunde komma att inom det enskilda skogsbruket delvis ersättas av arbetskraft med lägre eller ingen skoglig utbildning, en utveckling, som ur det svenska skogsbrukets synpunkt vore olycklig. Jag finner därför övertygande skäl tala för genomförande tillsvidare av det i P. M. framlagda förslaget om en förbättrad utbildning inom ramen för en ettårig skolkurs. Skulle den framtida utvecklingen av skogsbruket och dess organisationsformer komma att ställa sådana krav på de befattningshavare, som rekryteras från skogsskolorna, att icke heller den nu föreslagna, förbättrade utbildningen kan meddela erforderlig kompetens, torde frågan om förlängning av utbildningstiden vid skogsskolorna åter böra upptagas till prövning.»

Motionen II: 641 avser, att fortsättningsskolan vid Kloten skulle bibehållas, till dess frågan om dess ersättande med annan utbildning blivit avgjord.

III. Behovet av lägre utbildade skogsmän och elevantalet vid skogsskolorna.

För närvarande utgör elevantalet vid de fyra i verksamhet varande statens skogsskolor omkring 70. Vid den enskilda skogsskolan vid Gammelkroppa utexamineras årligen omkring 20 elever.

Departementschefen har i denna fråga huvudsakligen anfört följande.

»Med ledning av de visserligen mycket bristfälliga uppgifter om aktivt tjänstgörande skogsvaktare och kronojägare, som äro tillgängliga, samt erfarenheterna av arbetsmarknadens förmåga att upptaga personal med dylik utbildning, kan ersättningsbehovet på längre sikt för ifrågavarande tjänstemän mycket grovt anges till 100. Jag har icke ansett lämpligt att nu söka åstadkomma någon närmare utredning angående det antal skogsvaktare, som årligen bör tillföras arbetsmarknaden. På grund av svårigheten att för nämnda förmansgrupp beräkna det långfristiga behovet av fast anställda tjänstemän samt de talrika anställningar av skogliga förmän, som äro av mera tillfällig natur men icke desto mindre motsvara ett permanent behov av skogsskolebildad arbetskraft, kan en dylik utredning knappast lämna några säkra resultat. För prövningen av frågan om undervisningsform och utbildningens allmänna planläggning torde det för övrigt i nu ifrågavarande avseende vara tillfyllest att konstatera, att skogsbrukets behov av skogsskolebildad personal är av den storleksordning och den art, att utbildningen måste ske vid flera skolor, förlagda till skilda delar av landet.

I analogi med det av mig förordade förfarandet för bestämning av antal studerande vid skogshögskolan torde Kungl. Maj:t böra överlämna åt domänstyrelsen att bestämma årsantagningen av elever till varje skola inom ett av Kungl. Maj:t för en femårsperiod fastställt antal. Bestämningen av elevantalet synes lämpligen kunna ske i samband med inträdesprövnin-garna.»

IV. Skogsskolornas organisation.

1. Allmänna synpunkter.

Utredningsmännen ha i *P. M.* vid prövningen av organisationen särskilt undersökt möjligheterna att genom förbättring av förutsättningarna för verksamheten bereda utrymme för fördjupade studier och bättre träning i nämnda ämnen. Fyra vägar att nå detta syfte ha av dem ägnats särskild uppmärksamhet, nämligen förbättrad kontroll av förkunskaper, förbättrad praktik, rationalisering av undervisningen genom anlitan- de i viss utsträckning av ämneslärare samt anskaffande i ökad omfattning av läroböcker och kompendier. Därjämte ha utredningsmännen ansett, att möjligheterna att begränsa undervisningen i svenska språket och matematik borde under-sökas.

Departementschefen har härom anfört huvudsakligen följande.

»Skogsskolornas anknnytning till skolrevir finner jag vara en lämplig anordning, som alltjämt bör bibehållas.

Jag ansluter mig till de allmänna synpunkter rörande undervisningen vid skogsskolorna, som anförts av utredningsmännen. Visserligen torde förmågan att behandla svenska språket i många fall bliva av ej ringa betydelse i de skogsskolebildades framtida tjänstgöring, men den tid, som för närvarande är anslagen till ämnet, synes vara fullt tillräcklig, och jag har icke något att erinra mot en viss beskärning av densamma, därest det undervisningsresultat, som för närvarande vinnes, skulle kunna ernås på kortare tid genom anlåtande av ämneslärare. Jag vill till jämförelse meddela, att undervisningen i ämnena svenska språket och matematik, som vid skogsskolorna nu omfattar respektive 90 och 140 timmar, vid den ettåriga kursen vid lantbruksskolan vid Alnarp omfattar respektive 40 och 56 timmar samt vid den tvååriga kursen vid samma skola respektive 100 timmar — jämte 16 timmar för välskrivning — och 136 timmar. Ifrågavarande undervisning är sålunda vid skogsskolorna av ungefärligen samma omfattning som vid den tvååriga lantbruksskolan. Härvid är emellertid att märka, att vad skogsskolorna angår inträdesfordringarna beträffande teoretiska förkunskaper ansetts kunna sättas något högre än den allmänna standard, som gäller för de tvååriga lantbruksskolorna utan att inträdet nämnvärt försvåras för mera försigkomna ynglingar ur skogsarbetarnas led.

Den förevarande reformeringen av skogsskolorna synes sålunda i främsta rummet böra taga sikte på förbättring av elevernas fackkunskaper.»

2. Förkunskaper, övriga inträdesfordringar samt inträdesprovning.

Vid behandlingen i P. M. av de *teoretiska förkunskaper*, som böra krävas av de inträdessökande till skogsskola, framhålles till en början, att skogsskolornas undervisning i de förberedande ämnena svenska språket, matematik, botanik och zoologi bygger direkt på den 6-åriga folkskolan enligt någon av formerna A och B (undervisningsplanen för rikets folkskolor den 31 oktober 1919). För inträde vid skogsskola fordras därför intyg av examinerad folkskollärare, att sökande efter företagen provning vid tiden för ansökningens ingivande äger det mått av kunskaper, som erfordras för erhållande av avgångsbetyg från sådan skola med minst vitsordet med beröm godkänd i rättskrivning och räkning eller ock betyg om avlagd realexamen. Vidare erinras i P. M., att undervisningen vid skogsskolorna i ämnena svenska språket och matematik upptager ej mindre än 32 procent (13 procent + 19 procent) av hela lärokursens sammanlagda timantal på lärorummet (lektioner och övningar) och i vart och ett av dessa ämnen större timantal än i något annat vid skolorna företrätt ämne, varvid dock är att märka, att undervisningen i matematik delvis innefattar en begynnande fackutbildning genom övning i lösande av på skogsbruket tillämpade uppgifter (yrkesproblem).

Det har under sådana förhållanden synts utredningsmännen angeläget att undersöka framkomliga vägar för begränsning av undervisningen i nämnda läroämnen.

Sedan utredningsmännen konstaterat, att det tillämnade sättet att kontrollera de sökandes kunskaper i svenska språket och matematik ej fungerat tillfredsställande, ha de föreslagit, att i dess ställe skall anordnas en *frivillig förprovning* av de sökandes kunskaper i nämnda ämnen, till vilken utskottet i det följande återkommer, samt en skärpt *inträdesprovning till skogsskolan*. Beträffande inträdesprovningen anföres vidare sammanfattningsvis följande.

Sistnämnda provning bör göras mera omfattande och sträcka sig över 3 å 4 dagar, varigenom även vinnes fördelen av en säkrare bedömning av elevernas färdigheter och handlag. Följande plan torde lämpligen kunna tillämpas för provningen:

Svenska språket: skriftprov efter föresägning, uppsatsskrivning samt muntligt förhör i språklära.

Matematik: provräkning samt muntligt förhör.

Geografi och naturkunnighet: muntligt förhör.

Praktiska prov.

I fråga om *förpraktik* ha utredningsmännen erinrat om att för närvarande är stadgat, att sökande skall hava under minst två år med goda vitsord som arbetare deltagit i samt förvärvat god kunskap om och färdighet i de vanligast förekommande skogsarbetena samt vidare framhållit följande.

Den för praktiken stadgade minimitiden torde få anses tillräcklig under förutsättning, att den utnyttjas till förvärvande av färdighet i alla vanligare skogsarbeten, såsom stämpling, avverkning, kolning, dikning och helst även flottning. Veterligen är de sökandes praktik emellertid icke alltid så allsidig som önskvärt vore. Inträde har likväl ofta icke vägrats av denna anledning, om vederbörande i övrigt väl fyllt inträdesfordringarna. Enär emellertid de svenska skogsskolorna — i motsats till de 2-åriga finska skolorna — icke kunna disponera någon mera avsevärd tid för utförande av det egentliga grovarbetet i skogen och färdighet i dessa stycken är ett oeftergivligt villkor för en god arbetsförman, synes det erforderligt att uppställa vissa minimikrav beträffande *deltagande som arbetare* i vart och ett av de viktigaste arbetena, kompletterade med bestämmelse, att intyg om sådant deltagande skall vara vitsordat av skogligt utbildad fackman. Den minsta praktiktiden för varje slag av arbete torde lämpligen böra utgöra: för *stämpling* 2 månader, för *huggning och tillredning av olika virkessortiment* 4 månader, för *utdrivning av virke* 1 månad, för *aptering* 1 månad samt för *dikning eller vägbyggnadsarbete* 1 månad.

Kolningsarbetet intager vid skogsskolan en särställning såtillvida, att det icke kan inläras utan att eleverna beredas tillfälle att själva handhava och utan avbrott följa arbetet under en längre tid. Kolningsundervisningen är därför mycket tidskrävande — omkring en månad vid varje kurs ägnas i huvudsak åt kolning — och verkar därjämte förryckande på det övriga arbetet. Det skulle medföra ett väsentligt förbättrat utrymme för något eller några andra ämnen, om det egentliga kolningsarbetet kunde helt överflyttas från skolkursen till praktiktiden. Omläggningen kan utan svårighet på ett effektivt sätt genomföras genom att bland inträdesfordringarna införes fordran på avgångsbetyg från kolarskola.

Kolarskolor inrättas för närvarande årligen dels vid Gammelkroppa i Värmland med understöd av vissa landsting och hushållningssällskap samt

jernkontoret, dels i mån av behov vid Bispgårdens skogsskola i Jämtland med understöd av riksstatsanslag samt av jernkontoret. Kurserna, som från början voro avsedda att meddela arbetare färdighet i kolning men sedan många år huvudsakligen utnyttjas av dem, som förbereda sin utbildning till skogsvaktare, börja vanligen 15 augusti eller 1 september och pågå omkring 7 veckor. Undervisningen är kostnadsfri. Den sammanlagda kostnaden för genomgående av kolarskola har under senare år utgjort 80—100 kronor (mat, böcker m. m.) jämte kostnad för resor till och från skolan samt för kläder. Stipendier utdelas till samtliga elever med från 25 till 80 kronor vid Gammelkroppa, beroende på av respektive landsting och hushållningssällskap för ändamålet anslagna medel, och 30 kronor vid Bispgården.

Åtskilliga av de till skogsskolorna inträdessökande ha redan nu genomgått kolarskola. Även om kolningen för närvarande ej har samma betydelse för skogsbruket som tidigare, torde den del av praktiktiden, som tillbringas vid kolarskola, vara mycket väl använd, ej endast därför att de blivande arbetsförmännen där erhålla en bättre insikt i kolningsarbetet än vad skogsskolorna kunna ge, utan även med hänsyn till de vissa skogsarbeten utmärkande, primitiva förhållanden, under vilka kolningsarbetet bedrives, och den bedömning av elevernas lämplighet för skogsarbete, som där kommer till stånd. Eleverna bo nämligen i kolkojorna och deltaga i alla med kolning sammanhängande arbeten, såsom iordningställande av bottnar, inresning av veden, kolning, rivning och dämning, ävensom uppförande av kojor. I regel bilda två elever ett lag, som ombesörjer kolningen av en mila. Dessutom sysselsätts eleverna med gallrings- och huggningsarbeten och erhålla därvid kortfattad undervisning i grunderna för beståndsvårdande huggningar. De avgångsbetyg, som eleverna erhålla vid kursens slut, kunna säkerligen tjäna till ledning vid bedömning av de inträdessökande vid skogsskolorna bättre än de flesta andra praktikbetyg.

Inom södra Sveriges skogsbruk, där träkol har ingen eller ringa avsättning, är kolningen ofta ett okänt begrepp. Emellertid kan en kurs vid kolarskola i mellersta Sverige ge en skogspraktikant från dessa delar av landet en vidare blick på skogliga förhållanden och därmed bättre förutsättningar för att tillgodogöra sig undervisningen vid skogsskola. På grund av denna omständighet och de särskilda förhållanden, som förut berörts, torde den praktik, som utbildningen vid kolarskola ger, vara till gagn även för de elever, som i sitt framtida arbete aldrig komma att syssla med kolning, och för verksamheten vid den skogsskola, där sådana elever vidareutbildas. Från jernkontorets sida är kolarskolas införande som obligatorisk för praktik till skogsskola ett gammalt önskemål.

Av den lämnade skildringen av kolarskolornas verksamhet torde framgå, att skolorna i sin nuvarande gestaltning äro väl lämpade som för praktik till skogsskola. Med några mindre jämkningar av kolarskolans arbetsplan skulle den emellertid kunna bliva av ännu större betydelse för skogsskoleutbildningen. Det synes sålunda önskvärt, att huggningsarbeten, som här bedrivs under ständig instruktion och kontroll, kunde försiggå i större omfattning och att eleverna i samband därmed bereddes en något fylligare orientering och övning i gallring och andra beståndsvårdsarbeten. Vidare bör det tillfälle kolarskolan erbjuder att på ett tidigt stadium av utbildningen nå de blivande skogsvaktarna utnyttjas för att göra klart för dem, vilka kunskaper i de grundläggande, allmänna ämnena, som fordras för inträde vid skogsskola, och därigenom uppmuntra dem att genom självstudier i dessa ämnen fylla eventuella brister. I detta syfte böra vid skolan inläggas några *frivilliga* övningar i svenska språket och matematik. Lärarna kunna med ledning av dessa prov, som givetvis icke betygsättas och ej heller på annat

sätt påverka avgångsbetyget från kolarskolan, lämna eleverna råd och anvisningar i vad mån och på vad sätt de böra förkovra sina kunskaper i de teoretiska ämnena. I samband med nu föreslagna ändringar i kolarskolans läroplan synes lärotiden böra något förlängas till att omfatta en tid av 2 månader. För att den sålunda föreslagna, något utvidgade kolarskolan ej skall bliva en betungande förpraktik till skogsskola synes ett något större stipendiebelopp, förslagsvis 40 kronor, böra tilldelas samtliga elever, som icke besitta sådana teoretiska förkunskaper, som fordras för inträde vid skogshögskolan.

Därest den sålunda föreslagna anordningen skall kunna genomföras utan att tillträdet till skogsskola nämnvärt försvåras, måste flera kolarskolor inrättas. I särskild promemoria angående den högre skogsundervisningen föreslås, att avgångsbetyg från kolarskola skall uppställas som villkor jämväl för inträde till skogshögskolans förberedande kurs. Det antal praktikanter, som årligen söka utbildning vid kolarskola, skulle därför komma att uppgå till minst 100 stycken. Kolarskolornas sammanlagda kapacitet torde därför böra utökas till omkring 125 elever per år med möjligheter till ytterligare, tillfälliga utvidgningar.

I samband med den här föreslagna ändringen av inträdesfordringarna till skogsskola bör den tid, som vid sådan skola ägnas åt ämnet kolning, starkt beskäras. Undervisningen omlägges därvid till att i huvudsak omfatta endast planläggning av kolningsarbeten.

Inträdesökandes *ålder* får enligt nu gällande bestämmelser ej understiga 20 eller överstiga 30 år. För de elever, som erhålla möjlighet att efter skogsskolan fortsätta sin utbildning vid skogshögskolan på sätt föreslagits i promemoria angående den högre skogsundervisningen, är det av stor vikt att kunna påbörja utbildningen vid skogsskola så tidigt som möjligt, och en sänkning av inträdesåldern med 2 år skulle med hänsyn härtill vara önskvärd. Vid en ålder av 18 år torde en yngling, som tränats i skogsarbeten, i regel vara kroppsligen fullt utvecklad. Däremot torde han mera sällan äga den allmänna mognad, som erfordras för att kunna tillgodogöra sig undervisningen på bästa sätt. Det torde därför ej vara rådligt att sänka inträdesåldern mer än ett år eller till 19 år.

Emellertid äger enligt gällande värnpliktslag den, som icke avlagt studentexamen eller förvärvat viss annan kompetens (årsklassen B), ej rätt att inskrivas till värnpliktstjänstgöring vid tidigare ålder än 20 år. Därest inträdesåldern till skogsskola sänkes, kan därför bestämmelsen om företeende av utdrag ur inskrivningsbok rörande värnpliktsförhållanden ej äga generell giltighet. För den, som icke undergått inskrivning, torde sistnämnda bestämmelse därför lämpligen böra ersättas med fordran på intyg från den militärläkare, som utfärdat föreskrivet läkarbetyg, att sökanden med hänsyn till sin kroppsutveckling och kropps-konstitution skulle vid inskrivningsförrättningen ha förklarats vapenför och duglig till all krigstjänst.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Det av utredningsmännen framförda förslaget, att för inträde vid skogsskola skall fordras genomgången kurs vid kolarskola, har i avgivna yttranden i allmänhet tillstyrkts. Domänstyrelsen har emellertid med hänvisning till kolningsarbetets numera tämligen inskränkta betydelse för skogsbruket icke biträtt förslaget. Styrelsen synes därvid icke ha tagit hänsyn till kolarskolans betydelse som allmän förberedelse för inträde vid skogsskola, vilken kanske i främsta rummet legat till grund för förslaget och varit avgörande

för dem, som anslutit sig till detsamma. Samtidigt som eleverna meddelas färdighet i själva kolningsarbetet erhålla de vid den enligt förslaget utvidgade kolarskolan träning i huggnings- och beståndsvårdsarbeten under kompetenta lärares ledning. Deras förmåga att finna sig tillrätta under primitiva förhållanden ställes på prov. Kolningsarbetet synes även vara i särskild grad ägnat att uppamma goda förmansegenskaper, såsom förmåga att med ständig uppmärksamhet övervaka ett arbete samt snabbt och effektivt lösa uppkommande praktiska problem. Den frivilliga förprovningen i svenska språket och matematik torde säkerligen avsevärt bidra till förbättring av skogselevernas teoretiska förkunskaper. Slutligen bör den bedömning av eleverna, som kan äga rum vid kolarskolorna, vara av ett visst värde för elevantagningen i samband med inträdesprovningen. Jag finner för min del dessa fördelar väl försvara de utgifter, som anordnandet av kolarskolor medföra för staten. Några mera betydande kostnader för skogsskoleaspiranterna torde icke behöva uppkomma, då genomgång av en två månaders kolarskola enligt vunna erfarenheter kan beräknas föranleda en utgift av 40 till 60 kronor jämte resekostnad för elev, som erhållit stipendium. Kurser vid kolarskola böra emellertid anordnas till sådant antal, att de sökande, vilka med hänsyn till sina förutsättningar för inträde vid skogshögskolan eller skogsskola skäligen böra beredas plats, kunna mottagas, och på sådana platser, att resekostnaderna för eleverna icke kunna bli betungande. Med hänsyn till den enkla organisation, som dylika kurser kräva, torde större svårigheter icke möta i dessa avseenden. Jag förordar därför uppställandet av fordran på avgångsbetyg från kolarskola för inträde vid skogsskola.

Stipendium bör lämpligen tilldelas elev vid kolarskola, som icke avlagt studentexamen, med föreslaget belopp, 40 kronor.

Utredningsmännens förslag om ordnad praktik i övrigt samt om inträdesprovning till skogsskolan ha i yttrandena gemenligen vunnit anslutning. Då förslagen synas ägnade att åstadkomma ett jämnare elevmaterial med bättre förutsättningar för utbildningen vid skogsskolan utan nämnvärd höjning av de teoretiska inträdesfordringarna, biträder jag desamma.

Likaledes förordar jag den föreslagna sänkningen av minimiåldern för inträde vid skogsskola, vilken av skäl, som andragits av utredningsmännen, synes önskvärd och knappast torde vara förenad med några större risker för intagande av omogna elever.»

3. Undervisningens planläggning och bedrivande.

Kungl. Maj:ts förslag överensstämmer med utredningsmännens i P. M. framlagda utredning rörande mera betydelsefulla ändringar i fråga om undervisningens bedrivande, vilken utredning är av följande innebörd.

I skogsteknologi med byggnads- och dikningslära vinnes rätt avsevärd tid (omkring 120 timmar) genom den föreslagna inskränkningen av kolningsundervisningen. Denna tid bör överflyttas till andra delar av det stora och viktiga ämnet skogsteknologi. Enär närmare

bestämmelser saknas för fördelning på ämnets särskilda delar av den enligt undervisningsplanen till ämnet anslagna tiden, torde vid de skilda skolorna för närvarande något olika tid anslås för delämnena. En närmare fördelning av den frigjorda tiden kan därför ej ske i detta sammanhang utan bör, därest den överhuvud taget bör fastställas centralt, efter närmare övervägande utföras av domänstyrelsen. Det synes likväl lämpligt, att här understryka betydelsen av en fyllig undervisning och god övning i några delar av ämnet, som torde kunna tillgodoses vid skogsskolorna bättre än vad för närvarande sker.

En skogvaktare bör såsom arbetsförman fullständigt behärska tekniken för användning av de vanligare skogsredskapen. Den färdighet, med vilken skogsarbetaren förstår att hantera yxa och såg och den skötsel han ägnar redskapen, är i regel av utomordentlig betydelse för arbetsresultatet. Dåliga redskap ge klen arbetsprestation och dålig virkesbehandling. Här brister det ofta, därför att förståelse för vikten av en ständig tillsyn av redskapen under pågående arbete saknas. Det bör ankomma på skogvaktaren att kontrollera, att ingen anmärkning kan riktas mot redskapen och deras vård, samt att vid behov lämna instruktioner och råd i dessa avseenden. Vid skogsskolan böra nämnda synpunkter inskräpas vid instruktioner och övningar i *redskapens handhavande*.

Grundläggande för virkets behandling i skogen och i viss mån även för stämplingens utförande är kännedomen om det förädlade virkets beskaffenhet och värde. Utan erfarenhet om utfall i sågad vara av dimensioner och kvaliteter blir apteringen i skogen blott och bart ett hantverk, där virkesvärdet underkastas slumpvisa förändringar. Med noggrann virkeskännedom och träning i bedömning av sortimentsutfall och dess värde kan en apterare som regel utvinna väsentligt högre virkesvärden. Det ligger på grund härav stor vikt uppå, att apteringen utföres med omsorg och sakkännedom, och ansvaret för att så sker vilar i första hand på skogvaktarna. En mycket väsentlig del av skogsskolans undervisning måste därför inriktas på studier av virkesutfall vid sågverk, och varje skogsskola bör vara i tillfälle att på platsen meddela sådan undervisning. I de fall, då sågverk ej finnes vid skogsskolan, synas därför åtgärder böra vidtagas för anskaffande eller förhyrning av cirkelsåg till skolan, varigenom även vinnes en förbättring av undervisningen i virkesförädling. I samband härmed må understrykas betydelsen av träning under noggrann tillsyn i *aptering* och *inmätning* av virke samt bedömning och *utsynning av för olika ändamål erforderligt husbehovsvirke*.

För ett intensivt bedrivande av den skogstekniska undervisningen icke endast i nu nämnda delar utan även i övrigt, såsom beträffande utdrivning och transport av virke samt vägbyggnad och dikning, talar särskilt den omständigheten, att skogvaktarna i allmänhet äro hänvisade att handhava dessa arbeten mera självständigt än de egentliga skogsvårdsarbetena, där förvaltare och assistenter ha större möjligheter att hålla hand över arbetenas utförande eller själva utföra dem.

I den mån de åtgärder för rationalisering av undervisningen, som här föreslås, kunna medföra ytterligare tidsbesparing, bör undervisningen i *s k o g s s k ö t s e l* utvidgas med praktiska övningar i beståndsvård och stämplingars utförande.

Lärjungarna vid skogsskolorna erhålla för närvarande icke någon undervisning i arbetsledning, vilket torde vara en brist i den nuvarande undervisningsplanen. I syfte att förbättra utbildningen till förmanskap synes därför lämpligt att det nu upptagna ämnet bevakningstjänstgöring med tjänsteexpedition och bokföring m. m., som i huvudsak upptar studium av tjänstgöringsbestäm-

melser, bokföring, förande av journaler samt rapportskrivning, utvidgas till ett större ämne benämnt *arbetsledning med tjänstekunskap*. Undervisningen i detta ämne bör, förutom arbetsledning, avtal och arbetarförhållanden i övrigt, omfatta orientering och övning i en skogvaktares alla tjänstegöromål i huvudsak enligt nyss angivna definition för ämnet bevakningstjänstgöring m. m., som samtidigt avföres från undervisningsplanen.

Från skogsskolorna företagas för närvarande *studieresor* till trakter med skogar av andra typer än dem, som äro representerade på skolreviret, och industriella verk, såsom sågverk och massafabriker. På grund av knapp medelstillgång ha dessa resor emellertid vid flera skolor måst begränsas, stundom till utflykter under en eller ett par dagar till ett sågverk eller en massafabrik eller till närbelägna trakter med liknande skogstyper som dem, skolreviret kan uppvisa. Ehuru det icke är nödvändigt eller ens lämpligt att skogsskolorna söka lämna en skoglig utbildning, som ger inblick i skogsvården, sådan den bedrivs under alla de skiftande förutsättningar, som råda i skilda delar av landet, måste likväl utbildningen vid en skola så gott sig göra låter grundas på de skogliga förhållandena inom hela det ofta ganska vidsträckt område, där skolans elever gemenligen erhålla sitt framtida arbetsfält. På grund härav böra större möjligheter beredas för undervisningens förläggande till annan plats än skolreviret, huvudsakligen genom studieresor, men i något fall kanske också genom uppehåll en tid vid lämpliga övningsskogar, ett förfarande, som redan nu tillämpas vid den sydligaste skolan, Kolleberga skogsskola, där skolrevirets skogar äro rätt egenartade. Med hänsyn till här anförda synpunkter torde visst anslagsbelopp böra ställas till skogsskolornas förfogande för resor.

I detta sammanhang må understrykas vikten av att tillräckliga hantlangningsmedel anvisas för skogsskolorna. Lärotiden är nu i viss omfattning betungad med mindre instruktivt hantlangningsarbete, vilket så mycket som möjligt bör undvikas.

För studieresor och hantlangning ytterligare erforderliga medel ha i P. M. beräknats till omkring 2,500 kronor.

4. Lärare.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att föreståndarbefattningen vid skogsskola i regel förenades med en revirförvaltartjänst, som icke hindrade innehavaren att ägna sina bästa krafter åt skolan. Befattningen skulle vara jämställd med jägmästare i övriga revir och således placerad i 26:e lönegraden enligt det för domänverket gällande avlöningsreglementet. Beteckningen för de nuvarande underlärartjänsterna omändrades till biträdande lärare. Skogsrättarbefattningarna skulle uppflyttas från 12:e till 13:e lönegraden. Skogsrättare och extra skogsrättare borde hädanefter benämnas övningslärare och extra övningslärare. Det syntes angeläget tillse, att sådana anställningsförhållanden råda för sistnämnda tjänstemän, att man kunde utan hinder av föreskrifter och, om möjligt, även utan påverkan av billighetsskäl eller eljest tjänsten ovidkommande hänsyn verkställa ombyte av innehavare, som ansåges lämpligen böra förflyttas till annan tjänst inom domänverket antingen för en kortare tjänstgöring eller för befattningshavarens återstående tjänstetid. Domänstyrelsen borde alltså äga fria händer att, när skäl därtill förekomme, förflytta övningslärare till tjänstgöring exempelvis som kronojägare,

kassör eller dylikt med bibehållen lön, vilket väl i regel torde ske efter tjänstemannens hörande. Nu gällande instruktion och avlöningsreglemente för domänverket lade icke hinder i vägen för ett sådant förfarande. Det torde ankomma på domänstyrelsen att, om förhållandena därtill föranledde, då dylik befattningshavare på nämnt sätt stadigvarande förflyttades, göra framställning hos Kungl. Maj:t om medgivande att tillsätta befattningen med ordinarie innehavare utan hinder därav, att antalet dylika befattningshavare — för närvarande fastställt till 4 — därigenom komme att överskridas.

I vissa ämnen syntes, delvis efter mönster från andra skolor av liknande typ, speciallärare böra anlitas. Med hänsyn till att skolorna äro rätt avsides belägna, måste undervisningen i sådana ämnen lämnas i form av en koncentrerad kurs. Sålunda borde undervisningen i ämnet fiskevård anförtros åt fiskerikonsulent, som under 3 å 4 dagar hölle föredrag och demonstrationer. Även i jaktvård torde föreläsningar och demonstrationer av lämplig konsulent kunna anordnas. Den till skogsteknologi hörande vägbyggnadsläran fordrade en rätt ingående behandling av fackman, därest lärjungarna skulle inhämta grunderna för byggnad av ej blott skogsvägar utan även enklare automobilvägar. Då en stor del av de från skolorna utexaminerade under sin verksamhet komme att syssla med dylika arbeten, syntes det lämpligt att en kurs i vägbyggnad hölles under ledning av en fackman med biträde av läraren i skogsteknologi. Vidare torde husbyggnadsläran, som ävenledes utgjorde ett avsnitt av skogsteknologien, böra föreläsas och demonstreras av byggnadskonsulent eller annan lämplig fackman under förslagsvis 4 dagar. I olycksfallsvård gåves redan nu vid varje skola en specialkurs om 3 dagar av sjuksköterska, som Röda Korset ställde till förfogande för ändamålet. I det mindre väsentliga ämnet trädgårdsskötsel borde 1 eller 2 dagars demonstration av trädgårdsmästare kunna anordnas.

Undervisningen i svenska språket skulle på försök vid vissa skogsskolor överlämnas till skickliga ämneslärare.

5. Läroböcker och kompendier.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att handbokslitteraturen jämte kompendier i erforderlig utsträckning kompletterades. Medel borde därför ställas till förfogande under nästkommande budgetår.

V. Fortbildnings- och specialkurser.

Kungl. Maj:ts förslag innebär att, i den mån åtgärder från statsmakternas sida kunde erfordras för skogsvaktares tillträde till specialutbildningen i vägbyggnad vid skogsskolorna, sådana torde böra vidtagas av Kungl. Maj:t efter anmälan av domänstyrelsen. Det har vidare erinrats om den viktiga roll, som möten och exkursioner, anordnade av skogsvårdsstyrelserna, skogs-

männens föreningsorganisationer och skogsägarföreningarna spelade för uppehållande och förkovran även av skogsmännens kunskaper. De särskilda större företagen plägade för de egna skogvaktarnas del tillgodose samma ändamål genom exkursioner och möten. På detta område syntes därför icke finnas anledning att söka åstadkomma någon mera enhetlig utbildning. Det torde tvärtom förhålla sig så, att de studier och övningar, som här avsåges, i regel kunde fylla sitt ändamål först då de anordnades med hänsyn tagen till varje personalgrupps särskilda behov av vidgade kunskaper, vare sig fråga vore om vidare utbildning i en speciell riktning eller införande av lämpliga skogsvårds- och arbetsmetoder inom en viss skogsförvaltning. På grund härav torde statsmakterna för närvarande ej böra vidtaga särskilda åtgärder för anordnande av fortbildningskurser för de skogsskoleutbildade förmännen inom skogsbruket.

VI. Styrelse och inspektion.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Jag finner övervägande skäl tala för att administrationen av den lägre skogsundervisningen alltjämt anförtros åt domänstyrelsen. Styrelsens uppgifter i detta avseende böra jämväl omfatta anordnande i erforderlig utsträckning av kolarskolor i egen regi, genom försorg av skogsvårdsstyrelse eller på annat lämpligt sätt. Verksamheten vid kolarskolorna bör stå under domänstyrelsens kontroll och inspektion. Genom samråd med ledningen för Värmlands och Örebro läns av jernkontoret kontrollerade kolarskolor vid Gammelkroppa torde domänstyrelsen kunna genomföra enhetliga grunder för verksamheten vid samtliga kolarskolor i riket.

Det synes ändamålsenligt, att även andra arbetsgivare för de blivande skogsvaktarna än domänverket bringas i kontakt med verksamheten vid skogsskolorna och erhålla intresse för deras arbete. Detta lär icke effektivt kunna genomföras på annan väg än genom att representanterna för ifrågavarande grupper tilldelas vissa befogenheter beträffande skolverksamheten, vilka emellertid torde kunna begränsas på sådant sätt, att de icke nämnvärt tynga administrationen. Jag förordar därför införandet av lokalstyrelser för skogsskolorna, som böra tillsättas av domänstyrelsen. Närmare föreskrifter om lokalstyrelsernas sammansättning och befogenhet torde böra utfärdas av Kungl. Maj:t efter förslag av domänstyrelsen.»

VII. Årliga kostnader för den lägre skogsundervisningen.

Kostnaderna för den lägre skogsundervisningen bestridas för närvarande av domänfonden, som efter förslag av domänstyrelsen beredes ersättning härför genom anslag å riksstaten. Kostnaderna för budgetåret 1935/1936 framgå av följande sammanställning.

	Skogs- skolorna kronor	Fortsättn. skola kronor	Kolar- skola kronor	Summa kronor
1. Avlöningar	49,200	15,500	—	64,700
2. Dyrtidstillägg	5,200	1,300	—	6,500
3. Övriga utgifter	37,800	8,400	—	46,200
4. Särskilt anslag till kolar- skola vid Bispgården...	—	—	1,400	1,400
Summa kronor	92,200	25,200	1,400	118,800.

Jämlikt *Kungl. Maj:ts förslag* beträffande den lägre skogsundervisningen skulle anslagen till fortsättningsskolan (25,200 kronor) uteslutas. Föreslagna organisationsförändringar skulle emellertid föranleda ökning av anslagen till *dels* avlöningar och dyrtidstillägg med sammanlagt 7,000 kronor, därav 3,000 kronor till löneförhöjningar åt föreståndare och skogsrättare samt 4,000 kronor för speciallärare i vägbyggnadslära, husbyggnadslära, fiskevård och trädgårdsskötsel, *dels* övriga utgifter med 2,500 kronor för hantlangning och studieresor och *dels* kolarskolan vid Bispgården med 9,500 kronor, därav 2,500 kronor för stipendier.

Med hänsyn till att medelsanvisningen för fortsättningsskolan bortfaller komma de totala, årliga kostnaderna för den lägre skogsundervisningen sålunda enligt här förordade organisationsförslag att minska med (25,200 — 7,000 — 2,500 — 9,500 =) i runt tal 6,000 kronor.

Till de årliga kostnaderna kommer en engångskostnad av 7,000 kronor för utarbetande av läroböcker och kompendier.

VIII. Övergångsförfarande.

Departementschefen har i denna del huvudsakligen anført följande.

»Fortsättningsskolans verksamhet synes lämpligen böra upphöra med avslutningen av läroåret 1936/1937.

Med hänsyn till att de i vissa lönegrader nyinrättade befattningarna vid statens skogsskolor tillkommit genom reglering av nu befintliga tjänster synas befattningarna i regel böra besättas utan ledigförklarande av desamma. Det torde därför vara *Kungl. Maj:t* obetaget medgiva, att sådan nyinrättad befattning må besättas utan ledigförklarande. Jag finner skäligt, att ifrågasvarande lönereglering för lärarpersonalen — och i samband därmed förändringarna i fråga om beteckning av tjänster — träder i kraft den 1 juli 1936, enär regleringen, som icke föranletts av de av mig förordade ändringarna i skolorganisationen, böra betraktas som en del av den allmänna översynen av domänverkets lönestat år 1934, som icke kunnat behandlas förrän i samband med nu förevarande undervisningsfråga. En befattning som skogsskoleföreståndare synes samtidigt böra överflyttas till övergångsstat i 25:e lönegraden med tjänstgöringsskyldighet, varigenom nämnda befattning kan, till fördel för skolverksamheten, återbesättas med ordinarie innehavare.

Ändringarna beträffande skogsskolornas organisation böra i övrigt träda i kraft från och med läroåret 1937/1938.

Under innevarande år torde åtgärder böra vidtagas för anordnande av kolarskolor samt den förordade försöksundervisningen i svenska språket.»

IX. Anslagsbehovet för budgetåret 1936/1937.

Domänstyrelsens beräkning av anslagsbehovet ter sig, jämförd med för innevarande budgetår anslagna medel, på följande sätt:

	Domänstyrelsens förslag för budg- året 1936/1937		Anslag för budgetåret 1935/1936	
	kronor		kronor	
Statens skogsskolor				
1. Avlöningar	46,500		49,200	
2. Övriga utgifter				
Expenser och underhåll	16,000		16,000	
Elevstipendier à 250 kr.	17,500		15,000	
Rese- och traktamentsersättn. för skogs- rättarna	1,000		1,000	
Kostnader för underhåll av byggnader m. m.	9,500		5,800	
3. Dyrtidstillägg	5,200	95,700	5,200	92,200
Fortsättningskolan vid Kloten				
1. Avlöningar m. m.				
Avlöningar m. m.	14,000		15,500	
Inspektörens rese- och traktamentsersättn.	250		300	
Elevstipendier à 250 kr.	3,750		3,000	
2. Övriga utgifter				
Expenser och underhåll	4,300		4,300	
Byggnads- och reparationsarbeten	1,000		800	
3. Dyrtidstillägg	1,200	24,500	1,300	25,200
Kolarskolan vid Bispgården		1,400		1,400
	Summa kronor	121,600		118,800.

Härjämte har domänstyrelsen hemställt om anvisande av medel för byggnadsarbeten vid Bispgårdens skogsskola med 34,000 kronor och vid Kolleberga skogsskola med 29,200 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär ett godkännande av domänstyrelsens beräkningar med följande ökningar:

a) för förhöjning av avlöning och dyrtidstillägg för befattningshavare vid skogsskolorna för tiden 1 juli—31 december 1936 (1,300 + 100 =)	kronor	1,400
b) för försöksundervisning i svenska språket vid en skogsskola	»	1,000
c) för anordnande av kolarskolor och för stipendier åt elever vid dylika skolor	»	9,500
eller i allt	»	11,900

Vidare skulle för utarbetande av kompendier m. m. för skogsskolorna särskilda medel erfordras under några år framåt. För detta ändamål syntes domänstyrelsen emellertid tills vidare kunna förskotta medel ur domänfonden inom ramen för den beräknade kostnaden av 7,000 kronor, varefter styrelsen hade att, då anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål kunde närmare överblickas, hos Kungl. Maj:t göra framställning om anvisande av ersättningsanslag härför.

Till statens domäners fond torde sålunda för nästkommande budgetår böra utgå

dels ett förslagsanslag av 133,500 kronor, som disponeras sålunda:

Avlöningar, <i>förslagsvis</i> (46,500 + 1,300 + 1,000 + 14,000 =)	kronor	62,800
Dyrtdstillägg, <i>förslagsvis</i> (5,200 + 100 + 1,200 =)	»	6,500
Övriga utgifter, <i>högst</i> (16,000 + 17,500 + 1,000 + 9,500 + 250 + 3,750 + 4,300 + 1,000 =)	»	53,300
Kolarskolor (1,400 + 9,500 =)	»	10,900

Summa kronor 133,500;

dels ett reservationsanslag av (34,000 + 29,200 =) 63,200 kronor för vissa byggnadsändamål vid skogsskolorna.

Förslagsanslaget avser ersättning för utgifter under kalenderåret 1936 med undantag av det för kolarskolor beräknade beloppet, som hänför sig till utgifterna under budgetåret 1936/1937.

Utskottets utlåtande.

Utskottet delar departementschefens uppfattning därom, att *skogshögskolan* skall tjäna det tredubbla syftet att utbilda skogsmän, skickade att självständigt handhava skogsförvaltning eller fullgöra därmed jämställda uppgifter, att meddela en högre vetenskaplig utbildning samt att, i främsta rummet genom sina professorer och docenter, befordra och förkovra den svenska skogsvetenskapen. Utbildningen av driftsledare torde emellertid vara den av skogshögskolans uppgifter, som främst måste beaktas då det gäller att organisera undervisningen vid anstalten. Det ojämförligt största antalet av högskolans elever avse att utbilda sig till driftsledare eller befattningshavare i skogsförvaltningens tjänst.

Den nu gällande organisationen av den högre skogsundervisningen med två utbildningslinjer — jägmästarkurs byggd på studentexamen samt forstmästarkurs byggd på realexamen och föregående skogspraktik — torde vara grundad på den uppfattningen, att det enskilda skogsbruket och det allmännas förvaltning av sina skogar skulle kräva skogliga fackmän med i vissa hänseenden väsentligt olika utbildning. För skötseln av enskilda skogar skulle sålunda erfordras driftsledare, som framför allt besutte praktisk erfa-

renhet på skogsbrukets olika områden och som själva aktivt deltagit i arbetet i skogarna. Däremot ansåges statens och de ecklesiastika skogarna fordra handhavare med djupare vetenskaplig skolning. Dessa båda skilda utbildningslinjer, vilka från början varit rätt olika anordnade, ha emellertid så småningom närmat sig varandra. I samband med skogshanteringens och skogsskötselns utveckling ha fordringarna å de skogliga fackmännens insikter ökats. På grund härav har forstmästarkursen genomgått sådan om- bildning, att skillnaden mellan denna och jägmästarkursen mer och mer minskats. I samma mån kraven å de enskilda driftsledarnas teoretiska kunskaper ökats, har det rent affärsmässiga handhavandet av statens och övriga allmänna skogar börjat kräva, att jämväl dessa skogars driftsledare skulle besitta praktisk erfarenhet från skogsbruk, om möjligt förvärvat i unga år. Den skillnad, som tidigare ansåges böra finnas mellan förvaltningen av enskilda och allmänna skogar, torde alltså numera icke vara för handen, åtminstone icke i samma utsträckning som tidigare.

Med hänsyn till bland annat nu angivna omständigheter har utredning verkställt rörande sammanslagning av de båda utbildningslinjerna vid skogshögskolan. Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget innebär ett förverkligande av en sådan sammanslagning. I motionerna I: 368 och II: 700 avses emellertid, att båda de nuvarande utbildningslinjerna borde bibehållas.

För ett bibehållande av forstmästarkursen anses bland annat tala, *dels* att en på föregående praktik i unga år byggd undervisning skulle utbilda bättre praktiska skogsmän än en undervisning, som direkt anknyter till skolutbildningen, *dels ock* att forstmästarkursen skulle bättre än den nu föreslagna jägmästarkursen lämna möjlighet för ynglingar från landsbygden att vinna tillträde till den högre skogsundervisningen. Intetdera av dessa skäl torde emellertid enligt utskottets uppfattning böra tillmätas avgörande betydelse för frågan om en eller två utbildningslinjer vid skogshögskolan. Däremot synes hänsyn till anförda omständigheter böra tagas vid undervisningens anordnande. Utskottet återkommer i det följande till dessa spörsmål.

Frågan huruvida en eller två utbildningslinjer böra anordnas vid skogshögskolan torde avgöras främst med hänsyn till behovet av särskilt utbildade driftsledare för det enskilda skogsbruket. Såväl domänverkets revirförvaltare, handhavarna av de ecklesiastika skogarna och häradsallmänningarna som förvaltare av enskilda skogar torde numera kräva i allt väsentligt likartad utbildning. Det är visserligen en given sak, att nu nämnda befattningshavare i flera hänseenden fordra skilda kunskaper och olika erfarenhet, men i stort sett torde utbildningen kunna anordnas efter en gemensam linje.

Med hänsyn till nu anförda omständigheter anser sig utskottet böra i princip biträda Kungl. Maj:ts förslag om organiserandet av utbildningen vid skogshögskolan efter en gemensam linje. Utskottet kan således icke biträda motionerna I: 368 och II: 700.

Av detaljerna i Kungl. Maj:ts förslag till organisation av den högre skogsundervisningen vill utskottet härefter först behandla *förutbildning och inträdesfordringar till skogshögskolan*. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle för

inträde vid skogshögskolan i princip fordras avlagd studentexamen å realinjen. Vid sidan härav avser förslaget dels att utforma en studielinje, som skulle leda till skogshögskolan över folkskola, skogsskola, folkhögskola och en specialkurs vid Vilans folkhögskola, dels ock att bereda möjlighet för dem, som avlagt realexamen, att vinna inträde vid högskolan. För sistnämnda högskoleaspiranter skulle *antingen* fordras komplettering av kunskaperna i sex ämnen, nämligen modersmålet, tyska eller engelska, biologi med hälsolära, matematik (allmän kurs och specialkurs), fysik och kemi, till den kunskapsnivå, som motsvarar studentexamen å reallinjen, *eller* genomgång av skogsskola och specialkursen vid Vilan.

Såsom utskottet redan antytt, har mot förslaget bland annat riktats den anmärkningen, att inträdesfordringarna skulle innebära en så avsevärd skärpning i förhållande till dem, som nu gälla för inträde vid forstmästarkursen, att ynglingar, bosatta utanför gymnasiestäderna, skulle, därest de icke vore välbesuttna, praktiskt taget komma att sakna möjlighet att vinna inträde vid skogshögskolan.

I detta sammanhang vill utskottet erinra, att av de 105 elever, som under senast förflutna tio år intagits vid forstmästarkursen, 8 eller 7.6 procent avlagt studentexamen, 5 eller 4.8 procent genomgått gymnasium utan avlagd studentexamen, 52 eller 49.5 procent avlagt realexamen samt därutöver genom särskilda fyllnadsprövningar förbättrat erhållna betyg, 30 eller 28.5 procent utöver realexamen styrkt kunskaper i ett eller två ämnen i studentexamen samt 10 eller 9.6 procent allenast avlagt realexamen. Det övervägande antalet av eleverna ha alltså faktiskt kompletterat sina teoretiska kunskaper utöver realexamen.

Vid bestämmande av de teoretiska kunskaper, eleverna skola ha förvärvat för att vinna inträde vid skogshögskolan, synes enligt utskottets uppfattning böra tillses, att fordringarna icke sättas högre än som med hänsyn till kursplanerna vid högskolan är oundgängligen nödvändigt. Det lär härvidlag icke erfordras, att eleverna bibringats högre grad av allmänbildning än som motsvaras av realexamen. Därutöver torde emellertid böra krävas högre teoretiska insikter i vissa ämnen, som beröra undervisningen vid högskolan. I likhet med vad Kungl. Maj:t förmenat, torde eleverna böra hava förvärvat sådana insikter i matematik (allmän kurs och specialkurs), kemi och biologi med hälsolära, som motsvara godkänt betyg i dessa ämnen för studentexamen å reallinjen. Beträffande modersmålet torde det vara erforderligt, att eleverna visat nöjaktig förmåga av skriftlig framställning motsvarande det skriftliga provet i modersmålet för studentexamen. Inläsande av studentkurs i litteraturhistoria torde lika litet som förvärvande av motsvarande kunskaper i kyrko- och annan historia vara erforderligt. I tyska eller engelska synas eleverna böra besitta sådana kunskaper, att de ha förmåga att läsa och förstå framställning å det utländska språket i facklitteratur. De allmänna kunskaperna i språket torde därför närmast böra motsvara studentexamens fordringar. Då studentexamen kan avläggas i språk utan genomgående av skriftligt prov, synes detta ej behöva fordras för ifrågavarande

de komplettering. Vidkommande slutligen fysik lära realexamens kunskapsmått vara tillräckligt för att följa undervisningen vid skogshögskolan, varför ytterligare komplettering av insikterna i detta ämne icke torde behöva krävas. För en blivande elev vid skogshögskolan, som icke avlagt studentexamen å reallinjen med godkända betyg i matematik (allmän kurs och specialkurs), kemi, biologi med hälsolära, tyska eller engelska samt skriftliga provet i modersmålet, skulle alltså krävas, att han efter avlagd realexamen genom tentamensbetyg styrkte de kunskapsmått, som här angivits. Dylika kunskapsprov torde få avläggas vid allmänt läroverk, och lärar det ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda härför erforderliga föreskrifter i administrativ ordning. Den av Kungl. Maj:t anvisade studievägen över specialkursen vid Vilan synes jämväl böra stå öppen för blivande elever vid skogshögskolan. Studieplanen vid specialkursen torde anpassas efter de av utskottet för inträde vid skogshögskolan angivna riktlinjerna. Emellertid lärar sistnämnda studieväg bliva både så lång och så dyrbar, att den ej torde komma till allmänare användning. Särskilt synas de begränsade möjligheterna att vinna inträde vid skogsskola komma att bereda eleverna stora svårigheter. Med hänsyn härtill torde det kunna ifrågasättas, om ej fordran för inträde å specialkursen vid Vilan av genomgången skogsskola skulle kunna få utbytas mot två års väl vitsordad skogspraktik. Likväl förefaller det utskottet, som om de högskoleaspiranter, vilka icke avlägga studentexamen, enklast ha att välja vägen över realexamen med erforderlig komplettering. Kompletteringen torde åtminstone i viss utsträckning kunna äga rum jämsides med skogspraktik genom självstudier, något som för närvarande i stor utsträckning tillämpas av dem, som söka vinna inträde vid forstmästarkursen.

Vad härefter de praktiska förkunskaperna angå innebär Kungl. Maj:ts förslag för studenter ett års på visst sätt kvalificerad praktik innefattande genomgång av kolarskola samt för övriga två års praktik inbegripet kolarskola.

Vid prövning av inträdesansökningar till skogshögskolan torde i varje fall visst avseende komma att fästas vid vederbörande sökandes betyg över avlagda kunskapsprov. Utskottet vill emellertid härtill uttala det bestämda önskemålet, att lika hänsyn skall tagas till en väl vitsordad praktik utöver den föreskrivna. En student med höga betyg och föreskriven ettårspraktik bör således icke alltid givas företräde framför en sökande med allenast realexamen och kompletterade betyg. Därest den sistnämnda har en väl vitsordad praktik samt i övrigt finnes lämplig, bör han kunna få företräde framför studenten. Vid utformande av stadga för skogshögskolan torde alltså böra givas uttryck åt att vid prövning av inträdesansökningarna hänsyn skall tagas såväl till sökandens teoretiska kunskaper som beskaffenheten och omfattningen av hans skogspraktik.

Genom att anpassa inträdesfordringarna på sätt, utskottet nu föreslagit, torde möjlighet till inträde vid skogshögskolan erbjudas såväl studenter som personer med ungefärligen samma teoretiska utbildning som flertalet av dem, vilka nu intagas i forstmästarkursen. Fordringarna å föregående prak-

tik för inträde vid den nya jägmästarkursen torde medföra, att samtliga elever vid skogshögskolans nya kurs förvärvat väsentligen bättre praktisk erfarenhet än flertalet elever vid den nuvarande jägmästarkursen, samt att ett stort antal elever vid den nya kursen förvärvat liknande praktik som de nuvarande forstmästareleverna.

Vidkommande Kungl. Maj:ts förslag till *undervisningens vid skogshögskolan organisation* har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Utskottet biträder jämväl Kungl. Maj:ts framställning rörande *styrelse* för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt, *årliga kostnader för den högre skogsundervisningen* samt *övergångsförfarande*.

Gentemot Kungl. Maj:ts *anslagsäskande till den högre skogsundervisningen* för budgetåret 1936/1937 har utskottet icke något att erinra.

I fråga om den *lägre skogsundervisningen* innebär Kungl. Maj:ts förslag ett bibehållande av nuvarande skogsskolor med i vissa hänseenden omorganiserad och förbättrad undervisning, medan fortsättningsskolan vid Kloten föreslås indragen. Beträffande fortsättningsskolan har i motionen II: 641 föreslagits skolans upprätthållande, till dess frågan om dess ersättande med annan utbildning blivit avgjord.

Vidkommande *skogsskolornas organisation* vill utskottet visserligen icke bestrida, att skäl tala för ytterligare utvidgning av undervisningen vid dessa läroanstalter, men anser sig utskottet likväl böra biträda Kungl. Maj:ts förslag att bibehålla utbildningen ettårig. Härvid må emellertid erinras, att undervisningen vid skogsskolorna genom föreslagna organisation kommer att förlängas med den tid, som motsvarar utbildningen vid kolarskola. Utskottet vill jämväl — lika med departementschefen — understryka att, därest den framtida utvecklingen av skogsbruket och dess organisationsformer skulle komma att ställa sådana krav på de befattningshavare, som rekryteras från skogsskolorna, att icke heller den nu föreslagna, förbättrade utbildningen kan meddela erforderlig kompetens, frågan om förlängning av utbildningstiden vid skogsskolorna torde böra upptagas till prövning.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att skäl för närvarande icke torde föreligga att bibehålla *fortsättningsskolan vid Kloten*. Särskilt torde de omständigheterna, att skolan ur demonstrationssynpunkt är mindre lämpligt belägen och förfogar över bristfälliga lokaler, tala för att skolan i detta sammanhang indrages. Utskottet kan således icke biträda motionen II: 641.

Det av utredningsmännen väckta spörsmålet om inrättande av en *skogsbbrukskurs* är — såsom departementschefen framhållit — av komplicerad natur. I likhet med departementschefen förmenar utskottet, att slutlig ställning till detta spörsmål icke bör tagas förrän resultatet av en reformering av den skogliga utbildningen vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna, varom utredning pågår, föreligga.

I detta sammanhang vill utskottet emellertid framhålla, att behov av ytterligare utbildningsanstalter å det skogliga området möjligen föreligga.

Härvidlag åsyftar utskottet närmast utbildningskurser, byggda på genomgången skogsskola, som skulle utbilda vissa kategorier av tjänstemän för skogsförvaltning och därmed jämställda uppgifter, exempelvis högre underbefäl vid skogsbruk och sågverk ävensom ledare av mindre driftsenheter och flottningschefer. Huru en sådan utbildningslinje närmare skulle utformas, torde icke utan föregående utredning kunna avgöras. Utskottet, som förväntar, att förevarande spörsmål ägnas erforderlig uppmärksamhet av Kungl. Maj:t, vill emellertid icke nu förorda särskild åtgärd i frågan från riksdagens sida.

Vidkommande *skogsskolornas närmare organisation, fortbildnings- och specialkurser samt styrelse och inspektion* har utskottet icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet tillstyrker jämväl Kungl. Maj:ts framställning rörande *årliga kostnader för den lägre skogsundervisningen samt övergångsförfarande*.

Gentemot Kungl. Maj:ts *anslagsäskande till den lägre skogsundervisningen* för budgetåret 1936/1937 har utskottet icke något att erinra.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

1) i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 368 och II: 700 besluta, att skogshögskolan och statens skogsskolor skola omorganiseras i överensstämmelse med här ovan angivna, av utskottet i huvudsak tillstyrkta förslag;

2) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 641 besluta, att fortsättningsskolan vid Kloten skall indragas;

3) besluta, att i den vid avlöningsreglementet för domänverket fogade tjänsteförteckningen skola upptagas följande befattningar, nämligen

i 13:e lönegraden: övningslärare och

i 26:e lönegraden: skogsskoleförståndare;

4) besluta, att ur samma tjänsteförteckning skola utgå följande befattningar, nämligen

ur 12:e lönegraden: skogsrättare och

ur 25:e lönegraden: skogsskoleföreståndare;

5) besluta, att från och med den 1 juli 1936 skall till övergångsstat för domänverket överflyttas en skogsskoleföreståndare;

6) godkänna följande avlöningsstat för skogshögskolan för budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie
stat, *förslagsvis* ..... kronor 79,300

2. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, förslagsvis	kronor	17,300
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	13,500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a) Grundavlöningar m. m. kronor	54,800	
b) Avlöningsförhöjning m. m., förslagsvis	» 2,000	» 56,800
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis	»	4,100
		<hr/>
	Summa kronor	171,000;

7) till Skogshögskolan: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 171,000 kronor;

8) till Skogshögskolan: Omkostnader för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 63,300 kronor;

9) till Ersättning till statens domäners fond för utgifter för statens skogsskolor m. m. för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 133,500 kronor;

10) till Ersättning till statens domäners fond för byggnadskostnader vid vissa skogsskolor för samma budgetår anvisa ett reservationsanslag av 63,200 kronor;

11) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordade grunder vidtaga erforderliga åtgärder för tillsättande av befattningar vid skogshögskolan samt utfärda de övergångsbestämmelser i övrigt, som vid genomförande av förberörda omorganisation må erfordras.

Stockholm den 12 maj 1936.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar August Nilsson, Carl Eriksson, Gabrielsson, Tjällgren*, von Stockenström, Bengtsson, Jacob Hansson och Mannerskantz* samt

från andra kammaren: herrar Johansson i Uppmälby, Uddenberg, Olsson i Rödningsberg, Gustafson i Kasenberg, Andersson i Tungelsta*, Osberg, Persson i Grytlerud* och De Geer.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *De Geer*, som anförde:

»Ett antagande av förevarande proposition rörande skogsundervisningens omorganisation skulle medföra, att det inom en nära framtid till förfogande för skogsbruket skulle finnas endast skogsvaktare och med dem jämställda samt jägmästare, varemot särskilt det enskilda skogsbruket genom forstmästareutbildningens upphörande skulle berövas tillgången till de i praktiska ting särskilt väl utbildade biträden med på samma gång nöjaktig teoretisk utbildning, som hittills stått till förfogande.

Inträde vid skogsskolorna skall vinnas efter genomgången folkskola och viss praktik i skogsarbete. För inträde vid skogshögskolan skall fordras avlagd studentexamen samt ett års praktik inom skogsskötsel. Studentexamen skall dock kunna ersättas med en i propositionen föreslagen jämförelsevis lång och dyrbar utbildning vid diverse läroanstalter. Undervisningen vid skogshögskolan synes i stor utsträckning komma att anpassas efter det behov, som anses förefinnas av skogliga licentiater, vilka emellertid i fråga om det praktiska handhavandet av skogliga göromål icke torde böra medräknas, då de ju äro avsedda att mera ägna sig åt vetenskaplig forskning och lärarverksamhet vid högskolan.

Forstmästarekursen, som nu föreslås till indragning, har varit grundad på realexamen som teoretisk inträdesfordran även om avsevärda kompletteringar utöver denna examen i verkligheten varit erforderliga för vinnande av inträde. Uppenbart synes vara att ett behov fortfarande förefinnes av en skolform vid vilken utbildning kan ske i en omfattning, som ligger emellan de lägre skogsskolorna och skogshögskolan, så mycket mera som den sistnämnda efter omorganisationen i viss mån torde bliva mera vetenskapligt betonad än förut på grund av tillkomsten av en högre examen. Denna mellanform borde baseras på realexamen eller därmed likvärdiga kunskaper jämte grundlig erfarenhet i praktiskt skogsarbete. Rättvisa och rimlighet fordrar, att en skogsutbildningsanstalt på realskolegrund bibehålles utöver de utbildningsformer, som i propositionen föreslagits. De, som av kostnads-skäl icke kunna förskaffa sig de meriter, som fordras för inträde vid skogshögskolan, böra icke utestängas från möjligheten att förvärva skoglig utbildning utöver vad de vanliga skogsskolorna meddela.

Enligt propositionen skulle en möjlighet öppnas för icke-studenter att vinna inträde vid skogshögskolan, men denna möjlighet torde vara av mycket litet praktiskt värde. Formellt sett skulle dylikt inträde med folkskolebildning som utgångspunkt kunna vinnas efter minst två års skogspraktik med bl. a. kolareskola, ettårig skogsskola, folkhögskola och en tvåårig mycket forcerad kurs vid Vilans folkhögskola, men det torde fordras mycket

ovanliga kvalifikationer för att komma fram på denna väg. Dessutom är inträdesåldern vid skogsskolorna så hög, att de flesta eleverna skulle nå en alltför hög ålder för att kunna ifrågakomma till inträde vid skogshögskolan efter denna utbildning. Utskottet har visserligen något mjukat upp fordringarna för icke-studenter genom att ifrågasätta, om ej fordran för inträde å specialkursen vid Vilan av genomgången skogsskola skulle kunna få utbytas mot två års väl vitsordad skogspraktik, men utskottet synes likväl anse denna väg vara mycket svårframkomlig. Utskottet föreslår i stället, att inträde skall kunna vinnas efter avlagd realexamen jämte komplettering för studentbetyg i vissa ämnen. Härtill torde kunna invändas, att, om inträdesfordringarna till jägmästarekursen vid skogshögskolan avsevärt sänkas under vad som anges i propositionen, stora svårigheter skulle uppstå för dem, som icke avlagt studentexamen. Dessa skulle sannolikt nödgas komplettera sina kunskaper i mycket hög grad för att under studierna vid högskolan kunna hålla jämna steg med dem, som haft råd och tillfälle att förskaffa sig högre utbildning före inträdet vid högskolan. För övrigt måste det anses vara synnerligen olämpligt och otidsenligt att sänka studienivån vid skogshögskolan. Den rastlösa, snabba utvecklingen av skogsvetenskapen fordrar ovillkorligen att utbildningen hålles på en hög nivå. Detta hindrar givetvis icke en lämplig omreglering av vissa ämnen och införande i vissa avseenden av en ökad praktisk inriktning av studierna. En försämring av utbildningen vid jägmästarekursen skulle dessutom knappast i nämnvärd grad bliva till gagn för inträdessökande med realexamen. Utbildningen bleve det oaktat synnerligen dyrbar. Deras och det praktiska skogsbrukets intressen skulle mera gagnas genom tillkomsten av en ny lämpligt avvägd skolform. Denna mellanform vore behöflig för att tillgodose skogsbrukets behov av en viss kategori tjänstemän och den vore berättigad för att bereda möjlighet för de från realskolan utexaminerade att med rimliga kostnader erhålla skoglig utbildning. Huruvida här avsedda skolform borde ordnas såsom en moderniserad forstmästarekurs vid skogshögskolan eller förläggas som fortsättning av lägre skogsskola eller eventuellt som ny fristående skola, torde endast genom en allsidig utredning kunna klarläggas.

Frågan är då om den i propositionen föreslagna omorganisationen av skogsundervisningen är en så brådskande angelägenhet, att den icke utan olägenhet kan uppskjutas ett eller annat år för att under tiden genom utredning klarhet må kunna vinnas beträffande behovet av utbildning av forstmästare eller med dem ungefärligen jämställda. På den frågan bör med goda skäl kunna svaras, att skogshögskolan hittills fungerat så pass tillfredsställande, att ett kortare uppskov med omorganisationen knappast kan behöva medföra några nämnvärda olägenheter.

I likhet med vad som anförts i motionerna I: 368 och II: 700 måste det anses synnerligen angeläget, att en utredning angående forstmästareutbildningens bibehållande eller en därmed likartad utbildningsform företages, innan skogsundervisningens framtida former närmare fastslås. En utredning bör kunna företagas så snabbt, att något längre uppskov med det slutliga avgö-

randet icke till följd härav skall bliva nödvändigt. Vid tidigare företagna utredningar rörande skogsundervisningen har man tydligen utgått från den förutsättningen, att forstmästarekursen bör indragas, varför man huvudsakligen inriktat sig på utformning av jägmästarekursens studieplaner m. m. Behovet av med forstmästare ungefärligen jämställda tjänstemän synes icke ha blivit på ett tillfredsställande sätt undersökt. Angeläget vore att vid den ifrågasatta utredningen rörande forstmästarekursen eller en däremot svarande ny skolform det praktiska skogsbrukets män, representanter för skogsägareföreningar m. fl. bereddes tillfälle att deltaga i utredningen. Utredningen borde vara verkligt förutsättningslös och grundlig men ändock bedrivs med tillbörlig skyndsamhet. För att nå ett tillfredsställande resultat vid ordnandet av den för vår skogsnäring så viktiga frågan om skogsundervisningens framtida organisation synes det vara nödvändigt att uppskjuta avgörandet intill dess här framförda spörsmål blivit vederbörligen utrett.

Gentemot Kungl. Maj:ts anslagsäskanden för budgetåret 1936/1937 rörande skogshögskolan ävensom ersättning till statens domäners fond för utgifter för statens skogsskolor m. m. har jag icke något att erinra.

Under åberopande av det anförda hemställes,

I) att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 368 och II: 700, avslå Kungl. Maj:ts förevarande framställning angående skogsundervisningens omorganisation;

II) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag,

a) godkänna följande avlöningsstat för skogshögskolan för budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	79,300
2. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	»	17,300
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	13,500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a) Grundavlöningar m. m. kronor		54,800
b) Avlöningsförhöjning		
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	2,000
»		56,800
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	4,100

Summa kronor 171,000;

b) till Skogshögskolan: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 171,000 kronor;

c) till *Skogshögskolan*: *Omkostnader* för samma budgetår anvisa ett *förslagsanslag* av 63,300 kronor;

d) till *Ersättning till statens domäners fond för utgifter för statens skogsskolor m. m.* för samma budgetår anvisa ett *förslagsanslag* av 133,500 kronor;

e) till *Ersättning till statens domäners fond för byggnadskostnader vid vissa skogsskolor* för samma budgetår anvisa ett *reservationsanslag* av 63,200 kronor.»

Undervisningen vid skogshögskolan enligt nuvarande plan, enligt förslag av styrelsen för skogshögskolan samt enligt i P. M. framlagt förslag.

Ä m n e		Teoretisk undervisning						Praktisk underv.				
		Nuvarande studieplan		Av styrelsen föreslagen studieplan		I P. M. föreslagen studieplan		Nuvarande undervisn.	Av styrelsen föreslagen underv.	I P. M. föreslagen underv.		
		föreläs.	övn.	föreläs.	övn.	föreläs.	övn.					
Nuvarande eller av styrelsen föreslagen beteckning.		I P. M. föreslagen beteckning		a n t a l t i m m a r						a n t a l d a g a r		
Examensämnen.												
<i>Grupp 1.</i>												
Skogsskötsel . . .	Skogsskötsel	104	—	102	—	100	—	43	56	67		
Av skogsteknol. med byggn. o. avdikt. lära	Skogsteknol. o. skogsdiikt.	94	25	93	38	140	20	52	58	64		
Av skogsuppskattn. o. skogsindelning	Skogsuppskattn. o. skogsindeln.	102	40	93	51	100	40	27	32	27		
Av skogsuppskattn. o. skogsindelning	Skogsekonomi	36	18	93	30	90	30	4	4	4		
Skogspolitik och skogsstatistik . .		66	—									
<i>Grupp 2.</i>												
Marklära	Skoglig marklära	44	—	48	—	100	40	5	6	12		
Geologi och mineralogi		30	10	32	13			5	5			
Klimatologi		18	—	18	—			—	—			
Av kemi	Skogsbotanik	8	—	8	—	120	70	8	8	13		
Skogsbotanik		50	33	48	36			—	—			
Allmän botanik . . .		40	27	36	27			—	—			
<i>Grupp 3.</i>												
Allm. o. vertebrat-zoologi	Skogszoologi	49	—	50	—	50	10	—	—	3		
Skogsentomologi . .		42	14	30	12			3	3			
Lag- och författn. kunskap	Rättslära	91	—	72	—	70	—	—	—	—		
Förvaltn. kunska . .	Förvaltningslära	12	—	36	12	60	40	—	—	—		
Tjänsteexp.		36	18					—	—		—	—
Handelslära		—	—					30	—		—	—
Jordbruksekonomi		44	—	42	—	4	—	4	4	4		
Jaktkunskap med jakt- o. fiskevård		12	—	12	—	4	—	3	3	4		
Kursämnen.												
Av skogsteknol. m. byggn. o. avdikt. lära	Husbyggnadslära	9	16	9	16	10	30	2	2	5		
Av kemi	Org. och tekn. kemi	19	—	19	—	20	—	—	—	—		
Bokföring	Bokföring	9	18	⁴ (10)	⁴ (30)	—	40	—	—	—		
Summa		915	219	871	235	860	320	5156	5181	195		
		1,134		1,106		1,180						

¹ Ämnet kallat skogszoologi. — ² En annan del av ämnet till förberedande kursen. — ³ Ämnet kallat skogsadministration. — ⁴ Till förberedande kursen. — ⁵ Varav 7 i jordbruksökonomi och jaktkunskap.

Anm. Den av departementschefen i sina huvuddrag godkända studieplanen avviker i följande avseenden från ovanstående, i P. M. föreslagna: *skogszoologi* ökning med 20 föreläsningstimmar, *skogsbotanik* minskning med 10 föreläsningstimmar, *husbyggnadslära* överföres till förbered. kursen, *bokföring* minskning med 10 övningstimmar, *jakt- och fiskevård* tillägges med 10 föreläsningstimmar.

Schematisk studieplan för skogshögskolans huvudkurs.

Bilaga till riksdagens protokoll 1936. 10 saml. Nr 68.

Ä m n e	1:a term. höst	2:a term. vår	3:e term. höst	4:e term. vår	5:e term. höst	Summa	Samtliga terminer		Timmar i veckan ¹	
							Höst	Vår	Höst	Vår
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Examensämnen.										
<i>Grupp 1.</i>										
Skogsskötsel	—	40	30	T ₁ 30	T ₂	100 (—)	30	70	3.3	5.8
Skogsteknologi och skogsdikning . . .	—	20	40 (20)	60 20 ²	T	140 (20)	40 (20)	80 20 ³	6.7	8.3
Skogsuppskattning och skogsindelning	30	30 T ₁	20 (20)	20 (20)	T ₂	100 (40)	50 (20)	50 (20)	7.8	5.8
Skogsekonomi	—	—	40 (10)	50 (20)	T	90 (30)	40 (10)	50 (20)	5.6	5.8
<i>Grupp 2.</i>										
Skoglig marklära	50 (10) ⁴	T ₁ 50 (30)	T ₂	—	—	100 (40)	50 (10)	50 (30)	7.8	6.7
Skogsbotanik	30 (20) ⁴ 30 (10) ³	T ₁ 50 (40) ⁴	T ₂	—	—	110 (70)	30 (20) ³ 30 (10)	50 (40)	7.8 4.4 ³	10.8
<i>Grupp 3.</i>										
Skogszoologi	—	50 (10)	20 T	—	—	70 (10)	20	50 (10)	2.2	5.0
Rättslära	40	30 T	—	—	—	70 (—)	40	30	4.5	2.5
Förvaltningslära	—	—	20 (20)	40 (20)	T	60 (40)	20 (20)	40 (20)	4.5	5.0
Kursämnena.										
Org. och teknisk kemi	20	—	—	—	—	20 (—)	20	—	2.2	—
Jakt- och fiskevård	—	—	—	10	—	10 (—)	—	10	—	—
Bokföring	— (30)	—	—	—	—	— (30)	— (30)	—	3.3	—
Summa	<u>200 (70)</u> 270	<u>270 (80)</u> 350	<u>170 (70)</u> 240	<u>230 (60)</u> 290	—	<u>870 (280)</u> 1,150	<u>370 (140)</u> 510	<u>500 (140)</u> 640	—	—

Jordbruksutskottets utlåtande Nr 68.

¹ För vederbörande lärare, inberäknat övningstimmar. — ² Specialkurs. — ³ Propedeutisk kurs i allmän botanik. — ⁴ Dubbleras för lärarna.
Anm. Antalet föreläsning- och övningstimmar anges i avrundade tiotal. Övningstimmar anges inom parentes. T betecknar normal tidpunkt för tentamen, T₁ och T₂ samma tidpunkt för deltentamina.